

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE
MÜCADELEDE UYGULANAN SOSYAL POLİTİKALAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysan ŞENKUL

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika**

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

HAZİRAN-2014

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE
MÜCADELEDE UYGULANAN SOSYAL POLİTİKALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysan ŞENKUL (127205012)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Bu tez 08/07/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

Doç. Dr. H.Yunus TAŞ

Doç. Dr. Selami ÖZCAN

Jüri Başkanı

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Aysan ŞENKUL

08.05.2014

ÖNSÖZ

Kadına yönelik şiddet; Coğrafi sınır tanımadan gelişmiş ya da gelişmemiş bütün toplumlarda tüm biçimleriyle kendini göstermektedir. Kadına yönelik şiddet; kadınları toplumun ikincil konumuna iten evrensel bir sorun olarak güncelliğini halen korumaktadır.

Ülkemizde konuyla ilgili olarak yapılan yasal ve kurumsal düzenlemelere rağmen ne acıdır ki hemen her gün medyada kadına yönelik şiddet haberlerine tanık oluyoruz. Her gün tanık olduğumuz bu şiddet haberleri toplumu oluşturan tüm duyarlı bireyleri derinden etkilemektedir. Bu sorunun çözümünde devlete, kurum ve kuruluşlara nasıl büyük görev ve sorumluluklar düşüyorsa toplumun tüm bireyelerine de büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmadaki amacım, dünyada ve ülkemizde kadınların yaşadığı bu acı gerçek karşısında duyduğum üzüntü sonucunda Türkiye’de aile içi şiddet olgusunu teorik olarak ele alıp, şiddetin nedenlerini, etkilerini irdeleyerek, şiddetin önlenmesi için dünyada ve ülkemizde yapılan yasal çalışmalara yer verdim. Aynı zamanda ülkemizde sorunun çözümü için yapılan ve uygulanan sosyal politikaları farklı bakış açısıyla değerlendirip çözüme bir birey olarak katkıda bulunmak istedim. Öncelikle tez konumun belirlenmesinde beni yönlendiren, bütün yoğunluğuna rağmen bana gece gündüz demeden her zaman vakit ayıran, çalışmamın her aşamasında bana destek olan, emeğini, desteğini ve yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY’a çok teşekkür ederim. Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu dönemde de beni yalnız bırakmayan maddi ve manevi desteğini esirgemeyen rahmetli babama, anneme, kardeşim Süreyya IRMAK’a ve eşi Mehmet Ata IRMAK’a çok teşekkür ederim.

Aysan ŞENKUL

08 Mayıs 2014

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Sosyal Politika Kavramı.....	3
1.1.1. Dar Anlamda Sosyal Politika	5
1.1.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika.....	5
1.2. Şiddet Kavramı ve Şiddetin Nedenleri.....	7
1.2.1. Şiddet Kavramı.....	7
1.2.2. Şiddetin Nedenleri.....	8
1.2.2.1. Ailevi Nedenler	8
1.2.2.2. Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Nedenler	9
1.2.2.3. Bireysel Nedenler	10
1.3. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Türleri.....	11
1.3.1. Aile Kavramı	11
1.3.2. Aile İçi Şiddetin Tanımı.....	12
1.3.3. Aile İçi Şiddetin Türleri	13
1.3.3.1. Fiziksel Şiddet.....	14
1.3.3.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet	14
1.3.3.3. Ekonomik Şiddet.....	15
1.3.3.4. Cinsel Şiddet	15
1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadınlar Üzerindeki Etkileri.....	16
1.4.1. Kadına Yönelik Şiddetin Taraflarının Genel Özellikleri	17
1.4.1.1. Şiddet Uygulayanın Bireysel Özellikleri.....	18
1.4.1.2. Şiddete Maruz Kalanın Bireysel Özellikleri	18

BÖLÜM 2: DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve HUKUKSAL MEVZUAT	20
2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi.....	20
2.2. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet.....	23
2.3. Kadına Yönelik Şiddeti Engellemeye Yönelik Uluslararası Mevzuat.....	26
2.3.1. Dünya Kadın Konferansları	26
2.3.2. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)	28
2.3.3. Uluslararası Mevzuatta Yer Alan Diğer Gelişmeler	29
2.3.3.1. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	30
2.3.3.2. Avrupa Sosyal Şartı.....	30
2.3.3.3. ILO Sözleşmeleri.....	30
2.3.3.4. İstanbul Sözleşmesi	31
BÖLÜM 3: TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHÇESİ, HUKUKSAL BOYUTU VE ŞİDDETİ ENGELLEMeye YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR	33
3.1.Osmanlıdan Cumhuriyete Kadının Toplumdaki Yeri.....	33
3.2. Türkiye’ de Kadın Hareketleri ve Aile İçi Şiddet	36
3.3.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet	41
3.4. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Hukuksal Mevzuat.....	43
3.4.1. Anayasa	43
3.4.2. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	44
3.4.3. Aile Mahkemeleri.....	51
3.4.4. Türk Medeni Kanunu	51
3.4.5. Belediyeler Kanunu.....	54
3.4.6. Çocuk Koruma Kanunu.....	54
3.4.7. Türk Ceza Kanunu	54
3.4.8. 2006/17 Başbakanlık Genelgesi	56
3.5. Türkiye’de Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar.....	56
3.5.1. Kolluk Kuvvetleri.....	57

3.5.2. Sağlık Kuruluşları	57
3.5.3. Adli Kurumlar	58
3.5.4. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	59
3.5.4.1. İlk Kabul Birimi	59
3.5.4.2. Kadın Konukevleri	60
3.5.4.3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	60
3.5.5. Yerel Yönetimler	61
3.5.6. Barolar	62
3.5.7. Gönüllü Kuruluşlar	62
3.6. Kadının Durumuna Yönelik Yapılan Çalışmalar	63
3.6.1. Eğitim	63
3.6.2. Sağlık	66
3.6.3. Çalışma Yaşamına Katılım	68
3.6.4. Siyasete Karar Alma Mekanizmalarına Katılım	70
3.6.5. Şiddet	71
3.6.5.1. Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konusunda KSGM Tarafından Yürütülen Çalışmalar	72
3.6.5.2. Diğer Kurum ve Kuruluşların Çalışmaları	74
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	77
KAYNAKÇA	80
ÖZGEÇMİŞ.....	90

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÇEV	: Aile Çocuk Eğitim Vakfı
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AGİK	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
ÇEV	: Çağdaş Eğitim Vakfı
ÇYDD	: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DOKAP	: Doğu Karadeniz Projesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İŞKUR	: İş Kurumu
KAMER	: Kadın Merkezi Vakfı
KİHEP	: Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Başkanlığı
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KSSGM	: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	: Türkiye İşbirliği ve Kalkınma Ajansı
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türkiye Sanayi ve İş Adamları Derneği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Okuma Yazma Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus(6+ Yaş) 2013 Türkiye

Tablo 2: Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus(6+ Yaş) 2013 Türkiye

Tablo 3: Türkiye’de Kadın Miletvekilleri Oranları

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Uygulanan Sosyal Politikalar	
Tezin Yazarı: Aysan ŞENKUL	Danışman: Doç.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY
Kabul Tarihi: 08.07.2014	Sayfa Sayısı: XI (ön kısım) + 91 (tez)
Anabilimdalı: ÇEKO	Bilimdalı: Sosyal Politika
Aile, toplumların ilk tuğlası, temeli, en küçük birimidir. Birey için yaşamın kalbidir. Aile; bütün toplumlarda eşlerin birbirine sevgi ve saygı çerçevesinde yaşamını sürdürdüğü çocuklarında bu sevgi ortamında sağlıklı bireyler olarak yetişmesine ayrıca, sağlam bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayan bir kurumdur. Aile sosyal bir kurumdur. İçinde bulunduğu toplumun kültürünü, gelenek-göreneklerini, örf adetlerini bireye doğduğu andan itibaren nakış gibi işleyen bir müessesedir. Aile ile toplum arasında sıkı bir bağ ilişkisi vardır. Ailede meydana gelen değişiklikler toplumu, toplumda meydana gelen değişiklikler ise aileyi etkilemektedir. Önceki zamanlarda geleneksel ataerkil aile tipi modernleşme ile birlikte yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Geleneksel ataerkil aile tiplerinin görüldüğü toplumlarda kadın eğitim, çalışma hayatı gibi birçok alanda erkeklerle eşit haklara sahip değildi. Çekirdek aile tipinin benimsenmesi ve toplumların her geçen gün yaşadığı değişimlerle birlikte kadınlarda hak ettikleri yaşam düzeyini geç de olsa yakalamaya başladılar. Eğitimdeki eşitlik ilkesi kadınlara eğitim hayatına devam etme imkânını sağladı. Çalışma yaşamına katılmak ise, kadınları evin geçimine katkı sağlayan konuma getirmeye başladı. Toplumlarda yaşanan bütün bu değişiklikler aile kurumunda olumlu değişikliklerin yanında bir takım olumsuzlukları ve çözümleri de beraberinde getirmiştir. Bu çözümlerin en önemlisi aile içi şiddettir. Aile içi şiddet hem dünyada hem ülkemizde görülen önemli bir sorundur. Aile içinde yaşanan şiddetten en çok etkilenen ve şiddete maruz kalanlar kadınlardır. Kadınlara aile içinde en fazla şiddet uygulayanlar ise eşleridir. Dünyada kadına yönelik şiddet 1970’lerde gündeme gelmeye başlamıştır. Ülkemizde ise kadınların en güvenli yer olarak nitelendirdikleri evlerindeki şiddet önceleri kapalı kapılar ardında yaşanmakta, özel, mahrem alanın sorunu olarak nitelendirilmekte hem yakın çevre, akrabalar, komşular ve devlet soruna dâhil olmaktan kaçınmakta hem de kadında yuvasının yıkılmaması için duruma ses çıkarmamakta, düzelir düşüncesiyle sabretmekteydi. Ancak 1980’lerde başlayan kadın hareketleri kadına yönelik şiddeti sadece şiddete uğrayan kadına değil bütün kadınlara yapılan bir haksızlık olarak nitelendirmeye gün yüzüne çıkarmaya başlamıştır. 1990’larda kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için kurumsallaşmalar başlamış, 2000’li yıllarla birlikte sorunun önlenmesi için hem devlet hem tüm kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, medya çalışmalarına hız vermiştir. Kadına yönelik şiddet sorununa karşı ülkemizde bir uyanma ve direniş meydana gelmesine rağmen sorun her geçen gün bulaşıcı bir virüs gibi artmaya devam etmektedir. Ülkemizde her on kadından dördü mutlaka hayatı boyunca şiddetin bir türüne maruz kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı, dünyada ve ülkemizde her geçen gün artan bir insan hakkı ihlali, evrensel bir sorun ve bir halk sağlığı sorunu olarak nitelendirilen kadına yönelik şiddeti ve bu güne kadar sorunun önlenmesi amacıyla yapılan politikaları ilgili literatürün yardımıyla irdelemektir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, sosyal politika kavramı, şiddet, kadına yönelik şiddet, aile, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet türleri, şiddet uygulayan ve şiddete maruz kalan bireylerin genel özelliklerine değinilmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde, dünyada kadına yönelik şiddetin tarihsel gelişimi, dünya ülkelerinde şiddetin boyutları, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılan uluslararası yasal düzenlemelere ve çalışmalara değinilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, kadının Osmanlı’dan- Cumhuriyet’e ve günümüze kadar olan süreçte toplumdaki yeri ve konumuna değinilmiştir. Ayrıca, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ve şiddetle mücadele hareketlerinin tarihsel sürecine, ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadelede yapılan yasal düzenlemelere, şiddete maruz kalan kadınlara hizmet veren kurum ve kuruluşlara ve şiddetin önlenmesi için yapılan sosyal politikalara yer verilmektedir. Çalışma sonuç ve öneriler kısmıyla tamamlanmaktadır.	
Anahtar kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet.	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Combating Violence Against Women in Turkey in the Applied Social Policy	
Thesis Author: Aysan ŞENKUL	Advisor: Assoc. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY
Date of Acceptance: 08.07.2014	Total Number of Pages: XI (pre text)+ 91(main body)
Department: Labour Economics and Industrial Relations	Field of Study: Social Policy
Family, community first brick of the foundation, is the smallest unit. Is at the heart of life for individuals Family; spousal love and respect in all societies living at love in the environment healthier children to grow as individuals, also contributing to the formation of a solid structure of society is an institution. Family is a social institution. In the culture of the society, traditions, customs of the individual pieces of embroidery from the moment of birth is functioning as an institution. Family relationships are a tight link between the community. Changes occurring in society, family, society changes occurring in the family is affected. In previous times of modernization along with the traditional patriarchal family type nuclear family has left. Traditional patriarchal family types seen in societies where women's education, working life in many areas did not have equal rights with men. The adoption of the nuclear family type, and lived every day with the changes of society they deserve in women living standards began to catch, albeit late. The principle of equality for women in education the opportunity to continue his education helped. To participate in working life, the position that women bring home the bacon began to contribute to. All these changes taking place in society, in the family institution alongside a number of positive changes also brought negativity and unresolved. This dissolution is the most important domestic violence. Family violence seen in our country and in the world is a major problem. Most affected by the violence in the family and victims of violence are women. Women who use violence in the family, the more the wives. Violence against women in the world in the 1970s began to come up. In our country, women are the most secure places described as an in home violence previously behind closed doors being experienced, private, intimate space of the problem is described as both a neighborhood, relatives, neighbors and state issues involved in being reluctant as well as the women of the housing collapse to state a sound is, will be at the thought patience was. However, violence against women, women's movement began in the 1980s only to women victims of violence not as an injustice to all women face the day began to draw to qualify. To combat violence against women in the 1990s have begun institutionalizations the 2000s to prevent problems with both the state and all institutions and agencies, non-governmental organizations, universities, media studies has accelerated. To the problem of violence against women in our country waking and resistance to occur every day, but the problem continues to increase as a contagious virus. Four out of every ten women in our country to do throughout his life is exposed to a kind of violence. Purpose of this study in the world and in our country every day an increasing violation of human rights is a universal issue and a public health problem which is described as violence against women and to this day the problem in order to prevent the policy of the relevant literature help to explicate. The study consists of three parts. In the first part of the study, the concept of social policy, violence, violence against wome, family, domestic violence, types of violence against women, violence, and general characteristics of individuals exposed to violence are discussed. In the second part of the study, the historical development of violence against women in the world, the world of the dimensions of violence in the country, for the prevention of violence against women, the international laws and regulations and studies are discussed. In the third part of the stud, women from ancient times to the present process has been referred to the place and position in society. Also in Turkey, violence against women and combating violence movements at the historical process in our country, violence against women in the fight against the legal regulations, victims of violence to women serving agencies and organizations and the prevention of violence for social policies are given. Working with conclusions and recommendations section is completed.	
Keywords: Violence, Violence Against Women, Family Violence	

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet, ister kamusal alanda ister özel alanda gerçekleşsin kadını fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik açıdan zarara uğratan kadının tüm hak ve özgürlüklerini kısıtlayan bir insan hakkı ihlali, evrensel bir sorun, bir halk sağlığı sorunudur.

Şiddeti insanlık tarihinin her döneminde, savaşlarda, doğal afetlerde, ortak yaşam alanlarında, eğitim kurumlarında, işyerlerinde, sokaklarda görmek mümkündür. Ancak kadınların en güvenilir yer diye tabir ettikleri “aile içinde” daha fazla şiddete maruz kaldıkları da bir gerçektir. Dünyada kadına yönelik şiddet 1970’li yıllarda, ülkemizde ise 1980’li yıllarda gündeme gelmeye başlamıştır. Bu yıllardan itibaren hem dünyada hem ülkemizde konu ile ilgili çalışmalara başlanmıştır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar, ilgili literatürler tarandığında kadına yönelik şiddetle ilgili mücadele çalışmalarının son yıllarda hız kazandığını görmekteyiz. Yapılan çalışmalarda; ülkelerin kadına bakış açıları, ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel boyutları ve bu alanlardaki sorunların kadınlara yansımaları, şiddete uğrayan ve şiddet uygulayan bireylerin genel özellikleri, kadına yönelik şiddetin nedenleri, türleri ve sonuçları araştırılmaktadır. Ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları farklı olmasına rağmen tüm ülkelerde kadına yönelik şiddetin benzer nitelikler taşıdığı görülmektedir. En geleneksel yapıli devletler bile artık bu konuyu gündemlerine alıp sorunun çözülmesi ve önlenmesi için çalışmalar yapmaktadır. Sorunun çözülmesi ve önlenmesi için tüm ülkelerde devlet, akademik çevreler, sivil toplum kuruluşları, toplum ve bireyler işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Geleneksel Türk ailesi erkek egemen bir yapıya sahiptir. Aile içinde kadına yeterince söz hakkı verilmemektedir. Erkek evin reisi olarak görülmekte, erkeğin sözü dinlenmediği, istekleri yerine getirilmediği durumlarda ceza vermesi doğal karşılanmaktadır. Türk toplumundaki ahlak ve namus anlayışının ve değer yargılarının yanı sıra, “ailenin dağılmasına izin verilmemeli” , “kol kırılır yen içinde kalır” gibi düşünceler ve dayanın bir “terbiye” şekli olarak algılanması şiddeti meşrulaştırmakta ve özel alan sorunu olarak nitelendirmektedir. Bunun yanı sıra kadının eğitim düzeyinin

düşüklüğü, kadının içinde bulunduğu durumun düzeleceğini umut ederek şiddeti açıklamaktan kaçınması şiddete katlanmasına neden olmaktadır. Kadın bu durumdan kendini sorumlu tutabilmektedir. Hak ettiğini düşünebilmekte ve bütün evliliklerde şiddetin yaşanabileceği düşüncesine sahip olabilmektedir. Kadının ekonomik özgürlüğünün olmayışı, destek hizmetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmayışı onu bağımlı bir kişilik yaparak daha fazla şiddete maruz bırakmaktadır. Şiddetin önlenmesi için ülkemizde seksenli yılların sonundan bu yana uluslararası çalışmalar doğrultusunda her alanda yasal ve idari tedbirler alınmaya başlanmıştır. Sorunun önlenmesi ve çözülmesi için ilgili tüm tarafların desteği ve işbirliği ile topyekün bir mücadele başlatılmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla uluslararası alanda CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi kabul edilmiştir. Ulusal alanda ise başta Anayasamız, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, İş Kanunu gibi kanunlarda değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Aile Mahkemelerinin kurulması, 2006/17 sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu Başbakanlık Genelgesi, Ulusal Eylem Planları yapılan diğer çalışmalardır. Konuya ilişkin duyarlılığın ve farkındalığın artırılması amacıyla ilgili bakanlıklar ve KSGM arasında eğitim protokolleri imzalanmıştır. İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından şiddet mağdurlarının korunması ve güçlendirilmesi için destek ve yardım çalışmaları yapılmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak toplumda varolan kalıpların, değer yargılarının, tutum ve davranışların değişmesi için başta devlet, ilgili kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, medya, sivil toplum kuruluşları ve bireylerin çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmaların hedefi; kadınların eğitim, sağlık, çalışma yaşamına, siyasi yaşama, karar alma mekanizmalarına kısacası, toplumsal hayatın her alanına erkeklerle eşit bir şekilde katılabilmelerini sağlamaktır. Sağlıklı bireylerin ve ailelerin yaşadığı bir toplumun oluşması için öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, şiddetin önlenmesi, kadının gerek aile içinde gerekse toplumsal yaşamda hak ettiği statüye kavuşması gerekir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Politika Kavramı

Sosyal Politika hem kavram hem uygulama olarak 19. yüzyılda endüstri devriminden sonra doğmuştur. Sosyal Politika kavramını ilk defa 19. yüzyılın ikinci yarısında Almanya’da Profesör Riehl kullanmıştır. Ancak kavramın yayılıp bilimsel bir nitelik kazanması 1873 yılında Alman Sosyal Siyaset Derneği’nin kurulmasından sonra mümkün olmuştur. 1911 yılında Alman Otto v.Zwiedineck-Südenhorst’un yazdığı “Sosyal Politika” adlı eser ile sosyal politika konusu bir bilim dalı haline gelmiştir (Aydın, 2008: 23) .

18. yüzyıl sonlarında İngiltere’de başlayan, önce Batı Avrupa daha sonra da ABD, Rusya, Japonya gibi bazı dünya ülkelerinde yaşanan Sanayi Devrimi’nin kendine özgü koşulları sosyal tarihin daha önceki dönemlerinde rastlanmayan yeni bir iş ilişkisinin ve statüsünün doğmasına neden olmuştur. İşçi olarak tanımlanan bu kişilerin sayıları sanayinin ilerlemesiyle artmıştır. Böylece Sanayi Devrimi’ni yaşayan ülkelerde fabrikalarda çalışan veya çalışabilmek için iş arayanların oluşturduğu yeni bir toplumsal kesim, sınıf ortaya çıkmıştır. Ancak Sanayi Devrimi’nin yaşandığı dönemde geçerli klasik liberal ekonomi felsefesi ile hukuki eşitlik ve sözleşme serbestisine dayalı hukuk düzeni önce çalışma koşullarının daha sonra da yaşamın giderek ağırlaşmasına neden olmuştur. Bu olumsuzluklar toplumların başka kesimlerine de yansiyarak büyük çalkantıları beraberinde getirmiştir (Altan, 2009: 3) .

İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri birinci kuşak sanayileşmiş ülkelerdir. Almanya ise ikinci kuşak sanayileşen ülkeler arasındadır ve devlet eliyle sanayileşmenin yaşandığı, birinci kuşak ülkelerin ardından sanayileşen bir ülke olması kendinden önceki ülkelerin deneyimlerinden yararlanma imkânını beraberinde getirmiştir. Bu anlamda sanayileşmenin kötü yüzü olarak ortaya çıkan uzun çalışma saatleri, parçalanmış aile yaşamı, bireylerin sosyal hayattan uzaklaşması ve yabancılaşılmaya karşı devletin önlem alma gerekliliğine olan inanç, sosyal politika biliminin temellerinin Almanya’da atılmasına uygun zemini oluşturmuştur (Bedir, 2012: 3) .

Sanayileşen ülkelerde devletler, işçi kesiminin iş ilişkilerinin ve yaşamlarının korunması ile ilgili kararlar alıp bu kararları yürürlüğe koyan hukuk kuralları aracılığı ile gerçekleştirmeye başlamışlardır. Önceleri kadın ve çocuk daha sonra da yetişkin erkek işçilerin yaşamında ve iş ilişkilerinde özel olarak korunması için başlatılan bu uygulamalar yeni bir çalışma alanı olan “Sosyal Politika” diye adlandırılan sosyal bilim dalının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu dönemde sosyal politika; “Devletin, İşçi statüsü altında çalışanları iş ilişkileri ve yaşamında, kötü niyetli olabileceği varsayılan fabrika sahiplerine ya da olumsuz çalışma koşullarına karşı koruyabilmek amacı doğrultusunda benimsemiş olduğu ilkeleri, bu çerçevede aldığı kararları ve sürdürdüğü uygulamaları konu alan bir bilimdir.” diye tanımlanmıştır (Altan, 2009: 4) .

Sosyal politika, “genel olarak toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi, özürlüler, yaşlılar ve yoksulların korunması için uygulanan politikalar” (Aysan, 2006: 61) .

Sosyal politikalar, toplumsal barış ve uzlaşmayı tesis etmek, sosyal devlet ilkesinin gereklerini yerine getirmek amacıyla devletin toplumsal eşitsizlikleri gidermeye yönelik politikasıdır. Sosyal politikalar devletin, tüm toplumun çıkarlarını kollamak üzere piyasaya bırakılmayacak hizmetleri yerine getirme yükümlülüğünden doğmaktadır. Bir yönüyle sosyal politikalar tüm toplumun sosyal gelişmesini sağlamayı ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan bir vatandaşlık hakkıdır. Sosyal politikalar günümüzde temel hak ve özgürlükleri sosyal ekonomik hak ve özgürlüklerle genişletmektedir. Sosyal politikalarda devletin daha etkin olmasını sağlayan toplumsal taliplerdir. Sosyal politikalar sağlıktan eğitime uzanan geniş bir yelpazede toplumun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için çözümler üretme amacı taşır. Bu süreçte toplumun özellikle dezavantajlı kesimlerine öncelik verilir. Sosyal politika üretmek ve uygulamak için toplumun tüm kesimlerinde, gereksinim duyulacak her alanda sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanması gereklidir (Öncül ve Köse, 2012) .

Sosyal politikanın konusunu oluşturan sorunların temel olarak dört alanda yer aldıklarını söylemek mümkündür. Bunlar, yoksulluk ve sosyal dışlanma, yaygın eğitim, hastalık, yaşlılık, işsizlik gibi durumlarda bireyi desteklemeye yönelik sosyal güvenlik önlemleri ve çalışma hayatının düzenlenmesi olarak tanımlanabilir (Buğra ve Keyder, 2010: 9) .

Sosyal politika bilim dalı ortaya çıktığı dönemlerde yalnızca çalışma alanındaki işçi statüsü altında çalışanları kapsamının içine almıştır. Zamanla toplumun tüm kesimlerini kapsamına dâhil etmiştir. Sosyal politika kavramını dar ve geniş anlamda sosyal politika olarak tanımlamak mümkündür.

1.1.1. Dar Anlamda Sosyal Politika

Sosyal politikayı tanımlama girişimleri Türk literatüründe klasik olarak “dar” ve “geniş” manada iki kısımda ele alınmaktadır. Sosyal politika eğer yalnız devletin faaliyetleri yanı sıra sınırlı kitlelere ya da bir sınıfa dönük çalışmaları kapsıyorsa burada dar anlamda sosyal politikadan bahsedilebilir. Bu açıdan dar anlamda sosyal politika bütün sınıfları ve grupları ihtiva etmemektedir. Endüstri Devrimini yaşayan Batı Avrupa ülkelerinde özellikle de Almanya’da 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan ve işçi sorununu çözmeye yönelik politikalar içeren sosyal politika anlayışı dar anlamda sosyal politikayı doğurmuştur (Taşçı,2009: 182) .

Dar anlamda sosyal politika iki şekilde açıklanabilir. Bunlardan ilki; ekonomik bakımdan bağımlı ve güçsüz insanları sermayeye karşı korumak, sömürölmelerini önlemek için devletin müdahalesi ile sınıflar arasında uyum ve denge sağlayıcı önlemler alınmasıdır. Diğer i ise sömürünün, doğrudan devlet müdahalesiyle önlenmesi ve toplumdaki sınıflar arasında dengenin bozulmaması için, verilen hak ve özgürlüklerin devlet tarafından ihlal edilmemesi ve başkalarına karşı korunmasıdır (Bozkır Serdar, 2012: 3) .

1.1.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika

Sosyal politika başlangıçta işçi ve işverenler arasındaki sorunları çözmeye yönelik politikalar üreten bir bilim dalıdır. İkinci Dünya Savaşı’nı takip eden yıllarda eski(işçi sınıfının sorunları) ana sorunlar temelde kalmakla beraber çok daha geniş halk tabakalarını kapsamına almıştır. İngiltere’de Beveridge Planı, Kanada’da Marsh Raporu, Hollanda’da Van Rhijn Komisyon Raporu ve Fransa’da Laroque Raporu kapsamında sosyal politikanın kapsamı ve hizmet halkası genişlemeye başlamıştır. Bu halka genişlemesi “geniş manada sosyal politika” tabiri ile belirtilmektedir.

Ekonomik olayların sonuçları bütün toplumu etkilediği için toplum üzerindeki ekonomik güvensizliği azaltmak, toplumun bütün kesimlerine özellikle bu kesimler

içinde yer alan özel grupların sorunlarıyla ilgilenmek sosyal politikanın amacını genişletmesine sebep olmuştur. Sosyal politikanın amacının genişlemesine ekonomik olayların yanı sıra sosyal ve kültürel yapıda etkili olmuştur. Sosyal politika; yoksulluğu azaltmayı, sosyal korumayı, sosyal içermeyi, insan haklarında ilerlemeyi, bir toplumun en üçsüz üyelerini korumanın yanı sıra tüm üyelerinin sosyal gereksinimlerini karşılamayı içinde barındıran bir bilim dalıdır. Bu yüzden sosyal politika ile “vatandaşlık” arasında da sıkı bir ilişki vardır. Bu da sosyal politikanın amacının genişlediğinin bir göstergesidir (Taşçı, 2009: 182-184) .

Sosyal politika, toplumlarda üretim ve sonuçlarının adaletli dağılımını sağlamak, çalışanların hak ve özgürlüklerini korumaya yönelik politikaları içinde barındıran bir kavramdır. Geniş anlamda sosyal politika; *toplumun bağımlı çalışan ekonomik yönden güçsüz ve özel olarak bakım, gözetim, yardım, desteklenme gereksinimi duyan kesimlerinin ve grupların karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri risklere, olumsuzluklara karşı en geniş biçimde korunmalarına yönelik kamusal politikaları konu alan sosyal bilim dalıdır* (Bedir, 2012: 5-6) .

Sosyal politika başlangıçta kapitalist sisteme yönelik politikalar üretirken, toplumları oluşturan bireylerin ihtiyaçları ve sorunlarının farklılaşmasıyla birlikte sosyal politikanın içine üretim, gelir, gelirin yeniden dağılımı, sağlık, eğitim, konut politikaları gibi politikalar dâhil edilmiştir. Böylece sosyal politikanın kapsamı, alanı genişlemiş ve uygulamaları da çeşitlenmiştir. Sosyal politika, sosyal dışlanma, ayrımcılık, kadın, genç, çocuk, yaşlı, eski hükümlü, göçmen, özürlü, çevre ve tüketici toplumu oluşturan farklı kesimlere yönelik politikalar üreten bir bilim dalı haline gelmiştir. Sosyal politikanın yelpazesi sürekli genişlediği için konuları da sürekli bir artış eğilimindedir. Bu doğrultuda sosyal politikanın konuları iş yaşamı ve çalışma ilişkileri ile sınırlı olmaktan çıkıp toplumu meydana getiren tüm bireylerin hayatları boyunca hatta öldükten sonra da sorumluluklarını üstlenen bir çeşitlilik kazanmıştır. Bu bağlamda sosyal politikanın kapsamının ve konularının içine aşağıdaki konular eklenmiştir(Altan, 2009 5-6) :

- ❖ Karşılaşılabilecek ekonomik, mesleki, sosyal nitelikli her türlü riske karşı güvence veren sistemlerin oluşturulması ve bu sistemlerin geliştirilmesi,
- ❖ Gelir dağılımındaki adaletsizliğin ve eşitsizliğin kaldırılması,

- ❖ Yoksulluk, olumsuz barınma koşullarıyla mücadele edilip, bu koşulların iyileştirilme çalışmalarının yaygınlaştırılması,
- ❖ Çocukların ve yaşlıların bakımı,
- ❖ Tüketici haklarının aranması,
- ❖ Ayrımcılığın önlenmesi,
- ❖ Engellilerin toplum yaşamına ve çalışma hayatına katılımlarının sağlanması,
- ❖ Sosyal dengelerin korunması amacıyla ekonomik ve mesleki örgütlerin desteklenerek sendikaların, tüketici örgütlerinin, kooperatiflerin güçlendirilmesi sosyal politikanın konuları arasına alınmıştır.

Toplumun tüm kesimlerine ayırım gözetmeden sosyal ve ekonomik yönden adaleti sağlamak sosyal devletin görevidir. Toplumsal barış ve adaleti sağlamak, sosyal devlet anlayışının gereklerini yerine getirmek maksadıyla devletin tüm kesimlerine eşitliği sağlamaya yönelik politikalarıdır.

Sosyal politikalar devletin bütün toplumun çıkarlarını korumak ve kollamak ve her türlü hizmeti sunma sorumluluğundan oluşur. Toplumun sosyal yönden gelişmesini sağlamak yaşam koşullarını iyileştirmek amacını taşır. Günümüzde ise; sosyal politikalar temel hak ve özgürlükleri sosyo-ekonomik hak ve özgürlüklerle genişletmektedir. Bu süreçte öncelik toplumun dezavantajlı kesimlerine verilir (Öncül ve Köse, 2012) .

1.2. Şiddet Kavramı ve Şiddetin Nedenleri

1.2.1. Şiddet Kavramı

Şiddet, coğrafi anlamda sınır tanımayan, ekonomik anlamda gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın tüm dünya ülkelerinin kültürlerinde görülen ve ülkemizde de yaşanan önemli bir toplumsal sorundur.

Türkçe 'ye Arapça'dan geçmiş olan şiddet(violence) kelimesi, bir şeyde gücü ve kuvveti vurgulayan anlamına gelen “şedde” fiilinden türemiştir. Türkçe' de şiddet, kuvvet veya güç kaynağı, sertlik ve aşırılık gibi anlamları içeren, zıt fikirde olunanlara karşı kaba kuvvet kullanma, sert davranma anlamlarına gelmektedir. Batı dillerinde ise; bozmak, çiğnemek, tutmamak, ihlal etmek, saygı gösterilmesi ve dokunulmaması gereken bir şeyi kırıp açmak, kirletmek, ırzına geçmek, tecavüz etmek anlamlarına gelen violate fiilinden türeyen zor, şiddet, sertlik, cebir hareketlerdeki veya davranışlardaki aşırı güçlülük,

zorbalık ve tecavüz anlamlarında kullanılan violence sözcüğüdür. Sıfat hali ise sertlik, kırıcı, hırçın, zorlu anlamlarına gelen violent sözcüğüdür (Öztürk, 2010: 29) .

Şiddet içinde farklı anlamlar barındıran geniş bir kavramdır. Bu yüzden şiddet ile ilgili birden fazla tanım yapılmaktadır. Bu tanımlardan bazılarına yer vermek gerekirse;

Şiddet; insanın bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan güç ve baskı içeren bireysel ve toplu hareketlerdir (Sallan Gül ve Alican, 2011: 7) .

Bir başka açıdan şiddet; *bir bireye zarar vermeye ya da onu yıkmaya yönelik dolaylı ya da dolaysız bir eylem olarak kütesel ya da dağılımsaldır; bu bireyin ruhsal bütünlüğü olabildiği gibi, o güne dek edindiği (soyut ve somut değerleri) ve simgesel katılımları da olabilir, şeklinde tanımlanmıştır (Büker ve Kıran, 1997: 15) .*

Dünyada ve ülkemizde sıkça görülen şiddet; *fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel içerikli bir takım eylemlerde bulunmak suretiyle bu eylemlere maruz kalan kimselerin maddi ve manevi bütünlüğünü, temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden ya da geçici bir süre ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü eylemi ifade etmektedir*

(Bozkurt Şener, 2011: 9) .

Şiddet, bireyler ve toplumlar bazında değişik şekillerde (iş yerlerinde, sokaklarda, kitle iletişim araçlarında, vb.) kendini gösteren bir eylem biçimi olmakla beraber günümüzde küresel bir boyut kazanmıştır. Ayrıca; toplumsal koşullardan (sosyo-kültürel, ekonomik vb.) güç almakta ve toplumu oluşturan bireylerin hak ve özgürlüklerini kısıtlamakta ya da engellemektedir.

1.2.2. Şiddetin Nedenleri

Şiddet pek çok faktörün etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Şiddeti doğuran nedenler ailevi nedenler, toplumsal- kültürel- ekonomik nedenler, bireysel nedenler olarak üç kısımda ele alınabilir.

1.2.2.1. Ailevi Nedenler

Kişinin olumlu davranış biçimlerini kazandığı yer olan aile ortamı zaman zaman istenmeyen davranışların kazanıldığı ve istenmeyen olumsuzlukların, şiddetin yaşandığı bir ortama da dönüşebilmektedir.

Şiddet çocukluk döneminde aile içinde ya bizzat maruz kalınarak ya da şahit olunarak öğrenilir. Bu öğrenme modelinde kişinin aile içinde şiddete ilişkin davranışları kazandığı, bu davranışların ileride ortaya çıkacağı ve stres gibi mevcut faktörlerle aile hayatında devam edeceği farzedilir (Aile Araştırma Kurumu, 1998: 22) .

Şiddet olgusunu oluşturan ailevi nedenler aşağıdaki gibi sıralanmıştır(Tekin, 2011: 17) :

- ❖ Aile içi iletişimin yetersiz olması
- ❖ Düzensiz, tutarsız disiplin yaklaşımı ve aile ortamı
- ❖ Uygunsuz sınır koyma
- ❖ Aşırı baskıcı ya da aşırı rahat aile tutumları
- ❖ Sevgi, ilgi eksikliği, ihmal
- ❖ Sıklıkla engellenme ve cezalandırılma
- ❖ Olumsuz rol modelleri
- ❖ Yanlış ya da yetersiz gözetim ve yönlendirme
- ❖ Suç geçmişi olan aile üyeleri ve akrabalar
- ❖ İstismar(fiziksel, cinsel, duygusal) edilmedir.

1.2.2.2. Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Nedenler

Toplumsal açıdan, toplumsal değişimin hızlı yaşandığı, ekonomik gelişmenin az olduğu ülkelerde bireylerin kendilerini ve çocuklarını geliştirme, güçlendirme, daha iyi yaşam koşulları sağlama, gelecekte umutlu olma şanslarının azalması ile engellenmenin yarattığı kızgınlık aile içi gerginliğin artmasına ve şiddete zemin hazırlamaktadır.

Kültürel açıdan ise, bir toplumda “erkeğe üstünlük tanımak”fikri geçerliyse o toplumun geniş kesimlerinde erkeğin aile fertlerine şiddet göstermesi “olağan” hatta bazı durumlarda “gerekli” sayılabilmektedir. Bu fikrin geçerliliği şiddetin yaşanmasına neden olmaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet normları, erkeğin referans grubu(arkadaş, akraba, vb.) tarafından kendisini “güçsüz, aciz, kılıbık” gibi etiketlerle nitelendirmemesi için, erkeğin gruptan dışlanmaması ya da grubun kışkırtıcı söz ve davranışları erkeğin aile içinde kadına veya diğer aile bireylerine şiddet uygulamasına neden olmaktadır.

Ekonomik açıdan ise, ailelerin alt sosyo-ekonomik düzeyde olmaları şiddeti doğuran ekonomik faktörlerdendir. Bireylerin eğitim seviyesinin düşük olması şiddete neden olmaktadır. Aile bireylerinin düşük gelire sahip olmaları, uzun süren işsizlik, iflas, maaş veya ücrette düşüş, ücretin ya da maaşın ihtiyaçları karşılayamadığı için ek bir işe girme durumu da şiddet ortamının oluşmasına ve şiddetin yaşanmasına neden olmaktadır. İş hayatında rütbenin indirilmesi yine iş ve meslek hayatındaki kariyerinde veya ekonomik refahta gerilemelerin yaşanması, sağlıksız ve küçük konutlarda kalabalık bir nüfus olarak yaşamak şiddetin yaşanmasına neden olan ekonomik faktörlerden bazılarıdır (Arıkan, 2011: 35-36).

Ayrıca toplumda genel kabul gören ahlak ve namus anlayışına ilişkin değerlere kadınların uymamaları düşüncesi, kadının savunduğu düşünceler, kadının evlilik dışı ilişkiye girmesi, kadının istemediği biriyle evlenmeye zorlanması, kadının güzel ya da çekici olması, göç, iletişimsizlik gibi nedenlerde toplumsal, kültürel ve ekonomik nedenler arasında sayılabilmektedir (KSGM, 1994: 32-33) .

1.2.2.3. Bireysel Nedenler

Şiddetin yaşanmasında etkili olan diğer bir faktör ise bireysel nedenlerdir. Bireysel nedenlerin bazıları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Tekin, 2011: 18-19) .

- ❖ Okul hayatında başarısızlık
- ❖ Sosyal beceri eksikliği
- ❖ Sorunlara çözüm bulma becerilerinde eksiklik
- ❖ Dışlanmışlık ve yalnızlık hissine kapılma
- ❖ Aşırı alınganlık
- ❖ Özgüven eksikliği
- ❖ Bireysel farklılıklara karşı toleranssızlık
- ❖ Genetik yatkınlık
- ❖ Psiko-patolojik sorunlar
- ❖ Çabuk hayal kırıklığına uğrama
- ❖ Öfke kontrolü eksikliği
- ❖ Sosyal uyumsuzluk
- ❖ Madde ve alkol kullanımıdır.

Aile içi şiddet nedeninin genetik faktörler olduğu, en azından şiddetin bu faktörlerle ilişkili olduğu konusunda bazı kanıtlar vardır. Örneğin; hiddet duygusunun nörolojik ve metabolik temelleri olduğunu gösteren bulgular vardır. Fakat bu kızgınlığın neden eş veya çocuğa yöneldiği açıklanamamıştır (Aile Araştırma Kurumu, 1998: 22) .

1.3. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Türleri

1.3.1. Aile Kavramı

Aile; Farklı iki cinsiyetteki insanın tek başına yetersizlik duygusunu aşmak için oluşturduğu tarihin en eski kurumu olarak kabul edilen aile, çocuk açısından sosyal yaşama katılmak için hazırlıkların yapıldığı, deneyimlerin kazanıldığı bir ortamdır. Yetişkinler açısından ise, mutluluğun hâkim olduğu, şiddetli gerilim ve sıkıntılar karşısında dayanışmanın en iyi şekilde elde edildiği bir sığınma yeridir (Şentürk, 2008: 9) .

Aile, evlilik ve anne-babalık hiçbir toplumda Türk toplum ve kültüründe olduğu kadar önemsenmemektedir. Türk toplumunda aile ve evlilik olgusu değerlendirilirken kültür dikkate alınır. Türk toplum ve kültüründe en önemli değerlerin başında gelen “devlet-vatan” kavramları anne ve babayla ilişkilendirilip “Devlet-Baba, Ana- Vatan” olarak kullanılır. Bu da aile ve evliliğin kültürümüzdeki önemini ortaya koymaktadır. Türk toplum ve kültüründe aile büyükleri kadar küçükleri de önemlidir. “Cennet Meyvesi” olarak değerlendirilen bir çocuğun dünyaya getirilmesi, yetiştirilmesi, evlendirilmesi önemli sosyal bir değerdir. Ülkemizde, anne babalar çocuklarının en iyi şekilde yaşamaları, eğitimi, evlilikleri için tasarruflar yapmakta, iyi hayat yaşayabilmeleri için çaba göstermektedir. Çocukları için bir şeyler bırakmak gayretinin arkasındaki güdü çocuğun evliliğinin, aile kurmanın kültürümüzdeki değerleriyle açıklanmaktadır (Şentürk, 2008: 23-24) .

İnsanlık tarihinin ilk aşamalarında üretim güçlerinin toplumsal (kolektif) mülkiyeti bulunduğu için aile kurumu oluşmuş değildi. Özel mülkiyetin ortaya çıkması, tek eşli aileyi ve evlilik birliğini geliştirmiştir. Mülk sahibi erkekler olduğu için kadınları baskı altına alan ataerkil aile yapısı oluşmuştur. Sanayi Devriminden önce geniş aile tipi görülürken sanayi devriminden bu yana ortaya çıkan modern aile, önceki dönemlerdeki

aile tipinden oldukça farklıdır. Özellikle gelişmiş sanayi toplumlarında ataerkil düzen yerini cinsler arasında giderek artan bir eşitliğe bırakmıştır. Aile içinde kadın ve erkeğin kalıplaşmış rolleri değişmeye başlamıştır. Eve ve çocuklara bakmak sadece kadınların görevi olmadığı gibi para kazanmak ve ev dışında toplumsal bir yaşam sürdürmek de erkeğin tekelinden çıkmaktadır. Bu gün birçok kadın çalışıp mesleğini sürdürmekte, birçok erkek de ev işlerinin yürütülmesine katkıda bulunmaktadır. Bazı çiftlerin nikâhsız çocuk sahibi olmayı seçmeleri sonucunda aile yapısı değişmektedir. Resmi olmayan bu ilişkilerin çoğu kısa süreli olma eğiliminde olmasına rağmen tek ebeveynli ailelerin sayısında hızlı bir artış görülmektedir. Teknolojik gelişmeler, özellikle de aile planlaması alanındaki gelişmeler, çiftlere çocuk isteyip istemedikleri ve ne zaman istedikleri konusunda karar verme olanağı sağlamaktadır. Çiftleri bir araya getiren karşılıklı kişisel tercih ve kabuller ailelerin giderek kendi içlerinde demokratikleşmesini de beraberinde getirmektedir (Eşkinat, 1997: 28) .

1.3.2. Aile İçi Şiddetin Tanımı

Ailenin toplumun temelini oluşturan en önemli kurum olması, ailenin korunmasının ne kadar önemli olduğunu da ortaya koymaktadır. Aile, birey ile toplum arasındaki ilişkinin oluşmasında köprü görevini gören bir kurumdur. Bu özellik aileyi sağlıklı bir toplum oluşturabilmek için vazgeçilmez kılmaktadır. Tarihin her döneminde aile kurumuna verilmiş olan bu özellik iç ilişkiler açısından özellikle cinsiyete dayalı farklılaşmayı ortaya koymuş, bu farklılaşma ise; aile içi şiddetin oluşmasına sebep olmuştur.

Aile içi şiddet; “ Bir kişinin eşine, çocuklarına, anne, babasına, kardeşlerine veya yakın akrabalarına yönelik uyguladığı her türlü saldırganlık, kaba kuvvet içeren davranışların yanı sıra kişinin kendisine olan saygısını, çevresine olan güvenini azaltan, korku duymasına sebep olan pek çok davranışla birlikte aşağılamak, tehdit etmek, ekonomik özgürlüğünü kısıtlamak ve zorla evlendirmek gibi davranışları içerir.” (http://www.gata.edu.tr/ureme-sagligi/toplumsal-cinsiyet.htm, 16. 10. 2013).

Aile içi şiddet; özel yaşamda, ailede ve/veya aynı evde birlikte yaşayan kişiler arasında, cinsel ilişki ya da kan bağı ile bağlı bireyler arasında gerçekleşen bir şiddet türüdür. Ev içinde şiddet; kişinin eşine, çocuklarına, anasına, babasına, kardeşlerine veya yakın akrabalarına yönelik her türlü saldırgan davranıştır. Bir başka deyişle, aile

üyeleri arasında her türlü fiziksel, psikolojik, cinsel ya da ekonomik, parasal şiddet türüne aile içi şiddet denmektedir. Zorlayıcı ve kontrol altına alma davranışlarıyla ortaya çıkabilen aile içi şiddet ailenin tüm üyelerinin karşılaşılabileceği bir sorundur (Sallan Gül, 2011: 16) .

Aile içi şiddet, herhangi bir birey tarafından, diğer bir bireye uygulanabilmektedir. En yaygın şekli, kocanın karısına ve ebeveynlerin çocuklarına yönelttiği şiddettir. Üçüncü bir grup olarak da yaşlılar, şiddete maruz kalabilmektedir (Gürcan, 2006: 217) .

Aile içi şiddet her toplumda görülmekte ve genelde benzer özellikler göstermektedir. Benzer özellik göstermesinin altında erkek egemen toplum yapısının yattığını görmek mümkündür. Bu sava dayanarak, hangi toplumda olursa olsun kadının aile içindeki konumu fazla değişmemektedir. Ailenin temeli erkek merkezli olup, erkeğe göre şekillenmekte ve kadın ise, kendine sunulan “iyi eş, iyi anne, iyi ev hanımı” statülerini çocukluğundan başlayarak kabullenmekte ve bağımsızlığını kaybetmektedir. Kadın, kendisine verilen bu kimliklerle bağdaşmayan davranışlar sergilerse erkek, kadının bu davranışlarını kendine yöneltilmiş bir tehdit olarak algılamakta ve aile içinde kadına yönelik şiddet ortamı oluşmaktadır. Şiddete karşı gerek sosyo-kültürel gerek ekonomik ve psikolojik açıdan yetersiz olan kadın ise; şiddeti meşrulaştırarak aile yaşamını sürdürmeye devam etmektedir. Hatta fiziksel şiddetin dışında kalan şiddet türlerinin farkına bile varamamaktadır (Kaymak Özmen, 2004: 33-34) .

Aile dışında gerçekleşen şiddet için toplum sorumlu tutulurken, aile içinde oluşan şiddet gizli kapılar ardında kalmakta, aileye özel bir sorun olarak kabul görmekte çoğunlukla olağan ve yasal olarak karşılanmaktadır (Ünlüce ve diğ. 1997: 86) .

1.3.3. Aile İçi Şiddetin Türleri

Erkeğin saldırganlığının daha küçük yaşlardan itibaren ailede, toplumsal ve kültürel açıdan onaylanması aile içi şiddeti uygulayanların en çok erkekler olduğunu ortaya koyan bir göstergedir. Evlilikte çatışma yaşama, ilişki problemlerini çözememe, aile de erkek hâkimiyetinin baskın olması, ailenin koruma ve destekleme işlevlerini yerine getirmemesi ilişkinin zedelenmesine ve şiddetin yaşanmasına neden olmaktadır.

Aile içinde gerçekleşen şiddetin türleri ise;

- ❖ Fiziksel şiddet
- ❖ Psikolojik(duygusal) şiddet
- ❖ Cinsel şiddet
- ❖ Ekonomik şiddet olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırmada yer alan şiddet türlerine kısaca değinmek gerekirse;

1.3.3.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, aile içi şiddetin en sık ve görünür biçimidir. Fiziksel şiddet, daha çok bedene yöneliktir ve bedensel güce dayalıdır. Kontrol etmeyi, acı ve korku yaşatacak istekleri gerçekleştirmeyi hedefler (Pala, 2013: 26) .

Fiziksel şiddet; *kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır* (Yetim ve Şahin, 2009: 50).

Ayrıca fiziksel şiddet; *tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükme, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanılmasını engelleme yoluyla bireyin bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemlerdir* (Özberk ve Ertekin, 2010: 51) .

Şiddetin en çok bilinen çeşidi olmasına ve suç olarak ceza yasasında düzenlenmesine rağmen fiziksel şiddetin kanıksandığı da söylenebilir. Öyle ki; Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'deki kadınların %14'ü erkeğin bazı durumlarda(kadının yemeği zamanında yapmaması, çocuğa bakmaması, vb.) eşini dövebileceği görüşüne katılmaktadır (Karınca, 2010: 22) .

1.3.3.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet

Duygusal şiddet; aşağılama, küçümseme, tehdit ile sindirme, korkutma, alay etme, surat asma, kıskançlık, hakaret etmek, kadının maddi ya da manevi destek alabileceği kişi ya da kuruluşlarla görüşmesini engelleme, kadına başkalarının yanında küçük düşürücü sözler sarf edilmesidir (Yörük, 2010: 42) .

Ayrıca, başka kadınlarla kıyaslamak, kadının nasıl giyineceğine, nereye gideceğine, kimlerle görüşeceğine karar vermek, öldürmekle tehdit etmek, diğer insanlarla ilişkilerini kısıtlamak, kendini geliştirmesine engel olmak, yaşadığı şiddetin sorumlusu olarak görmek, kültürel farklılıklarını reddetmek ve bastırmaya çalışmak bu gerekçeyle kötü muamelede bulunmaktadır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 29-30) .

1.3.3.3. Ekonomik Şiddet

Aile içi şiddetin bir diğer türü ise ekonomik şiddettir. Şiddet türlerinin temelinde yer almasına rağmen diğer şiddet türlerine göre daha az konuşulan ekonomik şiddet, kadınların bağımlı kılınmasına sebep olurken fiziksel psikolojik, cinsel şiddete maruz kalmalarına da sebep olmaktadır (Gökkaya, 2011: 104) .

Ekonomik şiddet, kadınların gerek ev içinde gerek ev dışında ürettiklerine el koyma ve mahrum bırakma anlamındadır. Kadını ücretsiz aile işçisi olarak kullanmak, kadınları çocuklara ve yardıma muhtaç hasta ve sakatlara bakmakla görevli tutmaktır. Emeklerini karşılıksız bırakmak, kadını kamusal alanda çalışmasına rağmen kazancına el koyarak onu mahrum bırakmaktır. Evlenirken ya da evlendikten sonra kadının sahip olduğu takı ve parasına el koymak, kadına çalışmak istemesine rağmen izin vermemek ya da zorla çalıştırmak, başlık parası karşılığı onu satmak, mirastan yoksun bırakmak, boşandıktan sonra nafaka ödemeyerek onu mağdur etmektir (Işık, 2007: 115-116) .

1.3.3.4. Cinsel Şiddet

Tecavüz etmek(kadını istemediği zaman ve şekilde cinsel ilişkiye zorlamak), ensest ilişkiye kalkışmak ya da gerçekleştirmek, cinsel içerikli imalar yapmak, cinsel içerikli sözler söylemek, çimdiklemek, fuhuşa zorlamak, cinsel yaşamlarında kadına aşağılayıcı davranışlarda bulunmak, vb. davranışları içeren şiddet türüdür (Karataş ve diğ. 2008: 14) .

Cinsel taciz de cinsel şiddetin çeşitlerindendir. Kadın bedenine yönelik en sık uygulanan istismar biçimidir. Gereksiz fiziki temas, dokunmalar veya elle vurma, şakalar, görünüm hakkında yorumlar yapma, sırnaşma ve bazı fedakârlık isteyen davetler, işyerinde müstehcen resimler kullanmak, cinsel yaklaşım talepleri, fiziki sarkıntılık cinsel tacizin içine giren davranışlardandır. Cinsel tacize kamusal alanda sıkça rastlanmaktadır (Pala, 2013: 26) .

1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Kadınlar tarihin her döneminde toplumda, iş yerlerinde, ortak kamusal alanlarda, sokakta, savaşlarda, doğal afetlerde şiddete maruz kalmışlar ve halen kalmaktadırlar. Ne acıdır ki; toplumda en çok değer verilen ve en özel kurum olarak değerlendirilen aile aynı zamanda kadının en fazla şiddete maruz kaldığı yerdir.

Kadına yönelik şiddet; özel hayatta ailede ya da toplum içinde kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanabilecek her türlü cinsiyete dayalı eylemdir (Sallan Gül, 2011: 15) .

Kadına yönelik aile içi şiddet ekonomik gelişmişlik düzeyine veya eğitim düzeylerine bakılmaksızın tüm ülkelerde ve kültürlerde görülen bir olgudur. Kadına yönelik şiddet; cinsiyet ayrımcılığına dayanan, insan hakkı ihlali olan, kadının yaşamının her devresinde farklı şekillerde ve türlerde görülebilmektedir. Ayrıca, kadının yaşamını tehdit etmekte, sağlığını etkilemekte ve toplumu ekonomik, kültürel ve politik yönden yoksullaştırmakta, toplumun gelişmesine engel ve tehdit teşkil eden önemli bir sorundur.

1993 yılında Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu tarafından “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi” yayımlanmıştır. Bildiride kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayalı ve fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran ya da bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda ya da kamu yaşamında gerçekleşebilen her tür davranış, tehdit, baskı ya da özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesi olarak tanımlanmıştır. Ancak kadına yönelik şiddetin yalnızca bu sınırlarda olmadığı, kadınla ilgili her türlü geleneksel, göreneksel alışkanlık ve uygulamaların da bu tanıma sokulması gerekliliği vurgulanmaktadır (Atman, 2003: 333-334) .

1995 yılında gerçekleştirilen Pekin Deklerasyonu ise kadına yönelik şiddeti, “Kadının fiziksel, cinsel psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel olan bu tip hareketlerin tehditini baskıya ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplumun önünde olsun ister özel hayatta meydana gelmiş olsun cinsiyete dayalı her türlü şiddettir.” diye tanımlamıştır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 19) .

Şiddete mazur kalmanın kadınlarda; ölüm, yaralanma, sakatlanma, psikolojik veya fiziksel birtakım sağlık sorunlarının ortaya çıkması, bu sağlık sorunlarının iyileşmesinin gecikmesi, tedavide uyum bozukluğu ve kadınların yaşam kalitelerinin bozulması gibi bir çok olumsuz sonuçları gözlenmektedir (Özvarış ve diğ. 2008: 35) .

Kadına yönelik şiddet türlerinin; fiziksel sağlık, ruh sağlığı, cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olmakla birlikte kadının ölümüne sebep olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin fiziksel sağlık üzerindeki olumsuz sonuçları; kadınlarda yorgunluk, baş ve göğüs ağrıları, nefes darlığı, diş kırıkları, çıkıklar, incinmeler, delici alet yaralanmaları, burun dudak yaralanmaları, kesik ve sıyrıklar, sindirim sistemi bozukluklarıdır (Er, 2006: 21-22) .

Kadına yönelik şiddetin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz sonuçları; travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve bunaltı, fobiler, panik bozuklukları, psikosomatik bozukluklar, sigara bağımlılığı, alkol ve madde kullanımı, azalmış benlik saygısı, güvenli olmayan cinsel davranışlar, kendine zarar verme, utanç ve suçluluk duyguları, yeme içme ve uyku bozuklukları, yalnızlık, ümitsizlik, bitkinlik, öfke patlamasıdır.

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerindeki olumsuz sonuçları; cinsel işlevlerde bozukluklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar/HIV/AIDS, kısırlık, istenmeyen gebelikler, gebelik komplikasyonlarıdır.

Kadına yönelik şiddetin ölümcül sonuçları ise; anne ölümleri, cinayet, intiharlar ve AIDS'e bağlı ölümlerdir (Akın, 2008: 96) .

1.4.1. Kadına Yönelik Şiddetin Taraflarının Genel Özellikleri

Kadına yönelik şiddet hem dünyada hem ülkemizde görülen evrensel bir olaydır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti; *fiziksel güç ve iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm, psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması durumudur* şeklinde tanımlamıştır (Güler ve diğ. 2005: 51) .

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayınladığı raporunda şiddetin en fazla aile ortamında kadına yönelik olduğu belirtilmektedir. Aile içinde şiddeti uygulayanlar ise; kadının eşi, flörtü, ağabeyi, babası ya da akrabalar içindeki diğer erkeklerdir.

1.4.1.1. Şiddet Uygulayanın Bireysel Özellikleri

Aile içi şiddet üzerine yapılan çalışmalarda şiddete maruz kalan kadınların bireysel özellikliklerinin yanında şiddet uygulayan erkeklerin de bireysel özellikleri araştırılmıştır. Şiddet uygulayan bireylerin özellikleri aşağıda şu şekilde sıralanmıştır (www.suleymandemirel.com.tr, 23.02.2014) :

- ❖ Düşük benlik saygısı
- ❖ Sıklıkla terk edilme, kayıplar, yarımsızlık, bağımlılık, güven duygusunun azalması, mahremiyet ile ilgili sorunlar
- ❖ Kişilik bozukluğu tanısı olanlar
- ❖ Engellenmeye karşı düşük tolerans gösterme
- ❖ İstismar ve şiddetin görüldüğü ailelerde büyüme
- ❖ Kendi davranışları ile ilgili inkâr, küçümseme, iddiacı ve yalana yönelme şeklinde bir tutum sergileme
- ❖ Empati yeteneğinin zayıflığı
- ❖ Cinsiyet rolleri hakkında katı bir tutuma sahip olma
- ❖ Kendini “özel” olarak görmek, koruyucu ve bakım verici olarak özel ilgiye ihtiyacı olmaları
- ❖ Madde bağımlılığının sık görülmesi
- ❖ Aşırı kıskançlık duygusuna sahip olmadır.

1.4.1.2. Şiddete Maruz Kalanın Bireysel Özellikleri

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de şiddete maruz kalanlar en çok kadınlardır. Şiddete maruz kalan kadınların bireysel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Aile Araştırma Kurumu, 1998: 26) :

- ❖ Kendine saygının azlığı
- ❖ Bağımlılık problemleri
- ❖ Sıkıntı belirtileri
- ❖ Geleneksel değerler
- ❖ Kendini değersiz ve yetersiz görme eğilimi
- ❖ Şiddet içeren bir ilişkiyi bitirmedeki yetersizlikleri ve şiddeti hak ettikleri inancı
- ❖ Erkeğe bağımlılıkları

- ❖ Erkeğin korumasına ihtiyaç duymaları inancıyla yetişmeleri ve saldırıyı önlemedeki yetersizliği, kendi hayatını kontrol etme imkânına sahip olmayışı
- ❖ Kendi kendilerine ayakta duramayacakları inancına sahip olmalarıdır.
- ❖ İçinde bulunduğu durumun düzeleceğini umut ederek ilişkisini sürdürme ve eşinin değişebileceğini umut etme düşüncesi ve ailesinin dağılmasına izin vermek istememe düşüncesi (Özvarış ve diğ. 2008: 29) .
- ❖ Utanç duyguları, aileye sadakat, daha fazla şiddete maruz kalma korkusu (Page ve İnce, 2008: 89) .

Bütün bu nedenler şiddete maruz kalan bireylerin yaşam kalitesinin düşmesine, demokratik süreçlere ve çalışma yaşamına katılımlarının azalmasına, şiddetin kuşaklar arasında aktarılmasına, bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik açıdan çökmesine zemin hazırlamaktadır (Gevrek, 2011: 15) .

BÖLÜM 2: DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve HUKUKSAL MEVZUAT

2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi

İnsanlık tarihinin her döneminde kadın ile erkek arasında iş bölümü olmuştur. İlkel toplumlarda kadının en önemli rolü, çocuk doğurmak ve yaşamın yeniden üretilmesini gerçekleştirmektir. Bu dönemde kadın ve toprak verimliliklerindeki ve doğurganlıklarındaki gizden dolayı özdeş sayılıyor ve kutsanıyordu.

İlkel toplumlardan yani göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçilmesiyle birlikte mülkiyet ve miras kavramları da ortaya çıkmıştır. Bu duruma bağlı olarak tarihin ilk gerçek iş bölümü erkek ve kadın arasında gerçekleşmiş, bu durum erkeğin dış dünyaya açılmasına neden olurken, kadının kapalı ve içe dönük koşullarda yaşamasına neden olmuştur. Yerleşik yaşamla birlikte üretim araçları çoğalmaya ve gelişmeye başlamış ancak üretim araçlarının çoğalması üretimden öncelikli olarak kadınların ve yaşlıların çekilmesine neden olmuştur. Bu durum kadının toplumdaki yerini ve saygınlığını yavaş yavaş yitirmesine anaerkil ailenin yerini ataerkil ailenin almasına sebep olmuştur.

Dinler açısından da kadının durumu olumlu bir yapı göstermemektedir. Üç dinsel kitabın Tevrat'ın, İncil'in, Kuran'ın kadına yaklaşımları ortaktır. Üç dinde de erkek üstünlüğü egemendir.

15. yüzyılda da kadınlar, sınırlı olan haklarını evlendikleri zaman kocalarına devretmek zorunda olduklarından ikinci sınıf vatandaş olarak sayılmaya devam ettiler.

16. Yüzyılda başlayan Rönesans Dönemi kadının hukuki durumunda herhangi bir değişiklik yapmamış, ancak düşünce hayatına girmesini sağlayarak geleneklerin değişmesine neden olmuştur.

18. Yüzyılda Avrupa'da başlayan Sanayi Devrimi, kadınların daha çok sayıda üretime katılmalarına neden olmuş, gerek aydın gerekse halktan olan kadın için yeni boyutlar getirmiştir. Sanayi Devrimi kadınların ekonomik yaşama katılabilecekleri yeni bir dönem başlatmıştır. Fransa'da kadınların hakları için bilinçli mücadeleleri 1789 Fransız İhtilali ile başlamıştır. İngiltere'de ise, kadın hakları mücadelesi Fransa'dakinin tersine bağımsız bir kadın hareketi olarak sürdürülmüştür. Almanya'da sanayinin hızla gelişmesi kadınlarında sanayi kuruluşlarında çalışmalarına yol açmıştır ve kadınlar kendi haklarını savunmaya başlamışlardır. Sovyetler Birliği'nde kadın hareketleri 1917

Devrimi ile başlamış, 1917 Devriminden sonra Rus kadınlar kendileri için en ileri sosyal ve politik haklara ulaşmak için mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Amerika'da kadın hakları mücadelesi, köleliğe karşı yapılan mücadele ile birlikte yürütülmüştür. İnsanlığın evrim sürecinde birbirinin tamamlayıcısı olan kadın ve erkeğin toplumdaki yerleri, işlevleri her zaman farklı olmuş, kadınlar erkeklerle eşit konuma gelebilmek için 21. yüzyılda da zorlu mücadelelerini sürdürmeye devam etmektedirler. Toplum içindeki konumlarının ve işlevlerinin farklı olmasının yanında kadınlar tarihin her döneminde , bütün toplumlarda ikinci sınıf vatandaş olarak kabul görmenin yanında şiddete de maruz kalmışlardır (Demiray, 1997: 27-38) .

İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddet olgusu, arkeologlar tarafından yapılan bir araştırma sonucunda kadınların fiziksel şiddete uğramalarının kökeninin 3000 yıl öncesine dayandığını erkek mumyaların kemiklerinde % 9-20 kırığa rastlanırken kadınlarda bu oranın % 30-50'lere çıktığını göstermektedir. Eski Roma yazıtlarında erkeklerin izinsiz oyunlara katılan veya zina yapan eşlerini cezalandırmak, boşamak hatta öldürme haklarının bulunduğu, Ortaçağ'da erkeğin kadına karşı zor kullanmasında bir sınır olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Kadına yönelik şiddetle ilgili ilk yasal ve tıbbi çalışmalar 1800'lü yıllara dayanmakta olup, kadına yönelik şiddeti suç sayan ilk yasa 1883 tarihinde Maryland'de çıkarılmıştır (Tekin, 2011: 24) .

Araplar, islamiyetten önce 571 yılına kadar kadınları para karşılığında alıp sattıkları bir mal olarak kullanırlardı.610 yılında İslamiyet'in gelişiyile Hz. Muhammed (s.a.v) bu insanlık dramına son vermiştir. Savaşlar, açlık, kıtlık vb. sebepler yüzünden erkek sayısı az kadın sayısı fazla olduğu bu dönemde Hz. Muhammed (s.a.v) erkeklerin birden fazla kadınla evlenebileceğini bildirmiş, nikâh altına giren kadınların hak ve hukuklarını güvence altına almıştır. Ne acıdır ki; odönemin şartlarında uygulamaya konulan çok eşle evlilik anlayışı günümüze kadar İslam'ın şartıymış gibi kabul edilmiştir. Oysaki; İslamiyet tek eşle evliliği savunan ve kadına değer veren bir dindir (Tosun ve diğ. 2013: 14) .

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1884 yılına kadar erkeğin eşini dövmesinin yasal olduğu 18. ve 19. yüzyılda İngiltere'de erkeğin aile içinde bütün haklara sahip olduğunu eşini kontrol edebilmek için baskı ve şiddete başvurabileceğini hatta işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövebileceğinin yasal olduğunu ancak 1920'lerde tüm

eyaletlerde en azından yasalarda ceza kapsamına alındığı yapılan araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur (Dişsiz ve Şahin, 2008: 52) .

1857 yılında, ABD'nin New-York kentinde, bir fabrikada çalışan kadınlar, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve daha iyi bir yaşam standartına kavuşmak için grev başlatmışlar ancak; fabrikada çıkan yangın sonucunda çok sayıda kadın işçi yaralanmış ve 129 kadın işçi hayatını kaybetmiştir. 1910 yılında, Danimarka'nın Kopenhag kentinde toplanan "II. Uluslararası Kadın Kongresinde"de Alman kadın siyasetçi Clara Zetkin'in önerisi ile bugünün anısına"8 Mart" tarihi "Dünya Kadınlar Günü" olarak ilan edilmiştir. Dünya Kadınlar Günü 2. Dünya Savaşı yıllarında bazı ülkelerde yasaklanmıştır.1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde "Kadınlar Günü" kutlanmış ve daha güçlü bir şekilde gündeme gelmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1977 yılında 8 Mart'ın "Dünya Kadınlar Günü" kutlanmasını onaylamıştır (Tosun ve diğ. 2013: 14-15) .

25 Kasım 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde Sosyal Değişim Hareketi'nden Mirabel kardeşler arabalarından indirilerek tecavüze uğramış ve vahşice öldürülmüşlerdir. İşte bu günü simgesel olarak kabul eden Latin Amerikalı ve Karaibli feministlerin önerisiyle her yıl 25 Kasım " Kadına Karşı Şiddete Son Günü" olarak kabul edilmiştir (Öztunalı Kayır, 1998: 25) .

1970'lerden önce bir sorun olarak ele alınmamış olan kadına yönelik şiddet kadının insan hakları çerçevesinde gündeme gelmiştir. Birleşmiş Milletler 1975-1985 yılları arasını "Kadın On Yılı" ilan etmiştir. 1975 yılında Meksika'da yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Eylem Planı'nda şiddet konusu özel olarak ele alınmamış ancak aile ve aile bireylerinin eşitliği ve güvenliği konularına değinilmiş bu konuda eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiştir. 1980 yılında Kopenhag'da yapılan İkinci Dünya Konferansı'nda kadınların ve çocukların şiddetten korunması için programların geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (KSGM, 2009: 11) .

"Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (CEDAW)1981 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun kararıyla kabul edilerek kadınlara karşı ayrımcılığın toplumsal yaşamın her alanında kaldırılması karara bağlanmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalamıştır. 1985'te Nairobi'de gerçekleştirilen 3. Kadın Konferansı'nda kadına yönelik şiddet en kapsamlı biçimde ele

alınmıştır. Cinsiyete dayalı şiddetin doğrudan ele alındığı belge ise 1992 yılında "Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi"nin tavsiye kararıdır. 1993 yılında "Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri" Birleşmiş Milletlere üye ülkeler tarafından imzalanmıştır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kamusal alanda veya özel alanda kadınların karşılaştığı baskı veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakmayı da kadına yönelik şiddet kapsamına alarak kadına yönelik şiddet kavramının tanımını genişletmiştir (Halıcı, 2007: 30-32) .

1993 yılında Viyana'da düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansı ile kadının insan hakları kavramı Birleşmiş Milletler İnsan Hakları belgelerine girmiştir. Konferansta alınan kararla 1994 yılında İnsan Hakları Komisyonu'nca "Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları" tüm dünyada derinlemesine inceleme yapacak bir mekanizma kurulmuş ve bu mekanizma için özel Raportörler atanmıştır. 1995'te Pekin'de yapılan Dördüncü Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nda kadına yönelik şiddetin kadınların insan hakları ihlali olduğu benimsenmiştir. 2000 yılında gerçekleştirilen Pekin +5 Konferansı'nda gerek özel alanda gerek kamusal alanda kadınlara ve kız çocuklarına uygulanan şiddetin insan hakları ihlali olduğu ve önlenmesinde devletlere büyük sorumluluklar düştüğü vurgulanmıştır (KSGM, 2009: 12-13) .

2003 yılında Afrika Kadın Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. 2004 yılında İnsan Hakları Komisyonu kadın kaçakçılığı konusunda özel bir raportörün atanmasına karar vermiştir. 2006 yılında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından kadına şiddet konusunda en kapsamlı ilk rapor hazırlanmıştır. 2008 yılında (UNITE to End Violence against women)kadına yönelik şiddetle mücadele için küresel bir kampanya başlatılmıştır. 2010 yılında ülkelerin çatışma bölgelerindeki cinsel suçlar için özel bir temsilci atanmasına karar verilmiştir. 2011 yılında ise Avrupa Konseyi'nin İstanbul Sözleşmesi'ni kabul etmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede yapılan çalışmalardandır (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2011: 16) .

2.2. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet konusuna birçok ülkede ilk dikkati çekenler feminist örgütler veya hükümet dışı örgütler olmuştur. ABD, Kanada, Avusturya, Yeni Zelanda, Brezilya, Zimbabwe gibi birçok ülkede kadına yönelik şiddet konusunda çalışan

hükümet dışı kuruluşların öncülüğünde kadınlara karşı şiddeti engellemeye yönelik programlar yapılmıştır (Dişsiz ve Şahin, 2008: 52) .

Uluslararası Af Örgütü, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan çalışmalara dayalı istatistiklerden bazıları şöyle özetlenmiştir;

Doğacak çocuğun cinsiyeti yüzünden yapılan kürtaj ve doğum sonrası bebeklerin öldürülmeleri sonucunda “kaybolan“ kadın sayısı 60 milyondan fazladır. Avrupa Konseyi, 16-44 yaş arası kadınların ölüm ve sakatlanmalarının sebeplerinden birinin aile içi şiddet olduğunu ve bunun kanser ya da trafik kazalarındaki ölüm ve sakatlanma oranlarından çok daha fazla olduğunu beyan etmiştir. Kenya’da en az haftada bir kadının eşi ya da erkek arkadaşı tarafından öldürüldüğü bildirilmektedir. Zambiya’da haftada beş kadın eşi ya da erkek arkadaşı veya aile bireyi tarafından öldürülmektedir. ABD’de her 15 saniyede bir kadın genellikle eşi ya da erkek arkadaşı tarafından dövülmektedir. İspanya’da 2000 yılında her beş günde bir kadın eşi ya da erkek arkadaşı tarafından öldürülmüştür. İngiltere’de haftada yaklaşık iki kadın eşleri ya da erkek arkadaşları tarafından öldürülmektedir. Yeni Zellenda’da kadınların beşte biri eşi ya da erkek arkadaşı tarafından dövüldüğünü veya fiziksel tacize uğradığını belirtmektedir.

Bangladeş’te tüm cinayet makdüllerinin yarısını eşi tarafından öldürülen kadınlar oluşturmaktadır. Mısır’da kadınların %35’i evliliklerinin bir noktasında kocalarından dayak yemiştir. Rus hükümeti 1999 itibarıyla 14.000 kadının eşi ya da erkek arkadaşı ya da akrabaları tarafından öldürüldüğünü tahmin etmektedir (Korkut Owen ve W.Owen, 2008: 8-9) .

Dünya Sağlık Örgütü’nün(WHO) 2002 yılı raporuna göre; kadınların yaklaşık %47’sinin ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu, kadın cinayet kurbanlarının yaklaşık %70’inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü ortaya koymaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2005 yılındaki "Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet“ raporuna göre; kadınlar arasında hayat boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında saptanmıştır. Kadınların eşleri tarafından "yumruklama, tekmeleme, yerde sürükleme, silahla tehdit etme" gibi ağır şiddet şekillerinin uygulama sıklığı % 4-49 arasında olduğu aynı çalışmada cinsel şiddet sıklığı ise %6-59 oranında olduğu belirtilmektedir (Dişsiz ve Şahin, 2008: 53) .

Birleşmiş Milletler Dünya Kadınları 2010 raporuna göre; Avrupa'da da kadına yönelik şiddet ciddi boyutlardadır. Rapor verilerine göre; Almanya'da kadınların %25'i hayatlarının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olduklarını Danimarka'da %27 İsveç'te ise %22'dir (Kartal ve Aydemir, 2012: 44) .

Kadına yönelik şiddet, en yoğun şekilde Sahra Altı Afrika'da yaşanmaktadır. Etiyopya'da kadınların %71'i hayatları boyunca en az bir kez fiziksel veya cinsel şiddet mağdurlarıdır. Afrika ülkelerini Güney Amerika ve Asya Pasifik'in bazı ülkeleri takip etmektedir. Peru'da kadına yönelik şiddet %69'dur. Tayland'da iki kadından birinin fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Kartal ve Aydemir, 2012: 46) .

Dünya ortalamasında küçük kızların cinsel obje olarak kullanılma oranı %7 ile %36 arasında değişmektedir. Her yıl yaşları 5 ile 15 arasında değişen 2 milyona yakın kız çocuğunun fahişeliğe zorlandığı ve kadınların fuhuşa zorlanmasıyla ortaya çıkan ticaretin boyutunun yılda 7 milyar dolara yükseldiği de konuyla ilgili yapılan çalışmalarla ortaya konulmaktadır. Afrika'da AIDS hastalığına yakalananların %60'ının kadın olmasının bazı Afrika ülkelerinde bir bakireye tecavüz etmenin hastalığı geçireceğine dair yanlış bir inanış bulunmasının bu yayılmada etkili olduğunu ortaya koymakla kalmayıp, bu insanlık suçunun gerçeğini de ortaya koymaktadır (Ünlüce ve diğ. 1999: 61- 62) .

Görüldüğü gibi dünya üzerinde kadına yönelik şiddetin görülmediği bir ülke yok gibidir. Kadının insan haklarının korunması, geliştirilmesi ve bu bağlamda kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, İslam Konferansı Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar çalışmalarını sürdürmektedir. Uluslararası kuruluşların girişimiyle gerçekleştirilen çeşitli kongre, konferanslar ve sözleşmeler kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli adımlar atılmasını sağlamıştır. Uluslararası kuruluşların kadına yönelik şiddetle yaptıkları çalışmalar arasında özellikle Dünya Kadın Konferansları; Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW) ve uygulamada yapılan düzenlemeler önem arz etmektedir

2.3. Kadına Yönelik Şiddeti Engellemeye Yönelik Uluslararası Mevzuat

Kadına yönelik şiddet evrensel bir sorundur. Bu gerçekten hareketle uluslararası kuruluşlar tarafından kadına yönelik şiddet küresel bir sorun olarak nitelendirilmektedir. Uluslararası kuruluşların konuyla ilgili çeşitli çalışmaları ve belgeleri bulunmaktadır. Bu belge ve çalışmaların hukuk belgeleri gibi yaptırım gücü olmasa da sorunun çözülmesi için verdikleri mücadele önemlidir. Özellikle BM, kuruluşundan itibaren kadın konusuyla yakından ilgilenen, ilk uluslararası doküman olan “İnsan Hakları Bildirgesi” kadın-erkek eşitliği prensibinin uluslararası planda kabulünün kanıtıdır. 1946 yılında Kadının Statüsü Komisyonu’nun kurulması, bugüne kadar dört defa Dünya Kadın Konferansı düzenlenmesi de bu ilginin göstergesidir (www.kadininstatusu.gov.tr , 17.02.2014) .

BM gibi Türkiye’nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi de Avrupa’da yaşayan kadınların ve tüm kadınların haklarının ve durumlarının iyileştirilmesi amacıyla konferans, seminer gibi faaliyetler düzenleyerek kadınların sorunları ile mücadele etmek için aktif bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr , 17.03.2014) .

Avrupa Birliği ise; kadınların ekonomik, sosyal, siyasal alanlara katılımlarını sağlamak ve bu alanlarda kadın erkek eşitliğinin sağlanması için gerekli çalışmalar yürütmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr ,17.03.2014) .

Müslüman ülkelerin katılımıyla oluşturulmuş bir kuruluş olan İslam Konferansı Örgütü ise son yıllarda kadınlara yönelik birçok faaliyet ve çalışmalar yürütmüştür. Örgütün temel hedefi müslüman ülkelerdeki kadınların statülerini yükseltmektir ve bu konuyla ilgili çalışmaları devam etmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr ,17.03.2014) .

Bu konuda kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Dünya Kadın Konferansları ve uygulamada yapılan düzenlemeler dikkat çeken çalışmaların başında gelmektedir.

2.3.1. Dünya Kadın Konferansları

Birinci Dünya Kadın Konferansı, Birleşmiş Milletler tarafından 1975 yılında Mexico City’de düzenlenmiştir. Birinci Dünya Kadın Konferansı sonucunda Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1975-1985 yılları "Kadın On Yılı" olarak ilan edilmiştir. Kadın

On Yılı'nın ana teması "İstihdam, Kalkınma ve Eğitim" olarak belirlenmiştir. Kadının yardım ve destek nesnesi değil, kalkınmanın temel ve eşit öznesi olarak algılanması için BM bünyesinde Kadının İlerlemesi İçin Araştırma ve Eğitim Enstitüsü (INSTRAW) ve Kadın İçin Kalkınma Fonu (UNIFEM) kurulmuştur (www.kadininstatusu.gov.tr, 16.03.2014) .

İkinci Dünya Kadın Konferansı, 1980 yılında Kopenhag'da düzenlenmiştir. Konferansta, aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin bir ilke kararı kabul edilmiş, bu konferansta şiddet daha çok sağlık sorunu olarak algılanmıştır (Karınca, (2008b) : 37-38) .

Üçüncü Dünya Konferansı, Nairobi'de 15-26 Temmuz 1985 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı'nın başarılarının gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi, kadın için eşitlik, kalkınma ve barış konularının yer aldığı konferansta "Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler." kabul edilmiştir. Kurucu ve yasal adımlar, sosyal katılımı eşitlik, siyasi katılım ve karar almada eşitlik şeklinde üç önemli konu üzerinde kararlar alınmıştır.

Dördüncü Dünya Kadın Konferansı 4-15 Eylül 1995 tarihlerinde Pekin'de düzenlenmiştir. Konferansta Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu isimli iki belge kabul edilmiştir. Pekin Deklarasyonu, hükümetleri kadının güçlenmesi ve ilerlemesi, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet perspektifinin ana politika ve programlara yerleştirilmesi konusunda yükümlü tutmaktadır. Eylem Platformu ise, kadının özel ve kamusal alana tam ve eşit katılımının önündeki engellerin kaldırılması, kadınların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi karar alma pozisyonlarında ve mekanizmalarında yer almaları yolundaki her türlü engelin ortadan kaldırılması gerektiğini öne süren önemli bir belgedir.

5-9 Haziran 2000 tarihlerinde New York'ta "Kadın 2000: 21. Yüzyıl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kalkınma ve Barış" konulu Birleşmiş Milletler Genel Kurul özel oturumu gerçekleştirilmiştir. Bu özel oturumda Dördüncü Dünya Kadın Konferansından bu yana meydana gelen gelişmeler değerlendirilmiş ve yeni hedefler belirlenmiştir (www.kadininstatusu.gov.tr ,16.03.2014) .

2.3.2. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 18 Aralık 1979 tarihli oturumda 34/180 sayılı önergeyle kabul edilmiştir. 1 Mart 1980 tarihinde imzaya açılmıştır ve 3 Eylül 1981'de ise yürürlüğe girmiştir. Türkiye Cumhuriyeti bu önemli sözleşmeyi 1985 yılında onaylamıştır. Sözleşme 19 Ocak 1986 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir (KSAUM, 1990: 1) .

Sözleşme ile kadına yönelik şiddet, kadın erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan haklarının ve temel özgürlüklerin kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın tüm kadınlara tanınmasını, kadınlar tarafından kullanılmasını ve bunlardan faydanılmasını önleyen ya da ortadan kaldıran ve cinsiyete bağlı olarak yapılan bir ayırım, dışlanma ve sınırlama olarak tanımlanmıştır (KSAUM, 1990: 4) .

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek amacıyla var olan tek yasal ve bağlayıcı belgedir. Sözleşmenin amacı, toplumsal yaşamın her alanında kadın erkek eşitliğini sağlamak, kalıplaşmış kadın erkek rollerine dayalı önyargıları, geleneksel ve tüm ayrımcılık içeren uygulamaları ortadan kaldırmaktır.

Sözleşme, kadınlara karşı ayrımcılığın tanımını yapmaktadır. Kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadelede taraf devletlerin almaları gereken önlemleri düzenlemektedir. Kadın erkek eşitliği ilkesinin anayasa ve diğer yasalarda yer almasını kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesini, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlayacak önlemlerin alınması ve gerekli düzenlemelerin bu konuda yapılmasını öngörmektedir (KSGM, (2010a) : 3-4) .

BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne ilişkin olarak 1999 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olan BM CEDAW Sözleşmesi İhtiyari Protokolü, CEDAW Sözleşmesi'ni imzalayan ülkelerin Cedaw kapsamındaki haklarının ihlali halinde bildirim usulü ile ağır ve sistematik ihlal hallerinde ise komite tarafından soruşturma başlatılması usulünü öngörmektedir. Ülkemiz tarafından 8 Eylül

2000 tarihinde imzalanan protokol, 29 Ocak 2003 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir (www.kadininstatusu.gov.tr, 16.03.2014) .

2.3.3. Uluslararası Mevzuatta Yer Alan Diğer Gelişmeler

Uluslararası kuruluşlar tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele etmek ve kadının konumunu yükseltmek, kadının ekonomik, siyasal, kültürel ve diğer alanlarda erkeklerle eşit konuma getirilmesi için birçok çalışma, konferans gerçekleştirilmiştir. Halen bu sorunların çözümü için politikalar üretilmeye devam edilmektedir. Birleşmiş Milletler bünyesinde kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla 1946 yılında kurulan Kadının Statüsü Komisyonu birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Kadın haklarının geliştirilmesi için, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1952 yılında Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. 1957 yılında Evli Kadınların Vatandaşlığı Sözleşmesi ve 1962 yılında ise Evlilikte Rıza ve Asgari Evlilik Yaşı ve Evliliklerin Kayıt Altına Alınması Konusundaki Sözleşme kabul edilmiştir. 1981 yılında "Şiddet" konusuna yer vermeden ancak; 19 maddelik Genel Tavsiye Kararı ile kadına karşı şiddeti ayrımcılıkla ilişkilendirip devletlere bu konuda sorumluluk yükleyen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi yapılan çalışmalardandır. Konuyla ilgili hazırlanan diğer belge ve metinlerde haklar genel olarak ele alınırken, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde özellikle bir sınıflamaya gidilerek kadınlara ait olan haklara yer verilmektedir. Kadın haklarının ihlal edildiği alanlara dikkat çekilmekte, bu alanlardaki hakların konusuna açıklık amacıyla sözleşme "Kadınların İnsan Hakları Bildirgesi" olarak tanımlanmakta ve metne "Kadınlar İçin Bir Haklar Bildirgesi" devletler içinde "Bir Yükümlülük Manzumesi" denilmektedir (Karıncı, (2008b) : 37-40).

Kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadın haklarının korunması, geliştirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede öncelikle değinilen bütün bu belge ve metinlerin yanısıra ILO, OECD, AGİK gibi kuruluşların çalışmaları ve sözleşmelerinden bazıları olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Avrupa Sosyal Şartı ve ILO Sözleşmeleri'ne de aşağıda kısaca yer verilmektedir.

2.3.3.1. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Sözleşme, Türkiye tarafından 14 Eylül 1990 tarihinde imzalanmıştır. Aralık 1994'te ise yürürlüğe girmiştir (Karinca, (2008b) : 44) . Sözleşme'nin 3. Maddesinin 2. Fıkrasında “ Taraf devletler çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar“ hükmü yer almaktadır (Ertekin, 2004: 5) .

2.3.3.2. Avrupa Sosyal Şartı

Ailenin korunmasına dair maddeler içeren Avrupa Sosyal Şartı 18.10.1961 tarihinde Torino'da imzalanmıştır. Avrupa Sosyal Şartı'nın 4. maddesinin 3. Fıkrası, 16. maddesi ve 8. maddesi ülkemiz tarafından onaylanmıştır. Şartın 4. maddesinin 3. fıkrasında "Akit taraflar çalışan erkekler ile kadınların eşit işe eşit ücret hakkına sahip olduklarını tanımaya taahhüt ederler" ifadesi yer almaktadır. 8. madde "Çalışan kadınların analığının korunması hakkını" düzenlemektedir (KSGM, 2008: 17) .

16. madde, ailenin sosyal, yasal, ekonomik korunma hakkını düzenlemiştir. Ailenin toplumun temel birimi olduğunu, üye devletleri ise; ailenin tam gelişmesi için sosyal yardım, aile yardımı, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer yöntemlerle aile yaşamının her alanda korunması ve desteklenmesinden sorumlu tutmuştur. 17.madde'de üye devletleri annelerin ve çocukların sosyal ve ekonomik yönden korunmaları için gerekli bütün önlemleri almakla görevlendirmiştir (Uçar, 2003: 57) .

2.3.3.3. ILO Sözleşmeleri

Kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadın haklarının korunması, kadının konumunun yükseltilmesi ve kadın haklarının geliştirilmesi için yapılan çalışmalar ve sözleşmelerden biri de ILO Sözleşmeleri'dir. ILO Sözleşmelerinden: Her Nevi Maden Ocaklarında Yeraltı İşlerinde Kadınların Çalıştırılmaması Hakkındaki 45 sayılı sözleşme, Ücretin Korunması Hakkındaki 95 sayılı sözleşme, Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadın İşçiler Arasında Ücret Eşitliği hakkındaki 100 sayılı sözleşme, Sosyal

Güvenliğin Asgari Normları Hakkındaki 102 sayılı sözleşme, İş ve Meslek Bakımından Ayrımcılığa İlişkin 111 sayılı sözleşme, İstihdam hakkındaki 112 sayılı sözleşme, Hizmet İlişkinine Son Verilmesi Hakkındaki 158 sayılı sözleşme Türkiye tarafından onaylanmıştır (KSGM, 2008: 17) .

2.3.3.4. İstanbul Sözleşmesi

Kadına yönelik şiddetle mücadele de uluslararası yapılan çalışmalara ilave olarak Avrupa Konseyi 1990’lardan bu yana konuyla ilgili çalışmalarını sürdüren bir kuruluştur. Avrupa Konseyinin yaptığı çalışmalar 2002 yılında sonuç vermeye başlayınca Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından bir tavsiye metni oluşturulmuştur. 2006-2008 yılları arasında kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı tüm Avrupa’da geniş çaplı bir kampanya başlatıldı. Bu konuda Avrupa Parlamentosu net bir politik duruş sergileyerek önleme, koruma, yaptırımlar ile ilgili tavsiye ve çözümleri belirlemiştir. Bunun üzerine Komite, Aralık 2008’de bir uzman grup“CAHVIO“ (Ad hoc committee for preventing and combatting violence against women and domestic violence) oluşturmuştur. Bu grup Aralık 2010’da şiddet sorununa ilişkin olarak taslak bir metin hazırlamıştır. Avrupa Konseyi Komitesi tarafından metin 11.05.2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılmıştır. “ İstanbul Sözleşmesi“ olarak da anılan “ Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi“ 18 Avrupa Konseyi üyesi ülke tarafından imzalanmıştır. Ülkemiz sözleşmeyi 11.05.2011 tarihinde imzalamıştır. Türkiye 14.03.2012’de onaylayan ilk Konsey üyesi ülke olmuştur.

Sözleşmede, şiddet ve kadına yönelik şiddet türlerinin tanımlarına, devletlerin konuyla ilgili yükümlülüklerine, çözüme yönelik politikalar üretmelerine, finansal kaynaklara, ilgili kurum ve kuruluşların(STK, özel sektör, medya vb.) konuyla ilgili farkındalığın artırılması için çalışmalar yapmasına, eğitimler verilmesine, koordineli çalışmaların yapılmasına, önleme, koruma, destek hizmetlerinin oluşturulmasına, sığınakların açılmasına, telefon yardım hatlarının kurulmasına, zorla yapılan evlilikler, kadın sünnetleri, kürtaj ve kısırlaştırma, namus adına işlenen cinayetler konularında sovuşturma, kovuşturma, usul hukuku ve koruyucu tedbirlere, uluslararası işbirliği, verilerin oluşturulması gibi konularda yapılması gereken hükümlere yer verilmektedir.

Sözleşmenin amacı ve hedefi, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin yaşanmadığı bir Avrupa yaratmaktır. Konuyla ilgili toplumun farkındalığını arttırmak için medyanında çalışmalarını yerine getirmesi gerektiği hükümleri yer almaktadır (Demirkır Ünlü, 2012: 27-42) .

Ayrıca Sözleşmede, şiddetle mücadele için ilgili tüm kurum ve kuruluşların etkili işbirliği yapması, tedbirlerin uygulaması sürecine sivil toplumun da dahil edilmesi ve mali kaynakların ve insan kaynaklarının yeterli düzeyde tahsis edilmesi hükme bağlanmıştır (Moroğlu, 2012: 57) .

BÖLÜM 3: TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHÇESİ, HUKUKSAL BOYUTU VE ŞİDDETİ ENGELLEMeye YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR

3.1.Osmanlıdan Cumhuriyete Kadının Toplumdaki Yeri

İslamiyet öncesi Anadolu Uygarlıklarında kadın daha saygın bir konuma sahip olup sosyal ilişkilerde her zaman eşlerinin yanında yer alırdı.Ancak Türklerin İslamiyet’i kabulü ile birlikte kadın ve erkekler arasında farklı bir durum gelişmeye başlamış erkekler her açıdan daha fazla hakka sahip olurken kadınlar atalarından elde etmiş oldukları haklarının bir kısmını kaybederek yavaş yavaş yaşamın her alanında geriye itilmeye başlamışlardır. Ancak bütün Anadolu Uygarlıklarında durum aynı değildi. Mesela, Selçuklu Türk kadını İslamiyet’i benimsemekle birlikte özgür yaşantısını tümüyle kaybetmemiştir.

Osmanlıda kadının durumuna bakacak olursak; Osmanlıların ilk dönemlerinde kadınların toplumsal etkinliği devam etmiş ancak İmparatorluk haline gelmesiyle birlikte kadınların hakları yavaş yavaş ellerinden alınmaya başlanmış, kadınlar yaşamlarını haremın gizliliği içinde geçirmeye başlamışlardır. Kadınların sadece sosyal yaşantıları yönünden hakları elinden alınmakla kalmamış ayrıca eğitim alanında da kadınlara çok şans verildiği söylenemez. Eğitim olarak kadınlar ancak 11 yaşına kadar Sıbyan (ilkokul) mekteplerinde eğitim alabiliyorlar, varlıklı kesimin kız çocukları evde özel hocalardan, taşradaki kız çocukları ise okumuş hoca kadınlardan ancak dini eğitim alabilme imkanına sahip bırakılmışlardı. Ancak, bütün bu sınırlamalara rağmen Osmanlı’da birçok yazar, şair, hattat olarak yetişmiş kadınların eserlerine ve birçok kadının imza atıp açtığı dini kurum ve kuruluşla rastlamak mümkündür (Demiray, 1997: 27-38) .

Osmanlıda kadınlar sosyal açıdan, eğitim yönünden erkeklerle eşit haklara sahip olamamanın yanında aile içinde de hakları elinden alınan konuma getirilmeye devam edilmiştir. Osmanlıda aile yapısı ve aile hukuku şer’i hukuk içinde yer almaktadır. Osmanlı toplumunda evlilik ve boşanma konusunda sadece istisnai durumlarda kadıya başvurulurdu. İddet süresi biten, kocası kendisini boşayan, ikinci evliliğini gerçekleştiren kadınlar Kadı’ya evlendiklerini tescil ettirmek zorunda idi. Kadınlar kocalarından şiddet gördükleri zaman mahkemeye başvurabilmekte ancak kocalarının

dayak olayını şahitlerle ispat edemedikleri zaman mahkemeden bir sonuç alınamamakta, ancak kadı dayak olayına inanırsa ta'zir cezası verebilmektedir. Şiddet uygulayan erkeğe bazı durumlarda ise herhangi bir yaptırım uygulanamıyor mahkeme koca yemin ederse karısını haksız bulabiliyordu. Hanefi mezhebine göre dayak olayı ispat edilse bile kadının boşanma hakkı bulunmadığı için karısına kötü muamele eden kocaya kadı şartlı talak teklif etmekteydi. Böylece koca bu şarta uymadığı zaman karısı kendisinden boşanabilmektedir. Eğer koca gayrimüslüm kişi ise, dayak atmadığı konusunda ısrar ediyorsa ve şahidi yoksa kendi iman ettiği din ve kitabı üzerine yemin ettiriliyordu. Boşanan kadınlara erkekler mehrini ödemekle ve nafaka vermekle yükümlü tutulmuşlardır. Zina suçları bakımından bakılacak olursa, Kanunnamelerde zina suçuna takdir edilen cezalar, klasik Hanefi fıkıh kitaplarındaki zina suçuna takdir edilen cezalara göre daha uygulanabilir idi. Fatih'ten itibaren genellikle zina suçu davaları kanunnamelerdeki cezalar esas alınarak karara bağlanmıştır. Osmanlı hukukunun bu tür uygulamalarına rağmen zina yaptığı yönünde bir kuşkuya kapılan erkeklerin bu suçla isnat edilen kızları, kardeşleri, eşlerini bizzat kendileri de cezalandırmaktaydı ve ceza olarak da onları öldürmekteydiler. Ölüm olayının cezası diyet veya kısas olarak belirlendiği için kocaları tarafından öldürülen kadınlar mahkeme tutanaklarına, kayıtlara geçirilmekteydi. Kadınlar eşlerinin kötü davranışları, dayak, vb. ile karşı karşıya kaldıkları zamanlarda baba evine gidiyorlar ya da mahkemeye müracaat ediyorlardı. Mahkemeye müracaat edilmiş ise, kocadan eşinin eve dönmesi için mahkemede, eşini dövmeyeceğine dair söz alınır ve bir kişide kefil olarak tayin edilirdi ve kocadan giyecek, yiyecek konusunda da aileyi mağdur etmemesi istenirdi (Selçuk, 1999: 109-126).

Osmanlıda erkeklerle kadınlar arasındaki sosyal, eğitim, evlilik vb. alanlardaki eşitsizlikler Tanzimat Fermanı ile giderilmeye başlamıştır. Osmanlı'da 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı kadınlara hem eğitim kurumlarının kapısını açmış hem de kamusal alanda istihdam alanı açmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde kadının toplumsal konumundaki değişme, Türk kadının önce çalışma yaşamında daha sonra da vatan savunmasında yerini alarak kadın hareketinin ekonomik ve siyasal yaşamla bütünleşmesi sürecini başlatmıştır (Demiray, 1999: 41) .

Cumhuriyet Döneminde kadınlar yeni kimliklere sahip olmaya başlamışlardır. Bunu Cumhuriyet'in kurucusu olan Atatürk'ün sözleri ile daha iyi anlayabiliyoruz. Atatürk "Dünyanın hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadının fevkinde kadın yoktur" sözü ile Türk kadınının Kurtuluş Savaşı'nda ülkenin bağımsızlığı ve bütünlüğü için çift sürmesini, tarlayı ekerek aile ocağının dumanını tütürmesini, kağı yavrusuyla cepheye silah taşımalarını, askerin yiyecek ve giyeceklerini hazırlamasını, mitinglere katılmasını, cemiyetler kurmasını, sofradaki yeri sarı öküzden sonra gelmesine rağmen Türk erkeği ile birlikte aynı amaç uğrunda canla başla çalıştığını, yurtseverliğin cinsiyeti olmadığını dile getirmiştir(Öztürk,2011: 165).

Atatürk "Şuna inanmak lazımdır ki dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir." ve "Toplumun başarısızlığının asıl sebebi kadınlara karşı olan bilgisizlikten ileri gelir, bir toplumun bir organının faaliyetleyken diğer bir organ işlemez ise o toplum felç olur." düşünceleri kadına olan saygınlığı dile getirmektedir.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte kadının her alanda varlık göstermesi için yoğun çalışmalar başlatılmıştır. Türk kadını doğrudan etkileyen önemli gelişmelerden bazıları, 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim hakkı, 1925 yılında Kıyafet Kanunu, 1926 yılında Medeni Kanun ile kadın erkek eşitliği, 1930 yılında yerel seçimlere katılma hakkı, 1934 yılında genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkıdır. Ayrıca 1936 yılında İş Kanunu ile kadınların çalışma yaşamına düzenleme getirilmesi, 1937 yılında kadınların yeraltında, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmasının yasaklanması, 1945 yılında Analık Sigortası ile kadınlara doğum yardımı sağlanması, 1950'li yıllarda siyasi partiler programlarında kadınlara yönelik belli projelere yer vermeseler de parti içinde kadın kolları gibi yeni birimlerin oluşturmaya başlanması kadınlara verilen diğer haklardan bazılarıdır. 1960, 1970, 1980'li yıllar kadın hareketlerinin kıvılcıklarının olduğu yıllar olarak görülmektedir. Nitekim 1960'lı yıllarda parti programlarında kadın sorununa giderek daha çok önem verilmeye başlanmıştır. Bu durum 1970'lerde de devam etmiştir. 1980'li yıllarda ise kendisini resmi ideolojinin ve siyasal ideolojilerin söylemlerinden kesin çizgilerle ayırabilmiş özerk bir kadın hareketinin oluştuğunu görmek mümkündür(Suğur, 1999: 140-141).

Fakat Cumhuriyet döneminde kazanılan haklara, 1980'li yıllardan sonra yaygınlaşan kadın hareketlerine ve 2001 yılında kabul edilen Yeni Medeni Kanun'a karşın kadın

erkek ile kent ve kırsal kesim kadınları arasındaki eğitim, sosyal yaşam, siyasi yaşama katılım, ekonomik bağımsızlık konularındaki farklar devam etmekte Türk kadınının bireysel özgürleşme ve cinsiyet eşitliği mücadelesi halen sürmektedir (Demiray, 1999: 42) .

3.2. Türkiye’ de Kadın Hareketleri ve Aile İçi Şiddet

Tanzimat ve Islahat Fermanı ilanlarının ardından Meşrutiyetin ilanı sosyal hareketlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu sosyal hareketlerden biri de kadın hareketidir. 19. yüzyılın değişiminde kadınlar kimliklerini, konumlarını sorgulamanın yanında aile, çocuk, eğitim ve Osmanlı toplumunun yaşadığı diğer sorunları da kadın dergilerinde işlemeye başlamışlar, sundukları çözüm önerileri ise kurulan dernekler vasıtasıyla uygulanarak somutlaştırılmıştır. Dul ve yetimlere yardım amacıyla kurulan bu dernekler her ne kadar kocasından ya da partnerinden şiddet gören kadınlara yardım amacını taşımasa da ihtiyaç sahibi kadınlara yardım eli uzatan ve sığınacakları bir kapı olduğunu bilmeleri düşüncesiyle bugünkü sığınma evi modeliyle benzerlik göstermektedir (Öztürk, 2010: 133- 134) .

Osmanlı’da ilk sığınma evi 18.yüzyılda İstanbul Eyüp’te “ Hatuniye Dergâhı“ ya da“ Karılar Tekkesi“ adıyla açılmıştır. Burada şiddet gören ve zor durumda olan kadınlara zanaat öğretilip onların kendi ayakları üzerinde durmaları sağlanıyor, psikolojik rahatsızlıkları olanlarsa tedavi ediliyordu. Yaşlı kadınlar içinse bir huzur evi görevi görüyordu. Kapasitesi 100 kişilikti ve sadece 18-80 yaşları arasındaki kadınlar burada kalabiliyordu (www.zaman.com.tr, 29.04.2014).

Osmanlı döneminde "Cemiyet-i Hayriye-i Nisvaniye", "Osmanlı Kadınları Şevkat Cemiyet-i Hayriyesi", "Teali-i Vatan Osmanlı Hanımlar Cemiyeti", "Osmanlı Türk Hanımları Esirgeme Derneği", "Kadınları Çalıştırma Cemiyeti", "Kadın İşçi Taburları" önemli derneklerden bazılarıdır. Bu dernekler, kimsesiz, yoksul kadınlar için para ve çeşitli eşyalar toplamak, kermesler düzenlemek, kadınların eğitimi, kimsesiz kız öğrencilere yardım, kızlar için okullar açılması, varolan kız okullarının eksiklerinin giderilmesi, kadınların ve kız çocuklarının meslek sahibi olmaları için mesleki eğitim çalışmaları, atölyeler, fabrikalar açılması için yapılan çalışmalar sonucunda kadınların ve kızların yabancı oldukları çalışma yaşamına katılmalarını sağlamak, kadınların istihdamını arttıracak alanlarda çalışmalar yapmak hatta kadınların savaş döneminde

cephe gerisinde yer almaları amacına yönelik faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu derneklerin çalışmaları, günümüz sığınma evlerinin faaliyetleri ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Küçükçekmece Belediyesi Kadın Sığınmaevi'nin yaptığı "Eskimeyen Eskiler" adlı kampanyası, kadınların meslek edinme kurslarına yönlendirilip meslek sahibi olmaları ve mesleğine uygun bir işe yerleştirilmeleri ile benzerlik göstermektedir.

Gerek Osmanlı Döneminde gerek günümüzdeki sığınma evlerinin sivil toplum kuruluşlarının ortak amacı kadının toplumsal yaşamın her alanındaki konumunu yükseltmektir. Türkiye'de daha önce evlerde kapalı kapılar ardında yaşanan mahrem olarak görülen dayak, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, cinsel taciz gibi kavramlar 80'li yıllarda gün yüzüne çıkarılıp sorgulanmaya, farklı farklı illerde küçük kadın grupları tarafından hiç konuşulmadığı kadar konuşulmaya ve tartışılmaya başlanmıştır (Öztürk, 2010:135-139) .

1980'lerde kadına yönelik şiddete başkaldırı küçük gruplar halinde yapılan bilinç yükseltme toplantıları, sokak gösterileri, dergi ve yayınlarla başladı. 1987'de "Kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek" atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı'da bir hâkime telgraf çekme, davacı olma gibi eylemlerin yanı sıra 17 Mayıs 1987'de Kadıköy Yoğurtçu Parkı'nda yapılan "Dayağa Karşı Kadın Yürüyüşü" kadınların kendileri için yaptıkları ilk kadın eylemidir. 1980'li yılların başlarında kadınlar Ankara ve İstanbul'da küçük gruplar halinde kadına yönelik şiddet konusunda bilinç yükseltme toplantıları yapmakta iken 1990 sonrası kurumsallaşmaya yönelik bir dayanışma içine girdiler. Kadınlar, kadına yönelik şiddet sorunu karşısında seslerini duyurmak amacıyla; Birleşmiş Milletler CEDAW Sözleşmesi'nin fiilen uygulanması için imza kampanyası, Kariye Müzesi önündeki sokak şenliği, Geçici Kadın Müzesi, 1988 yılında Şişhane'de yapılan kahve toplantıları, bu süreçte yayınlanan "Bağır Herkes Duysun" isimli ilk yayın, Ankara'da 1989 yılında başlayıp, İstanbul'a gelen "Bedenimiz Bizimdir- Cinsel Tacize Hayır" kampanyası, "Mor İğne Kampanyası", 1990'lı yıllarda "Cinsel Taciz" ifadesi çok bilinmemesine rağmen "Bedenimiz Bizimdir- Cinsel Tacize Hayır Kampanyası", Türk Ceza Kanunu'nun 438. Maddesine karşı İstanbul, Ankara, İzmir, Adana'da

protesto gösterileri, feministlerin İstanbul Zürafa Sokak'ta "İffetli Kadın Vesikası" dağıtma eylemini gerçekleştirmişlerdir.

1984'te İstanbul'da Kadın Çevresi, 1987'de Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği, Ankara'da Perşembe Grubu, Feminist Dergisi, 1988 yılında yayına başlayıp 1990'da kapanan sosyalist Feminist Kaktüs Dergisi, 1989'da İstanbul'da I. Kadın Kurultayı ise kurumsallaşma yolunda yapılan çalışmalarındandır. 1980'li yıllarda yapılan sokak yürüyüşleri, kampanyalar ve gösteriler şiddeti gün yüzüne çıkarırken, 1990'lı yıllar ise kurumsallaşmanın hem kadınlar hem devlet tarafından başladığı yıllardı, ayrıca kadına yönelik şiddet konusunda 1980'lerde tek başlarına olan kadınlar 1990'lı yıllarda devlet ile işbirliğine giderek konu ilgili araştırma ve projeler yapılması için yurt dışından fon bulmaya başladılar. Konuyla ilgili araştırma ve projelerin hazırlanması için bağımsız kadın kuruluşlarının yanısıra devlet kuruluşları bünyesinde de ilgili birimler oluşturuldu. Bağımsız kadın kuruluşlarının sayısı 1973-1982 yılları arasında 10, 1983-1992 yılları arasında 64, 2004 yılında ise 350'nin üzerine çıktı. Bu konuya öncülük eden bağımsız kadın kuruluşları ise Mor Çatı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı'dır. 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı Altındağ Belediyesinin desteğiyle Türkiye'nin ilk bağımsız kadın sığınağı açıldı fakat maddi imkânsızlıklar nedeniyle 1999 yılında kapandı. 1995 yılında Mor Çatı kendi bağımsız kadın sığınağını açtı yine aynı nedenlerle sığınak 1998 yılında kapandı. 2007 yılı itibariyle bağımsız kadın kuruluşları tarafından işletilen tek sığınak Mor Çatı'nın 2006 yılında Beyoğlu Kaymakamlığı'nın desteği ile işletmeye başlattığı sığınaktır. Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı "Kadına Yönelik Şiddet" kavramını görünür kılmıştır. Mor Çatı kısıtlı imkânlarına rağmen bu konuda halen hizmet vermeye devam etmektedir (Altınay ve Arat, 2008: 17-21) .

Bu konuda Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde faaliyetlerini sürdüren Kadın Merkezi (KAMER) 1997 yılında Diyarbakır'da kurulmuştur. 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son günü bağlamında Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden 100'den fazla kadının katıldığı Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Heinrich Böll Vakfının maddi desteği ile 1998 yılında İstanbul'da Kadın Sığınakları Kurultayı toplantısı da kadın hareketlerinde önemli bir gelişmedir. Kurultayın sonunda "Kadın Kurultayı E- Grubu" kurulmuştur. Kadına yönelik her türlü ayrımcılığın

kaldırılması için yapılan mücadelede dar gelirli kadınlara hakları konusunda ücretsiz danışmanlık hizmeti veren baroların desteği de önemli gelişmeler arasındadır. 1998 yılında Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi, 1999 yılında İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun girişimiyle Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu kurulmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ayrıca kanunlar değişmiş bu sorunla mücadele etmek ve çözüm üretmek için devlet kurumları oluşturulmuş, yerel yönetimler, üniversiteler kendi bünyeleri içinde bu konuyla ilgili birimler oluşturmuştur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı 1990 yılında Başbakanlığa bağlanmıştır. Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı ve SHÇEK Genel Müdürlüğü 1990 yılında “Kadın Misafirhaneleri“ adıyla şiddet mağduru kadınlara hizmet vermeye başlamıştır. Ayrıca SHÇEK “Koruyucu Önleyici Bir Hizmet Modeli“ olarak Aile Danışma Merkezleri'ni ve Toplum Merkezleri'ni kurmuştur. Kadının toplumdaki konumunu yükseltmek, haklarını savunmak ve bilinç yükseltmek konularında SHÇEK diğer sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine de gitmiştir. Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Vakfı ve SHÇEK arasında 1998 yılında imzalanan işbirliği protokolü ile KİHEP eğitim programı düzenlenmiştir. KİHEP, bu konuya örnek teşkil edecek başarılı bir devlet- sivil toplum işbirliğidir. Kadın kuruluşları kadına yönelik şiddetle mücadelede kanun değişiklikleri ve toplumda bilinç yükseltmek için çeşitli kampanyalar düzenlemişlerdir. 2004-2010 yılları arasında devam eden Amnesty International Türkiye'nin “Kadına Yönelik Şiddete Son“ kampanyası ve aynı kuruluşun hükümete bir çağrı olarak 2006 yılında düzenlediği “16 Güne 16 Sığınak“ kampanyası, 2004-2007 tarihleri arasında Hürriyet, ÇEV, CNN Türk ve İstanbul Valiliği ile yürütülen “Aile İçi Şiddete Son“ kampanyası 2004 tarihinde Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Vakfı ile The Body Shop işbirliği ile kadınların el emeğini değerlendirmek ve şiddete karşı eğitimi destekleyen kampanyası, 2005 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun(UNFPA) “Kadına Karşı Şiddete Son“ kampanyası, 2007-2008 yılları arasında Nüfus Fonu ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün işbirliği ile yürütülen “Kadına Karşı Şiddete Son“ kampanyası bağlamında polis eğitim kampanyası düzenlenmiştir. 2006 yılında yayınlanan Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır. Emniyet Teşkilatı ve Diyanet İşleri Başkanlığı personeline, Genel Kurmay Başkanlığı ile yapılan anlaşma sonucu er ve erbaşlara verilen eğitim

programları düzenlenmiştir. İstanbul ve Ankara Belediyeleri işbirliği ile “Kadına Karşı Şiddete Son“ konulu afişler, Başbakan ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanı ve KSGM’nin yer aldığı spot filmin ulusal televizyon kanallarında gösterimine yer verilmiştir. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ile yapılan işbirliği sonucunda mağazalarda ürünlerin “Kadına Karşı Şiddete Son“ ifadeli etiketlerle satışa sunulması konuyla mücadele etme çalışmalarının örneklerindendir (Altınay ve Arat, 2008: 22-47) .

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin tarihine bakıldığında kadınların Osmanlı toplumundan günümüze kadar gelenekçi tutumları değiştirmek için farklı şekillerde mücadele ettiklerini görmekteyiz. Bu bağlamda toplumsal bir sorun olarak nitelendirilen kadına yönelik şiddet ile ilgili uluslararası sözleşmeler kabul edilmiş ve bu konuyla ilgili çalışmalara hız verilmiştir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağduru kadınların korunması ve faillerin cezalandırılmaları için gerekli yasal çalışmalar ve düzenlemelerde önemli yollar kat edilmekte, Türkiye’nin uluslararası sözleşmeleri imzalamasıyla birlikte bu konu devletin öncelikli sorumlulukları arasında yer almıştır (KSGM, (2010b) : 21) .

Bugün gelinen noktada kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel ve ruhsal yönden zarar görmesine toplumsal yaşama aktif ve üretken olarak katılımını engellemekte, sosyal ve ekonomik yönden gelişmeyi ve kalkınmayı engelleyen küresel bir sorun, bir insan hakkı ihlali, toplumsal bir halk sağlığı sorunu olarak varlığını göstermektedir (Ankara Eylem Planı, 2011: 12-14) .

Aie içinde şiddet güçlüden güçsüze doğru uygulanmakta kocanın karısına, anne ve babanın çocuklara, çocukların ise, anne-baba ya da büyükanne ve büyükbabalarına uygulamasıyla karşımıza çıkmaktadır. Ancak şiddeti uygulayanların %95’den fazlası erkek, şiddet görenlerin ise %90’ından fazlası kadın ve çocuklardır (Yaktıl Oğuz, 2002: 120-121) .

Şiddet tüm kadınlara uygulanabilir olmasına rağmen erkek egemen yapı, ekonomik bakımdan güçsüz olan kadınları daha fazla etkilemektedir. Bu çerçevede fiziksel şiddet, cinsel şiddet türleri kadının ekonomik olarak erkeğe bağlı olduğu ailelerde daha fazla görülmektedir. Kültürel açıdan ise aile, kadına yönelik şiddetin içselleştirildiği ve meşrulaştırıldığı bir kurum olarak görülebilir. Dış dünya ve iş yaşamında belli sorunlar yaşayan erkek, aile reisi sıfatına dayanarak bu sorunlarını aile içerisindeki bireylere

özellikle de kadınlara karşı şiddet şeklinde ortaya koymakta ve aileyi gündelik stres ve gerginlikten kurtulmaya çalıştığı bir yer haline dönüştürmektedir. Türk toplumundaki kültürel norm ve değerler erkek egemen söylemi ve erkeğin kadına uyguladığı şiddeti meşrulaştırmakta ve şiddetin yeniden üremesine neden olmaktadır. Bütün bu değerlere dayanarak yetiştirilen kadın ne kadar şiddete maruz kalırsa kalsın eşini ve evini terk etmemelidir. “Gelinlikle girilen evden kefenle çıkılır“, “Kadının yeri kocasının yanındır“, “Kol kırılır yen içinde kalır“, “Kadının karnından sıpayı sırtından sopayı eksik etmeyeceksin“, “Karı koca arasına girilmez“, “Nush(söz)ile yola gelmeyi etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötüdür“, “Dayak cennetten çıkmadır“, “Kocanın vurduğu yerde gül biter“, “Kocandır döver de sever de“, gibi özdeyişler kadına yönelik şiddeti Türkiye’de kültürel olarak meşrulaştırmaktadır. Ülkemizde erkek egemen bir toplum yapısı hakim olduğu için erkeğin kadına uyguladığı şiddet doğal olarak algılanmakta ve dışarıdan kimsenin karışmaması gereken bir aile içi mesele olduğu zihniyeti hakimdir. Şiddete tanık olan yakın çevredeki eş, dost, hısım, akrabalar bile dışardan müdahale etmeleri durumunda ailenin yıkılacağı düşüncesiyle aile içi şiddete karşı sessiz kalmakta yapıcı olduklarını sanmalarının aksine şiddetin sürekli artmasına neden olduklarının farkına bile varamamaktadırlar (Suğur, 1999 : 156) .

Türkiye’de aile içi şiddet sadece aile içi nedenlerden değil, toplumun hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı, namus kavramı, bölgesel farklılıklar içerisinde kadını ayrımcılığa uğratan, onu erkeğe bağımlı kılan, erkekten gelecek zararlara karşı onu savunmasız bırakan ihlallerden de kaynaklanmaktadır.

3.3.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Genelde şiddet özelde aile içi şiddet dünyada ve ülkemizde görülen en önemli sorunların başında gelmektedir. Son 15-20 yılda dünyanın her yerinde aile içi şiddete ve eş şiddetine yönelik yapılan araştırmalarda farklı istatistiklere rastlanmaktadır. Bu farklılıkların nedeni, şiddet görenlerin bu durumu gizlemesi, şiddet olarak algılamaması, hayatın rutini olarak görmesinden kaynaklanmaktadır.

Tüm dünya nüfusunu temel alan 48 çalışmanın verilerine göre Dünya Sağlık Örgütü kadınların eşleri ya da partnerleri tarafından şiddete uğrama oranını %10-69 arasında olduğunu bildirmiştir. Ülkemizde Başbakanlık Aile ve Araştırma Kurumu(1995)

ailelerin %34'ünde fiziksel şiddet, %53'ünde sözel şiddet olduğunu ve çocukların %46'sının fiziksel şiddet gördüğünü bildirmiştir (Arslantaş, 2013: 40-41) .

Türkiye'de yapılan bir çalışmadan elde edilen sonuca göre, hayatlarının herhangi bir döneminde eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalanların oranı %39 olarak saptanmış yani, her on kadından dördü eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaktadır (İbiloğlu, 2012: 207) .

Ülkemizde yapılan çalışmalar dünyadaki çalışmalardan pek farklı sonuçlar vermemektedir. Sayısı oldukça kısıtlı olmasına rağmen 1990'lı yılların ortalarından bu yana yapılan ve çoğunluğu 2000'li yıllarda yapılmış olan çalışmalar kadınların %60-80'inin fiziksel şiddete, yaklaşık %15'inin cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu çalışmaların bazılarında ilk bakışta ilginç gelebilecek bir veri de kadınların yaklaşık beşte birinin gördükleri şiddeti hak ettiklerini düşünmeleridir (Kaptanoğlu,2013: 80) .

2008 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce yapılan araştırmada görüşülen 12795 kadından elde edilen bulgulara göre en az bir kez evlenmiş kadınların evlilikleri boyunca %26-%57'sinin şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (Arslantaş, 2013: 43) .

İstanbul, Ankara, İzmir gibi üç büyük şehirde 1993 yılında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden evli 1070 kadınla yapılan bir araştırma sonucuna göre her üç tabakada da kadına yönelik şiddet konusunda; Şiddete maruz kalan kadınların ilk anda akıllarına gelen şeyin %35 oranında “kaçıp kurtulmak”, Şiddete uğrayan kadınların %83'ü ise şiddet sonrası evde kalmayı tercih etmekte(bireysel, kültürel, ekonomik, çevresel ve ailevi nedenlere bağlı olarak) , %78,1'inin durumu kabullendiği ve sabrettiği, %77,5'inin eşlerinin şiddet uyguladıktan sonra değişeceklerine söz verdiği, kocasına karşı koymayı düşünenlerin oranı ise %16,3, bu sorunu kimseye açmayanların oranı %48,0, %86'sının kocalarının kendilerini afettirmeye çalıştıklarını ortaya çıkarmıştır (Öztunalı Kayır, 1998: 22) .

Ülkemizde tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre öğrencilerin %68,3'ü annelerinin fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldıklarını dile getirmişler yine Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptığı bir araştırma ise, ailelerin %34'ünde

fiziksel şiddet, %53'ünde sözel şiddet yaşandığını ortaya koymaktadır (Aksakal ve Atasayar, 2011: 2) .

Türkiye'de mevcut aile içi şiddet üzerine en önemli istatistiklerden biri de Morçatı'ya başvuran kadınlara ait istatistiklerdir. Morçatı'ya başvuran kadınların %12,7'sinin tek bir şiddet türüne maruz kaldıkları görülüyor. Diğerleri ise birden fazla şiddet türüne bir arada maruz kaldıklarını belirttiler. Kadınların %7,8'i yalnızca fiziksel şiddete, %3,5'i de duygusal şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Pala, 2013: 27) .

Adalet Bakanlığı verilerine göre 2002-2009 yılları arasındaki 7 yıllık süreç içinde kadınların namus, töre, boşanma talebi gibi nedenlerle öldürülmeleri %1400 oranında artış gösterdi, 7 yıllık süreçte öldürülen kadın sayısı 4063; aynı yıllar içinde terör olaylarında hayatını kaybeden insan sayısı 1004'tür. 2011 Temmuz ayında kadınlara yönelik cinayet ve şiddetin bilançosu “Bu kadar ölüm ancak savaşta olur” dedirtiyor. Kıskançlık, namus, töre, sevgi adı altında kendisini gösteren kadına yönelik; 20 cinayet, 3 şüpheli ölüm, 7 intihara sürüklenme, 1 intihar girişimi, 4 kasıtlı yaralama, 5 öldürmeye teşebbüs, 8 fiziksel şiddet, 3 tecavüz, 1 taciz ve 3 de çocuk istismarı yaşandı (Kadın Bakışı, 2011: 2) .

Ülkemizde sağlıklı bir toplumun oluşması için acil çözülmesi gereken kadına yönelik şiddete ilişkin “ Herkese Sağlık Türkiye Hedefleri“ ne göre 2020 yılında aile içi şiddet, cinsiyetle ilgili ve organize şiddete bağlı yaralanma, sakatlanma ve ölümlerin en az %25 oranında azaltılması hedeflenmiştir. (Şahin, 2012: 42) .

3.4. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Hukuksal Mevzuat

3.4.1. Anayasa

2001 yılında Anayasa'nın 41'inci ve 66'ıncı maddelerinde, 2004 yılında 10'uncu ve 90'ıncı maddelerinde, 2010 yılında 10'uncu maddede yeniden yapılan değişikliklerle Türkiye'de kadın erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmiştir. Anayasa'nın 10. Maddesi'nde; “Herkes dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” Ek Fıkra; “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür.” Ek Cümle; “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” ibaresi eklenmiştir. Aileye verilen önem doğrultusunda ailenin

korunması amacıyla 41. maddesinde "Aile Türk toplumun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." ibareleri eklenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla 42. madde'de "İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur." ibaresi yer almakta olup eğitim ve öğrenim hak ve ödevinin bütün vatandaşlara ayırım gözetilmeksizin sağlanması vurgulanmıştır. 90.maddesi'nde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. Ek cümle; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." Bu çerçevede CEDAW, ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir (www.kadininstatusu.gov.tr, 26.03.2014) .

3.4.2. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Türk Medeni Kanunu'n 195. ve sonraki maddelerinde yer alan evlilik birliğini korumaya yönelik düzenlemeler, aynı zamanda eşlerin kişilik haklarını da korumaktadır; ancak aile içi şiddet durumunda da uygulanabilecek olan bu önlemler şiddeti önlemede yetersiz kalmaktadır. Üstelik bu önlemlerin alınması bazı durumlarda uzun bir yargılama sürecini gerektirdiğinden aile içi şiddeti önleme konusunda doğrudan bir etkiye sahip değildir. Bu nedenle aile içi şiddete kısa zamanda ve etkin bir şekilde son vermek için 14.01.1998 tarih ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kabul edilmiştir (Karıncı, (2008a) : 16) .

14.01.1998 tarih ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ile düzenlenen tedbirler Medeni Yasa ile öngörülen tedbirlerden ayrı olarak veya onların yanısıra alınmak üzere düzenlenmiştir. Aile içi ilişkilerde yaşanan insan onuru ile bağdaşmayacak derecede kötü muamelelere devletin müdahale etmesi çağdaş sosyal devletin gereğidir. Yasanın Genel Kurul'da görüşülmesi sırasında, aile içi şiddetin toplumsal bir sorun olduğu, şiddete en çok kadınların ve çocukların maruz kaldığı, kadınlar açısından kadınların bu durumu açıklamaktan kaçındıkları, ekonomik ve sosyal yoksunlukların onları suskunluğa ittiğine değinilmiştir. Çocuklar açısından ise;

çocuklarında aile içindeki büyükler tarafından şiddete maruz kaldıkları ya da tanık oldukları ve ileride şiddet uygulayan bireyler olarak yetişecekleri gibi durumlara değinilmiştir. Ayrıca meclis görüşmelerinde; şiddet gören kadın ve çocukların aldıkları terbiye ve geleneksel davranış biçimi gereği yasal mercilere şikâyetle bulunmaktan kaçındıklarına ve şiddetin nedenlerine değinilmiştir. Nedenler arasında; eğitimsizlik, geleneksel aile yapısından çekirdek aileye geçiş toplum kesimlerinde ekonomik koşulların yetersizliği, kent yaşamının getirdiği sorunlar, kültür çatışması nedeniyle bireylerde görülen birtakım psikolojik rahatsızlıklar ve toplumsal gerginlikler nedenler arasında sayılmıştır. Aile içi şiddet kavramı yasal anlamda ilk kez 4320 Sayılı yasada kullanılmış ve bu tarihe kadar genel hükümler ile çözülmeye çalışılan aile içi şiddet önlem alınması gereken bir olgu olarak saptanmıştır. Aile Koruma Yasası; ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, İngiltere, İrlanda, Norveç gibi ülkelerde 1970’li yıllarda düzenlenmiştir. Türkiye’de ise 1998 yılında uygulamaya geçmiştir (Uçar, 2003: 148-149) .

Temel dayanağı Anayasa’nın 41. Maddesinde yer alan “Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar” hükmü olan 1998 yılında kabul edilen ve yürürlüğe giren 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun aile içi şiddeti önleme konusunda ülkemizde yapılan ilk spesifik normatif düzenlemedir. Hukuk sistemimizde ilk defa “aile içi şiddet” kavramına yer veren Kanun’un, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda atılmış en özel, somut ve önemli yasal adımdır (Bozkurt Şener, 2011: 81-82) .

4320 Sayılı Kanun çıkarıldığı dönemde, “üçüncü şahısların bildirimi” gibi maddelere yer vermesi bakımından dolayısıyla, birçok ülkede bulunmayan bir yasa olma özelliğine sahip olmakla birlikte yine birçok ülkenin bu kanunu örnek alarak kendilerine benzer kanunlar hazırlamasına da sebep olmuştur. Ailenin korunması hakkındaki kanunla aile içi şiddet kavramı, Türk kanununda özel ya da mahrem bir alan sorunu olmaktan çıkarılmış, devlet bu konuda sorumlu olduğunu kabul etmiştir (Karal ve Aydemir, 2012: 50) .

Şiddet mağduru kadını korumak amacıyla hazırlanan kanunda şiddet uygulayan hakkında hâkimin hükmedeceği tedbirler için “kusurlu eş” kavramına yer verilmiştir. Kanunun gerekçesinde de “kocanın şiddetinden” söz edilmektedir. 26.04.2007 yılında

yapılan değişiklik ile kanunda yer alan “kusurlu eş” kavramına “diğer aile bireyleri” eklenmiştir. 4320 Sayılı Yasanın yaşanan aksaklıklar dikkate alınarak yururluğe girişinden yaklaşık dokuz yıl sonra 2007 yılında 5636 sayılı kanunla diğer aile bireylerini kapsayan ve uygulamada yaşanan aksaklıkların ve sorunların giderilmesine yonelik değişiklikler yapılmıştır. Kanunun 2. maddesi / son fıkrasına dayanarak yasanın uygulamasına yonelik yonetmelik 1 Mart 2008 tarihinde çıkarılmıştır (Moroğlu, 2012: 60-62) .

Ancak Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı’nın yerine kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı “Kadın ve Aile Bireylerinin şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı”nı onemli bir toplumsal sorun olan aile içi şiddet ve kadın cinayetlerinin onlenmesi amacıyla hazırlatmıştır. Bu tasarıya ilgili kurum ve kuruluşların, kadın orgutlerinin goruş ve onerilerini iletmelerini istemiştir. 230’dan fazla kadın kuruluşunun ortak çalışmalarına dayanan goruş ve oneriler “şiddete Son” platformu adı altında Bakanlığa iletilmiştir. Kadın orgutlerinin tum taleplerinin karşılamasada 4320 Sayılı Kanun’un eksikleri giderilmek istenmiştir. 8 Mart 2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı şiddetin Onlenmesine Dair Kanun olarak değiştirilmiş ve 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yururluğe girmiştir (Moroğlu, 2012: 64) .

Kanun, aile içi şiddete maruz kalan eş, ocuk, aynı evde birlikte yaşayan diğer akrabalar, mahkemece ayrılık kararı verilen veya kanuni olarak ayrı yaşama hakkına sahip olan aile bireyleri, evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinin yararlanması amacıyla hazırlanmıştır (Deniz ve Goral, 2011: 37) .

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı şiddetin Onlenmesine Dair Kanun “şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yonelik şiddetin onlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları duzenler” (Madde: 1) .

6284 Sayılı Kanunun 2. Maddesinde;

şiddet, kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar gormesiyle veya aci çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yonelik

tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik her türlü tutum ve davranışı kapsar.

Kadına yönelik şiddet; kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu konuda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranıştır.

Ev içi şiddet; şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasada aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer bireyler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir tanımlarına yer verilmiştir. Ayrıca kanunda koruyucu tedbirlere, önleyici tedbirlere, ihbar, itiraz tedbir kararlarının uygulanması, kolluk görevleri ve teknik yöntemle takip, tedbir kararlarına aykırılık, geçici maddi yardım ve sağlık giderlerine yer verilmiştir(www.kadininstatusu.gov.tr, 26.03.2014) .

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a mülki amir tarafından korunan kişilerle ilgili olarak verilecek tedbir kararlarıda eklenmiştir. Mülki amirin vereceği kararlar 6284 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinde yer almaktadır. Bu kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak mülki amir tarafından verilecek kararlardan bazıları şunlardır: Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka yerde uygun barınma yeri sağlanacaktır. Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması uygun görülmüştür. Psikolojik, mesleki, hukuki, sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilebilecektir. Hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınabilir. Gerekli olması halinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması halinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla kreş imkânı sağlanabilir. On altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının 1/30 kadar günlük ödeme yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (Karkıner, 2013: 76-77) .

Kanunun 4. Maddesinde hâkim tarafından korunan kişi hakkında verilecek koruyucu tedbir kararları ise şunlardır; Aile konutu şerhi konulabilir. Hayati tehlikesinin bulunması halinde Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi yer almaktadır.

Kanunun 5. Maddesinde ise hâkim tarafından şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişiye yönelik önleyici tedbirler yer almaktadır. Kanunun 5. Maddesinde yer alan önleyici tedbirler şu şekilde sıralanmıştır (Tosun ve diğ. , 2013: 24) .

- ❖ Şiddet mağduruna yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama,
- ❖ Evden uzaklaştırılma ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi,
- ❖ Korunan kişi ve kişilere yaklaşmasının önlenmesi,
- ❖ Korunan kişinin şahsi ve ev eşyalarına zarar vermemesi,
- ❖ Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,
- ❖ Silahı varsa veya silah taşıması zorunlu bir kamu görevlisi olsa dahi zimmetinde bulunan silahı ilgili birimlere teslim etmesi,
- ❖ Alkol, uyuşturucu, uyarıcı madde bağımlılığı var ise hastaneye yatmak dâhil muayene ve tedavisinin sağlanması tedbirlerine hükmedilebilecektir.
- ❖ Acele hallerde 24 saat içinde hâkim onayına sunulmak kaydıyla kolluk kuvvetleri tarafından da önleyici tedbirler alınabilecektir.

Şiddete maruz kalan kişinin sosyal güvencesi olmaması durumunda kanun kapsamındaki sağlık giderleri ASPB tarafından karşılanmaktadır. Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler. Koruyucu tedbir kararlarında gizlilik esastır. Tedbir kararlarının uygulanmasının izlenmesinde hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Şiddet gören lehine nafaka ödeme yükümlülüğü getirilebilmekte, tedbir kararlarını ihmal eden kişiye üç günden on güne kadar zorlama hapsi, tedbir kararlarının gereklerine aykırılığın her tekrarında ise zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar çıkarılmakta ve verilen cezalar paraya çevrilmeyip ertelenmemektedir (www.koza.gov.tr, 02.01.2014) .

Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde şiddete uğrayan aile bireyleri doğrudan kendileri ya da herhangi bir kişi(komşu, vb.) de resmi makam ve yetkili

mercilere ihbar edebilir. Kanundan yararlanmak için polis, jandarma merkezleri, Cumhuriyet savcılıkları veya aile mahkemelerine başvuru yapılmakta; ayrıca yapılan başvuru işlemleri için ücret ödenmemektedir. Şiddete maruz kalan kişi kendisi doğrudan başvuruda bulunmuşsa şiddeti kanıtlama yükümlülüğü bulunmamaktadır (Deniz ve Göral, 2011: 38) .

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile karşılaştırıldığında 6284 Sayılı Kanun'un olumlu gelişmeler sağladığı gibi eksiklikleri de bulunmaktadır. Olumlu gelişmelerden bazıları şunlardır (Şener, 2012: 2) :

- ❖ 6284 Sayılı Yasa kadına yönelik şiddetle daha aktif bir şekilde mücadele etmek için daha geniş ve net bir biçimde hazırlanmıştır.
- ❖ Yasada şiddetin sadece özel alanda değil kamusal alanda da yapıldığı ifadesine yer verilerek şiddetin, kadına yönelik şiddetin, ev içi şiddetin tanımları net bir biçimde
- ❖ bu birimlerin görev ve sorumlulukları ve her birimin alacağı acil tedbirlere tanımlanarak, evli olan ya da olmayan ayrımı kaldırılmıştır.
- ❖ Başvuruların yapıldığı de yer verilmiştir.

Yasanın diğer olumlu gelişmelerinden bazıları şunlardır (Moroğlu, 2012: 66-70) :

- ❖ Şiddete maruz kalan ya da şiddete uğrama riski altında olan bütün kadınları, çocukları, aile bireylerini koruması,
- ❖ Yasanın hazırlanmasında ve uygulanmasında Anayasa, uluslararası sözleşmeler, İstanbul Sözleşmesi'nin esas alınması,
- ❖ Şiddete maruz kalanlara, temel insan haklarına ve kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili, süratli destek ve hizmet verilmesi,
- ❖ İnsan onuruna yaraşır bir şekilde tedbir kararı verilmesi ve uygulanması,
- ❖ Koruyucu tedbirlere ilişkin kararın Aile Mahkemesi hâkimi tarafından verilmesinin yanında mülki amire de bazı tedbir almasıyla ilgili görevlerin verilmesi, gecikmesinde sakınca olan durumlarda kolluk kuvveti veya mülki amirin koruma kararı verebilmesi,
- ❖ Mağdura barınma yeri temin edilecek olması,
- ❖ Geçici koruma altına alınabilmesi,

- ❖ Kanunun uygulanmasında ilgili kurum ve kuruluşların koordinasyonunun Bakanlık bünyesinde olması,
- ❖ TV’lerde çocuklarında izleyebileceği saatlerde RTÜK denetiminde şiddetin önlenmesi amacını taşıyan bilgilendirme programlarına yer verilmesi,
- ❖ Kadın erkek eşitliğini ve kadının insan hakları konusunu içeren derslerin ilköğretim ve orta öğretim müfredatına konulması,
- ❖ Şiddet mağduru olan ve korunan kişiye geçici maddi yardımın sağlanması, nafakaya hükmedilecek ve sağlık giderlerinin karşılanacak olması,
- ❖ Bütün başvuruların işlemleriyle ilgili hiçbir ad altında masraf talep edilemeyeceği,
- ❖ Bu kanun kapsamında açılacak davalara Bakanlığın müdahil olabilmesi,
- ❖ Kanunun uygulanması için gerekli olan yönetmeliğin hazırlık aşamasında Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık Bakanlıkları’nın görüşlerinin alınması olumlu gelişmelerdendir.

Kısa ve öz bir yasa olan 4320 sayılı Kanun’un eksiklerini tamamlamak, uygulamadaki aksaklıkların yeniden yaşanmasını önlemek amacıyla hazırlanan 6284 Sayılı Yasa kadına yönelik şiddet konusunda olumlu gelişmelere yer vermiş olmasına rağmen birtakım eksiklikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bu eksikliklerden bazıları ise şunlardır (Şener, 2012: 3-4) :

- ❖ Uygulamaların etkin olabilmesi için bağımsız bir biçimde izleme ve değerlendirme mekanizmalarına ihtiyaç duyulmasına rağmen bu mekanizmanın tanımına yasada yer verilmemiştir.
- ❖ “Ailenin Korunması” olarak isimlendirilen yasa bireyin haklarını ikinci plana itmesi bakımından eleştirilmektedir.
- ❖ Yasada “barınma imkânı” sağlamak kavramına yer verilmiş ancak sığınma evi kavramına yer verilmemiştir. Oysaki hükümetin şiddetle mücadele de şiddet mağdurlarını korumak amacıyla daha fazla sığınma evi açma görevi bulunmaktadır.
- ❖ Yasadaki kreş imkânının süresi kadının elde ettiği gelire göre belirlenmelidir. Eğer kadın asgari ücretli bir işte çalışıyorsa süre belirtilmeden kreş imkânı devlet tarafından sağlanmalıdır. Böylece istihdamda da süreklilik sağlanacaktır.

Bütün bu eksikliklere rağmen gerek hazırlanmasında rol oynayan katılımcı boyutuyla gerek kadına yönelik şiddeti önleme hükümleri ile olumlu bir yasadır.

3.4.3. Aile Mahkemeleri

Yeni Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra öncelikli olarak Aile Hukuku alanındaki uyuşmazlıklardan doğan davalara bakmak üzere Aile Mahkemeleri'nin kurulması bir zorunluluk haline gelmiştir. 2003 yılında yürürlüğe giren Türk Aile Mahkemeleri Kanunu ile ülkemizde Aile Mahkemeleri kurulmuştur. Bu mahkemelerin kuruluş, görev ve yargılama usulleri 4787 Sayılı Kanun'la belirlenmiştir. Bu mahkemelerde hâkimlerin yanı sıra uyuşmazlıkları gidermek üzere pedagog, psikolog, sosyal çalışmacı gibi görev yapan uzmanlarda yer almaktadır (Kıyak, 2008: 26) .

Aile Mahkemeleri, her ilde ve nüfusu yüzbinin üzerindeki her ilçede tek hâkimli ve Asliye Mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulmuştur.

Aile Mahkemesi hâkimi (www.kadininstatusu.gov.tr, 26.03.2014) ;

- ❖ 4320 Sayılı yasaya ilişkin tedbirleri almak,
- ❖ Boşanma, maddi manevi tazminat, nafaka, velayet, evlat edinme, vesayet, babalık bağının kurulması ve tanıma gibi aile hukukuna ilişkin davalara bakmak,
- ❖ Evlilik birliği sürerken eşlerin birlikte karar vermesi gerektiği durumlarda anlaşma sağlanamadığı durumlarda karar vermek,
- ❖ Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesini yapmakla görevlidir.

3.4.4. Türk Medeni Kanunu

20. yüzyılın başında yapılan birçok medeni kanun, kadın ve erkeğin farklı biyolojik ve ruhsal yapıya sahip oldukları buna bağlı olarak aile içinde ve toplumda rollerinin farklı olduğu ve farklı hak ve yükümlülüklerle sahip oldukları düşüncesine dayanarak hazırlanmıştır. Kadının annelik ve eve bakmak rollerine sahip olduğu, erkeğin ise ailenin reisi olduğu, evin geçimini sağlama rollerine sahip olduğu birçok medeni kanunda belirtilmektedir. Türk Medeni Kanunu da dâhil olmak üzere, söz konusu medeni kanunların hepsinde mutlak eşitliği kabul etmeyip, nispi bir eşitliği kabul ettiği,

genel olarak erkeğe üstünlük tanıdığı, yani esas itibariyle eşlerin eşitsizliğini öngördüğünü görmek mümkündür (Sarı, 2010: 61-62) .

1926 yılında çıkarılan eski Türk Medeni Kanunu, çıkarıldığı dönemde çağın ve toplumun değişen gereksinimlerine cevap veren, ileri düzenlemeler içeren bir kanundur; ancak değişen gereksinimlere cevap vermek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla 2001 yılında yeniden düzenlenmiştir. “Yeni Türk Medeni Kanunu” kadın erkek eşitliği ilkesi doğrultusunda toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadının aile ve toplum içinde erkeklerle eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olduğunu belirten düzenlemeler içermektedir. Özellikle aile hukuku alanında yapılan düzenlemelerle aile reisliğinin kaldırılması, aileyi karı ve kocanın birlikte temsil etmesi gibi önemli düzenlemeler yer almaktadır (Kıyak, 2008: 25) .

Evlilik birliği içerisinde kadına yeni haklar sağlayan, eşit haklar ve sorumluluklar getiren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Önemli düzenlemelerin yer aldığı 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nda yer alan düzenlemelerden bazıları şunlardır:

124 md: Kadın ve erkekler için evlenme yaşı 17 olmuştur; ancak önemli bir neden varsa hâkim kararı ile 16 yaşında evlenilebilmektedir.

162 md: Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kast edilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunması sebebiyle boşanma davası açabilir.

185 md: Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler bu birliğin mutluluğunu el birliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

186 md: Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar; ayrıca eşlerin birlikte oturdukları konuta ilişkin kullanma ve yararlanma hakkını etkileyen her türlü kanuni işlemlerde eşler birlikte karar vermek zorundadırlar.

187 md: Kadın kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir.

188 md: Eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder.

192 md: Meslek ve iş seçiminde ve devamında diğer eşin izni gerekli değildir.

195 md: Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi halinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.

196 md: Eşler birlikte yaşarken, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.

197 md: Birlikte yaşamaya ara verilmesi, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir.

198 md: Borçlulara ait önlemler; eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

202 md: Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.

Türk Medeni Kanunu'nda yapılan düzenlemelerle kadın erkek eşitliğini sağlamak, kadının özellikle aile içinde gördüğü şiddet türlerine karşı korunması, kadının haklarının sağlanması amaçlanmıştır.

Ekonomik anlamda en önemli düzenleme, edinilmiş mal rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesidir. Boşanma halinde, eşlerin birlikteyken edindikleri kişisel olmayan malları eşlerin eşit olarak paylaşımını sağlamıştır; ancak mal rejimi kurallarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren edinilen malları kapsayacak biçimde düzenlenmesi, mevcut evliliklerde edinilmiş malları dışarda bırakmaktadır (Sarı, 2010: 64) .

3.4.5. Belediyeler Kanunu

2004 yılında yasalaşan Belediye Kanunu’nun 14. Maddesinde **(Mülga son cümle: 12/11/2012- 6360/17 md.) (...)** **(Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.)** “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler” hükmü yer almaktadır.

3.4.6. Çocuk Koruma Kanunu

Dünyada ve ülkemizde şiddete maruz kalanlar en çok kadınlar ve çocuklardır. Dünyada ve ülkemizde kadına yönelik şiddetin ve özellikle aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla mücadele programlarının yanında şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan çocukların korunmasına yönelik mücadele çalışmaları da yapılmaktadır. Ülkemizde aile içi şiddete maruz kalan çocukların korunması amacıyla 03.07.2005 tarihinde kabul edilen ve 15.07.2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Çocuk Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

Çocuk Koruma Kanunu’nun 1. Maddesinde kanunun amacı” korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak belirlenmiştir. Kanunun ikinci bölümü olan koruyucu ve destekleyici tedbirler kısmında yer alan 6.madde de ise” adli ve idari merciler, kolluk kuvvetleri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları korunmaya ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun koruma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’na başvurabilirler” hükmü ile ilgili kurum kuruluşlar sorumlu tutulmuştur (www.mevzuat.adalet.gov.tr , 07.05.2012) .

3.4.7. Türk Ceza Kanunu

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 26.09.2004 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir.12.10.2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni Türk Ceza Kanunu’nda kadın erkek eşitliği gözetlenmiş bu amaçla eski Türk Ceza Kanunu’nda yer alan kadının mağdur olduğu birçok suç topluma

karşı işlenen suçlar kapsamında çıkarılarak Yeni Türk Ceza Kanunu ile kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınarak cezaları ağırlaştırılmıştır. Yeni Türk Ceza Yasası (Karkıner, 2013: 77) ;

- ❖ Töre cinayetlerini cezalandırmaktadır,
- ❖ Birden fazla evliliği ve imam nikâhını yasaklamaktadır, resmi nikâh yapılmadan gerçekleştirilmek istenen dini nikâhları cezalandırmakta ve engel olmaktadır,
- ❖ Evlilik içi tecavüzü suç saymaktadır, iş yerinde, eğitim kurumunda veya aile içinde taciz ve tecavüzü cezalandırmakta, mağdurun bu eylem sonucu işsiz kalması, eğitim kurumunu terk etmesi veya aileden ayrı kalması halinde verilen cezayı arttırmaktadır,
- ❖ Tecavüz sonucu hamile kalan kendi isteğinin bulunması halinde(hamileliğinin 20 haftayı geçmemiş olması koşulu ile) hastane ortamında olmak koşulu ile kürtaj olmasına izin vermektedir,
- ❖ Aynı konutta yaşanan birlikteliklerde kötü muammeleyi ve şiddeti cezalandırmaktadır,
- ❖ Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmemeyi suç saymaktadır,
- ❖ Hâkim ve savcı kararı olmadan yapılacak bekâret kontrolünü(her türlü genital muayeneyi) yasaklamaktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, kadın kuruluşları, barolar, sendikaların kadın hakları kurulları, ev hanımları, siyasi partilerin kadın milletvekilleri, Adalet Komisyonu üyeleri, akademisyenler el birliği ile kadının insan haklarının bir üstün değer olarak tanınip korunması için yoğun emek harcamışlardır. Birçok bayan yasalardaki koruyucu hükümlerin yeterli olmamasının acılarını bizzat yaşayarak, yaşadığı olayları paylaşarak sorunun görünür ve bilinir bir hal almasını sağlamıştır. Onlar evlerinde, iş yerlerinde, alanlarda, meclis salonlarında, basın yayın organlarıyla insan haklarına dayalı yeni bir ceza yasası istediklerini açıkça belirttiler. Kadınlar "Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu" kampanyası ile birlikte ve kararlılıkla bu çalışmanın ürünü olan Türk Ceza Kanunu'ndaki değişikliklerin yapılmasını sağladılar (Kılıç, 2009: 60-61) .

Bütün bu mücadeleler sonucu ulusal mevzuatımızda konuyla ilgili değişiklikler yapılmıştır. Her ne kadar ulusal mevzuatımızda konuyla ilgili halen eksiklikler bulunsa da kadına yönelik şiddetin yaşanmadığı bir ülkeye sahip olmak için bütün ilgili kurum ve kuruluşların ve ülke vatandaşlarının dayanışma içinde konuyla ilgili çalışmalarını sürdürmeleri gerekmektedir.

3.4.8. 2006/17 Başbakanlık Genelgesi

04.07.2006 tarih ve 26218 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de ilk kez kadına ve çocuklara yönelik şiddetin, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesinin bir devlet politikası olduğunun altı çizilerek konunun ne kadar önemli ve acı bir gerçek olduğu, acil çözümler alınması gerektiği Başbakanlık Genelgesi ile vurgulanmıştır. Genelge ile konuyla ilgili tüm Bakanlıklar, tüm kamu kuruluşları, tüm yazılı basın, görsel, işitsel medya kuruluşları, bilgi hizmetleri ve haber ajansları ile basın meslek örgütleri, üniversiteler, barolar, sivil toplum örgütleri, toplumun tüm bireyleri kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi konusunda işbirliği içerisinde hareket etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Ülkenin ekonomik olarak kalkınması, toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi, kadınların istihdamının artırılması için bütün ilgili kurum ve kuruluşların görev alanına giren konularda sorumluluklarını yerine getirmeleri zorunlu kılınmıştır (Erol, 2010: 36) .

3.5. Türkiye’de Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar

1975 yılında ilan edilen “Kadın On Yılı” çerçevesinde sorunun uluslararası kamuoyunun gündemine girmesi, bir halk sağlığı sorunu olarak nitelendirilmesi, insan hakkı ihlali olarak kabul görmesi üzerine dünyada ve ülkemizde aile içi şiddetin tanımı, türlerine yönelik yardım ve hizmet kapsamı genişletilmiştir. Bu maksatla aile içi şiddete maruz kalan kadınlara destek, rehberlik ve tedavi hizmetleri sunan Kadın Danışma Merkezleri, Kadın Sığınakları, Kadın Örgütleri, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Barolar, Valilikler, Kaymakamlıklar, Sağlık Kuruluşları, Belediyeler, Aile Mahkemeleri, Kolluk Kuvvetleri, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Medya organları konunun çözümüne yönelik çalışmalarına hız vermiştir.

3.5.1. Kolluk Kuvvetleri

Şiddete maruz kalan ya da risk altındaki kadınlara hizmet sunan kurumlardan biri kolluk kuvvetleridir. Kolluk kuvvetleri, şiddete yönelik mücadelede Kadın Danışma Merkezleri ile sürekli ve doğrudan ilişki içindedir. Kolluk kuvvetleri şiddete maruz kalmış kadınların ilk temasa geçtikleri kuruluşlardır (Çiftçi ve diğ. , 2010: 75) .

Kolluk kuvvetleri; polis merkezleri ve jandarma karakollarıdır. Şiddete maruz kalan kadınlar kolluk kuvvetlerine doğrudan gelerek, telefonla ihbar ederek ya da üçüncü kişilerin ihbarı ile veya sağlık kuruluşları, sosyal hizmet birimleri gibi kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları aracılığı ile ulaşabilirler. Kolluk kuvvetleri yapılan başvuru ya da ihbar üzerine olayın gerçekleştiği yere gelerek ne tür bir şiddet uygulandığının tespitini yapmaktadırlar. Daha sonra risk değerlendirme, idari işlemler, mağduru bilgilendirme bölümlerinden oluşan “Aile içi Şiddet Kayıt Formu” nu doldurarak dosyayı savcılığa gönderirler. Şiddet yaşayan mağdurun psikolojik durumu göz önünde bulundurularak mümkünse bütün bu hizmetler kadın personel ve aynı kişi tarafından yerine getirilmektedir (Özberk, 2008: 17-19) .

3.5.2. Sağlık Kuruluşları

Şiddet mağduru kadınlara ya da şiddete tanık olan kişilere danışmanlık, tedavi ve iyileştirme hizmetlerinin yanısıra şiddet uygulayan kişilere de caydırıcı amaçlı özel iyileştirme programları ile hizmet veren kuruluşlardan biri de sağlık kuruluşlarıdır.

Ülkemizde temel sağlık hizmetleri üç basamakta ve 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Kanun’a göre yerine getirilmektedir. Toplum sağlığı ile kişisel koruyucu, tanı koyucu, tedavi ve rahabilite edici sağlık hizmetleri birinci basamak sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilir. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele programında hizmet veren Sağlık Ocakları, Sağlık Evleri, Anne Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması(AÇS-AP) merkezleri ve Aile Sağlığı Merkezleri birinci basamak sağlık kuruluşlarıdır. Hastane acil servisleri, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmeti veren birimlerdir. Hastane acil servisleri aile içi şiddete uğramış kadının ilk başvurduğu birimlerden biridir. Hastanelerin acil servislerine şiddet mağduru kadınlar şahsen başvurabilmekte ya da polis marifetiyle getirilebilmekte veya 112 Acil ambulans hizmeti ile ulaşabilmektedir. İlk muayenede kadın kendisine şiddet uygulandığını

bildirirse; muayene edilir, gerekli görülen laboratuvar radyolojik ve konsültasyon tetkikleri yapılır, hastane polisi bilgilendirilir, hastanedeki polis noktası gerekli adli işlemleri başlatır adli olgu(yaralama, aile üyelerine kötü muammele, vb.) hekim tarafından düzenlenen rapor ve kadına yönelik aile içi şiddet kayıt formu doldurularak Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 158. Maddesine göre adli makamlara(Cumhuriyet Savcılığı'na, polis, hastane polisi, jandarma gibi yerel güvenlik güçlerine hatta bunlara iletmek üzere vali, kaymakam, nahiye müdürleri) bildirilir. Hastanın hastanede yatmasına gerek varsa yatarak tedavisi uygun serviste veya sevk ile başka bir hastanede tedavisi yapılır. Hastanede yatmasına gerek yoksa risk değerlendirilmesi yapılır, hasta şiddet konusunda bilgilendirilir. Şiddet mağduru kadının hayati tehlikesi varsa kadın, polis marifeti ile sosyal hizmetlere bağlı kurumlara yönlendirilir (Özberk, 2008: 33-40) .

Yapılan araştırmalar neticesinde ülkemizdeki kadınların %42'si hayatlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalmıştır. Acil servise başvuran kadınların yaklaşık beşte birinde başvuru sebebinin aile içi şiddet olduğu saptanmıştır (Kayrın, 2011: 56) .

3.5.3. Adli Kurumlar

Ülkemizde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet veren adli kurumlar; Cumhuriyet Savcılığı, Aile Mahkemeleri, Adli Tıp Kurumudur. Şiddet gören kadınlar ikamet ettikleri yerin adliyesindeki Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak suç duyurusunda bulunabilirler. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun gereği korunma tedbiri alınmasını talep etmek için dilekçe verebilirler. Cumhuriyet Savcısı kamu davası açılmasına karar verebileceği gibi takipsizlik kararı da verebilir.

Aile Mahkemesi, yetişkinler hakkında, evlilik birliğine dayanarak eşleri uzlaştırmaya, ailenin ekonomik varlığının korunması için, mali yükümlülükleri ile ilgili gerekli önlemleri almaya karar verebilen mercidir. Resmi ya da özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzur evlerine, bir meslek edindirme kurslarına göndermeye karar veren bir mercidir. Duruşma açmaksızın incelediği evrak üzerinden şüpheli şahsa bir aydan altı aya kadar evden uzaklaştırma verebilir. Şiddet uygulayan kişilerin tedavi edilmesine karar verebilir. Şiddet uygulayan kişinin evin geçimini temin etmesi için(ev kirası, eğitim masrafı, vb.) nafaka ödemesini, nafaka ödemekle yükümlü tutulan kişinin sosyal güvenlik kurumu ile bağlantısı olması durumunda ise, nafaka şiddet mağdurunun

başvurusu aranmaksızın İcra Müdürlüğü tarafından ilgilinin maaş veya ücretinden tahsil edilmesine karar verebilir. Şiddet uygulayan kişinin aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmamasını, ev ve iş yerlerine yaklaşmamasını, aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesini, aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesini, varsa silah ve benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesini sağlayan mercidir. Şiddete uğrayan kişiler bulundukları yerin Aile Mahkemesi Hâkimi yoksa Asliye Hukuk Mahkemesi'ne dilekçe ile başvurarak 4320 Sayılı Kanun'dan yararlanmak ve tedbir kararı almak için talepte bulunabilirler (www.koza.gov.tr, 07.01.2014) .

Şiddete maruz kalan kadın sağlık raporu almak için Adli Tıp Kurumuna yönlendirilir. Adli Tıp Kurumu'nda yapılan muayene sonrasında kadının bir kez daha başka bir resmi kurum tarafından değerlendirilmesinin mahkeme tarafından istenmesine gerek kalmaması için bulguların fotoğraflanması, kanıt toplama ölçütleri gibi gerekli tüm incelemeler Adli Tıp Kurumu tarafından gerçekleştirilir. Adli Tıp Uzmanı Adli Bildirimi gerçekleştirip gerektiğinde Adli süreçte bilirkişilik de yapabilmektedir (Polat, 2013: 99) .

3.5.4. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanun'a dayanarak Bakanlar Kurulu'nca 03.06.2011 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ı kurulmuştur. Bakanlığın kurulması ile ülkemizdeki ailelere yönelik sosyal politikaların kurumsal yapısı geniş kapsamlı olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Seyyar, 2011: 329) .

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede; Kadın Konukevleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ve İlk Kabul Birimleri hizmet vermektedir.

3.5.4.1. İlk Kabul Birimi

2009 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol ile hizmete açılmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine ya da Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerine başvuran kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, geçici kabulleri yapılarak iki

haftaya kadar kalabilecekleri yerlerdir. İlk Kabul Birimleri başvuruların yoğun olduğu illerde kadın konukevine bağlı fakat ayrı bir binada hizmet vermektedir. Bu amaçla her ilde bir ilk kabul birimi oluşturulmuştur. Kadın konukevinden bağımsız binalarda 19 ilk kabul birimi vardır (www.kadininstatusu.gov.tr, 18.02.2014) .

3.5.4.2. Kadın Konukevleri

Ülkemizde kamu kurumlarına bağlı ilk kadın sığınma evi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak 1990 yılında hizmete açılmıştır. Kadın konukevleri; şiddet mağduru kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi esnasında varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Kadın konukevlerinde sınıf, etnik köken, din, mezhep, dil, medeni hal, siyasi düşünce gibi ayrımlar gözetilmemektedir. Kadınların öncelikle can güvenliği, kendini toparlama, kendi kaderini tayin, kendilerine ve hayatlarına daha uzun vadeli ve geniş açıdan bakabilmeleri için ihtiyaç duydukları zamanı ve emniyetli ortamı gizlilik ilkesi içinde yerine getirmektedir. Verilen hizmetlerde kadın personel tarafından yerine getirilmektedir. Kadın konukevlerine başvuru Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri'nde görevli sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenen sosyal inceleme raporları, kadının ikametgâhına gidilmeden sadece beyanı dikkate alınarak yapılan mülakat varsa dosya incelemelerine göre hazırlanmaktadır. Bulunduğu ilde kadın konukevi varsa hemen aksi takdirde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü aracılığı ile ve gerekli görülmesi halinde İl Emniyet Müdürlükleri işbirliği ile başka bir ildeki kadın konukevlerine güvenli bir biçimde gönderilmesi sağlanır. Konukevinde kalma süresi kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı ay olup kalış süresi kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli durumlarda uzatılabilir. Ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı 90, Belediyelere bağlı 32, STK'lara bağlı 1 olmak üzere toplam 2190 kapasite ile 123 kadın konukevi vardır (www.kadininstatusu.gov.tr, 18.02.2014) .

3.5.4.3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 14. maddesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin açılması, yürüteceği faaliyetler ve hizmetler düzenlenmiştir. Şiddetin önlenmesi, koruyucu, önleyici tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması kadının

ekonomik, psikolojik, sosyal ve hukuki olarak güçlenmesini sağlamak amacıyla gerekli uzman personelin(tercihen kadın) görev yaptığı çalışmalarını 7 gün 24 saat esasına göre yürüttüğü merkezlerdir. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik şiddet mağduru kişilere yönelik ve şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler verilmektedir. Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesi kapsamında şiddetin sonlandırılmasıyla ilgili programlar hazırlamak şiddetin sonlandırılması için çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak, gerekli hallerde tedbir kararlarının sicilini tutmak gibi hizmetler verilmektedir. Şiddet mağduru kişilere yönelik olarak barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım, rehberlik ve danışmanlık hizmeti, kreş yardımı, hukuki, tıbbi, istihdama yönelik, eğitim öğretim konusunda destek, çocuklar için burs ve hayati tehlikesinin bulunması halinde geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi gibi hizmetler verilmektedir. Şiddet mağduru kişiler; kişisel başvuru, üçüncü kişinin ihbarı ve kurumlar aracılığı ile bu hizmetlerden yararlanabilmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr, 18.02.2014) .

3.5.5. Yerel Yönetimler

Dünyada ve ülkemizde kadına yönelik şiddet yaygın olmasına rağmen şiddetle mücadelenin aynı oranda yaygın olmadığını görmekteyiz. Kadınların şiddete maruz kaldıkları zaman ilk başvuracakları yerler olan karakol, hastane, adliye, sivil toplum kuruluşları, belediyeler gibi kuruluşlara başvurmada çekingen kaldıkları bu kuruluşlara şiddete maruz kalan 100 kadından sadece 8'inin başvurduğu yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Kaptanoğlu, 2011: 36) .

Şiddete maruz kalmış kadınlara her türlü yardım ve destek amaçlı hizmet veren kurumlardan biri de yerel yönetimler yani belediyelerdir. Belediyeler Kanunu'na dayanılarak şiddete maruz kalmış, muhtaç durumunda olan kadın ve genç kızlara kadın sığınma evleri açılmıştır. Bakırköy Belediyesi tarafından ilk sığınma evi 1990 yılında açılmıştır. Şişli Belediyesi Kadın Evi ise fiziksel, sözel ya da cinsel şiddete maruz kalmış, terk edilen ya da evden atılan kadınlara çocuklarıyla birlikte kalacak yer ve destek sağlamak üzere 1990 yılında açılmasına rağmen yönetim değişikliği nedeniyle bir süre sonra kapatılmıştır. Yine 1990 yılında İzmir 'de Bornava Belediyesi Kadın Danışma Merkezi kadınlara psikolojik, hukuksal danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra iş

bulma konularında da hizmet verilmek amacıyla açılmıştır. Belediyeler Kanunu'nda yapılan değişiklikle 13.07.2005 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile diğer Belediyelere kadın ve çocuklar için korunma evleri açma yükümlülüğü getirilmiştir (Beyazpınar, 2010: 37-38).

Sosyal devlet anlayışının gelişmesi ile birlikte yerel yönetimler kendi politikalarının içine dezavantajlı gruplar arasında sayılan kadınlara yönelik hizmet politikalarında dâhil etmişlerdir. Bu politikalarda kadınlara iş ve meslek becerilerini geliştirebilecekleri kurslar, çeşitli konularda eğitim seminerleri gibi hizmetler yer almaktadır. Şiddete uğramış kadınlara yönelik açtıkları korunma evleri ile hem barınma imkânı sağlanmakta hem psikolojik ve hukuksal destek verme konusunda diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

3.5.6. Barolar

Aile içi şiddete maruz kalan ya da risk altındaki kadınlara adli yardım, danışma, yönlendirme hizmetleri verilmektedir. Barolar avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılayamayan kadınlara ücretsiz avukatlık hizmeti sağlamaktadır. Adli yardım istemi, kolluk kuvvetleri aracılığı ile barolardan talep edilebileceği gibi hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna veya temsilciliklerine de başvurularak yapılmaktadır (Güneş, 2012: 35).

3.5.7. Gönüllü Kuruluşlar

1990'lı yıllardan itibaren Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadın Merkezi Vakfı, Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınma Evi, Van Kadın Derneği Kırkörük Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi gibi kuruluşlar şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik hizmet veren gönüllü kuruluşlardan bazılarıdır. Bu kuruluşlar tarafından danışma merkezlerinde hukuki ve psikolojik destek ile sığınma evlerinde barınma imkânı sağlanmaktadır. Aile içi şiddet konusunda kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla kampanyalar, hizmet sunucularına yönelik eğitim ve mevzuatın kadınlar lehine güçlendirilmesi yönünde bilgilendirme ve eğitim hizmetleri verilmektedir (Yayla, 2009: 51).

3.6. Kadının Durumuna Yönelik Yapılan Çalışmalar

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyine her alanda (ekonomik, sosyal, kültürel, vb.) erişebilmesinin tek şartı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için toplumu oluşturan bireylerin ülke imkânlarından eşit olarak yararlanması gerekir. Dünyada ve ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için çalışmalar yürütülmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalarla kadının ilerlemesi ve güçlendirilmesi için kritik alanlar belirlenmiştir. Bu alanlar eğitim, sağlık, çalışma yaşamına katılım, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılım ve şiddettir. Araştırmanın bu bölümünde ülkemizde kadınlara yönelik eğitim, sağlık, istihdam, siyasete katılım gibi konulara ilişkin temel göstergeler ile bazı kurum ve kuruluşların kadınların koşullarını iyileştirmeye yönelik olarak yürütmekte olduğu faaliyetlere yer verilecektir.

3.6.1. Eğitim

İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan eğitim; insanları belli bir amaca göre yetiştirme sürecidir. Eğitim, çağlara ve toplumların gelişim düzeylerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Günümüzde eğitimin amacı; eğitim ile bireysel ve ekonomik yeterliklerini geliştirerek toplumsal sürekliliği sağlamaktır. Türkiye’de eğitimin temel insan haklarından biri olarak kabul edilip toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılmasına ilişkin sistemli çalışmalar Cumhuriyet’in kuruluşu ile başlamıştır. Cumhuriyet’in kuruluşundan önce 1921’de toplanan ilk Heyet-i İlmiye ile birlikte başlayan eğitim çalışmalarının sonucu, Cumhuriyet’in ilanının ardından yapılan yasal düzenlemeler, eğitimin yaygınlaştırılmasına verilen önemin bir göstergesidir (Ağaoğlu, 1997: 107) .

Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana temel eğitimin zorunlu olduğu ülkemizde, 1928 yılında Türk alfabesinin kabulü ile yok denecek kadar az olan okuma-yazma oranı 1935 yılında kadınlarda % 9. 8’ e erkeklerde ise, % 29. 4’ e yükselmiştir. Okuma-yazma bilen kadın ve erkek nüfus oranı 1935 yılından günümüze kadar sürekli artmakla birlikte 1960 yılından sonra özellikle kadın nüfusta daha fazla bir artış gözlenmektedir. 1980li yıllarda gerçekleştirilen okuma-yazma kurslarına kadınların daha fazla katılımı sonucu, kadınlardaki okur-yazarlık oranı günümüze kadar gerçekleşen en yüksek artışı göstererek 1980-1985 döneminde % 54. 7’ den % 68. 2’ ye yükselmiştir. 1990 yılında

uygulanan son Genel Nüfus Sayımına göre okur-yazarlık oranı kadınlarda daha fazla artış göstererek % 72. 0' a ulaşırken erkeklerde de % 88. 8' e yükselmiştir (KSSGM, 1998: 5) .

Günümüzde, ülkemizde yapılan yasal düzenlemelerin tümünde, fırsat eşitliği ilke olarak kabul edilip kadın ve erkek ayrımı yapılmaksızın tüm ülke vatandaşlarının eğitilmesi koşuluna rağmen, ataerkil toplum yapısı nedeniyle kadınların eğitim olanaklarından yeterince yararlanamadıkları gözlenmektedir (Ağaoğlu, 1998: 107) .

4. Dünya Kadın Konferansı'nda kadının statüsünün yükseltilmesi için belirlenen 12 kritik alandan biri “Kadının Eğitimi” dir. Ülkemizde okuma-yazma bilmeyenler nüfusun % 4. 2' sini oluşturmaktadır. Ülkemizde eğitim alanında yapılan çalışmalarla kadın okuryazarlığının %100 olması hedeflenmektedir. Yıllar içinde okuryazarlık oranı sürekli artmasına rağmen 2013 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi(ADNKS) sonuçlarına göre 2.654.643 kişi okuma yazma bilmemekte olup bunların 2.205.315'ni kadınlar oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi henüz hedeflenen noktaya ulaşamamıştır.

Tablo 1 Okuma Yazma Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+Yaş) 2013 Türkiye

Okuma Yazma Durumu	Toplam	Kadın	Erkek
Okuma Yazma Bilmeyen	2.654.643	2.205.315	449.328
Okuma Yazma Bilen	64.374.134	31.275.805	33.098.0329
Bilinmeyen	1.706.368	832.915	873.453
Toplam	68.735.145	34.314.035	34.421.110

Kaynak: TÜİK ADNKS Veritabanı 2013 Sonuçları

- Yabancılar kapsama alınmamıştır.

TÜİK tarafından hazırlanan “Ulusal Eğitim İstatistikleri” ne göre 6 ve yukarı yaş grubunda bitirilen eğitim düzeyine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: Bitirilen Eğitim Düzeyi Ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+ yaş) 2013 Türkiye

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma Yazma Bilmeyen	2.654.643	449.328	2.205.315
Okuma Yazma Bilen fakat bir okul bitirmeyen	14.053.831	6.459.316	7.594.515
İlkokul Mezunu	14.994.232	6.454.722	8.539.510

İlköğretim Mezunu	13.018.720	7.317.838	5.700.882
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	2.828.299	1.720.425	1.107.874
Lise veya Dengi Okul Mezunu	12.085.335	6.976.694	5.108.641
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	6.706.780	3.762.530	2.944.250
Yüksek Lisans Mezunu	532.757	313.397	219.360
Doktora Mezunu	154.180	93.407	60.773
Bilinmeyen	1.706.368	873.453	832.915
Toplam	68.735.145	34.421.110	34.314.035

Kaynak: TÜİK ADNKS Veritabanı 2013 Sonuçları *Yabancılar kapsama alınmamıştır.

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılan çalışmalardan bazıları; Okulu bulunmayan nüfusu az, dağınık yerleşim yerlerinde bulunan ilköğretim çağındaki kız ve erkek çocuklar için “ Taşımali İlköğretim Uygulaması” 1997 yılından bu yana yürütölmektedir. Ayrıca 2010-2011 öğretim yılında 9’uncu sınıflar için “ Taşımali Ortaöğretim Uygulaması” da başlatılmıştır.

Ülkedeki tüm bireylerin eğitim imkânından yararlanması için, yoksul ailelerin çocuklarına yatılı eğitim hizmetleri verilmektedir ayrıca yoksul ailelerin ilköğretim kurumlarının 6, 7, 8. sınıflarında, genel ve mesleki teknik orta öğretim kurumlarında okuyan çocuklarına bursluluk hizmetleri de verilmektedir. Bursluluk Hizmetleri ve Sosyal Riski Azaltma Projesi(SRAP) kapsamında “Şartlı Eğitim Yardımı” uygulaması yürütölmekte ve bu yardımın ödemesi; kadının aile ve toplum içindeki konumunun güçlendirilmesi amacıyla doğrudan annelere yapılmaktadır.

Uluslararası kuruluşlar, özel sektör, STK’lar ile işbirliği içinde yürütölen “ Haydi Kızlar Okula”, “ Baba Beni Okula Gönder”, “ Kardelenler” gibi kampanyalar ve “ Temel Eğitime Destek Projesi” gibi projeler ile kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürölməsi, okuldan ayrılan kız çocukları ve kadınlara eğitimlerin verilmesi amaçlanmaktadır.

Zorunlu eğitim kapsamında olup çeşitli sebeplerle öğrenimlerini yaşıtlarıyla birlikte zamanında yapamamış, okula hiç kayıt olmamış veya sürekli devamsız olan 10-14 yaş grubundaki çocukların eğitimlerine akranları ile birlikte devam edebilmeleri ve ilköğretime devamlarının sağlanması için “ Yetiştirici Sınıf Öğretim Programı” başlatılmıştır.

Hiçbir kız çocuğunun eğitim dışında kalmaması amacıyla 2009 yılında “ Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşmasının Arttırılması Projesi” başlatılmış olup projenin ikincisi de 2011 yılı içinde başlatılmıştır.

MEB tarafından “Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi” projesi ile toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımı eğitim sistemine yerleştirmek amaçlanmaktadır. Ayrıca bu proje kapsamında eğitim materyallerinin cinsiyetçi öğelerden ayıklanması için ders kitaplarının ayrımcılık içeren resim, ifade, gibi tüm öğelerden arındırılması çalışmaları yürütülmektedir.

Hayat boyu eğitim yaklaşımından hareketle “Aile Eğitimi Kurs Programı” (0-18 yaş arası olan ailelere) ülke düzeyinde uygulanmaya konulmuştur. 2012 yılında 72 ilin 17’sinde il merkezinde, 271 ilçe merkezinde olmak üzere 2192 kursla 86.500 ebeveyn ve çocuğa aile eğitimi verilmiştir. Bu program ile 1993 yılından bu yana 1.246.208 aileye eğitim verilmiştir.

Halk eğitim ve mesleki eğitim merkezlerinde açılan mesleki eğitim kurs programları ile kadınların gelir getirici meslek edinmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. 2008 yılında kadın okumaz yazmazlığının ortadan kaldırılması için “Ana Kız Okuldayız Okuma Yazma Kampanyası” başlatılmıştır. Kampanya kapsamında 8 Eylül 2008-1 Ağustos 2012 döneminde okuma yazma kurslarına 2.551.567 kişi katılmış olup bunlardan 1.802.272’si okuryazarlık belgesi almıştır (www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014).

3.6.2. Sağlık

İnsanoğlu doğumundan ölümüne kadar hayatının her aşamasında bazı değişiklikleri yaşamaktadır. Özellikle kadınlar, kadın olmanın getirdiği fizyolojik farklılıkları yaşamaktadırlar. Bu fizyolojik farklılıkların süreci neredeyse bir ömür boyu sürmektedir. Günümüzde kadın sağlığı gerek kadının kendi riskli davranışları gerekse de yaşadığı sosyal çevrede maruz kaldığı birtakım faktörler nedeniyle tehdit altındadır. Yaşamının her döneminde bazı hastalıklarla karşılaşması açısından şanssız bir yaradılışa sahip olan kadınlar başta sağlık imkânları ve diğer imkânlardan yararlanma bakımından da şanssız bir varlıktır (Aydoğan ve diğ. ,2013: 37) .

Pekin Eylem Platformu'nda kadının ilerlemesi ve güçlendirilmesi için belirlenen 12 kritik alandan bir diğeri “kadın ve sağlık”tır. Dünyada ve ülkemizde başlayan kadın hareketleri ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması kapsamında yapılan çalışmalardan biri de sağlık alanında yapılan çalışmalardır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı ile Aile Hekimliği uygulamasına geçilen ülkemizde, Aile Sağlığı Merkezleri ile Toplum Sağlığı Merkezleri bünyesinde bulunan Ana Çocuk Sağlığı Aile Planlaması Merkezlerinde aile planlaması ve üreme sağlığı hizmetleri ücretsiz verilmektedir.

Türkiye’de 1963 yılından bu yana ülkeyi temsil eden örneklem üzerinde her 5 yılda bir Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları yapılmaktadır. Bu araştırmaların sonuncusu 2008 yılında yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre toplam doğurganlık hızında 1990’lı yıllarda gözlenen durağanlık 2000’li yıllarda tekrar azalma eğilimine girerek 2008 TNSA’ya göre 2.14 düzeyine kadar gerilemiştir Yine TNSA’nın 2008 yılı raporunda doğurganlık ve yaş ilişkisi incelendiğinde önceki senelere göre kadınların erken yaşlarda çocuk doğurma eğilimlerinin değişmeye başladığı görülmektedir. Doğurganlık düzeyinde bölgesel farklılaşma vardır. En yüksek toplam doğurganlık hızı 3,27 ile Doğu Bölgesi için gözlenirken en düşük doğurganlık hızı 1,73 ile Batı Bölgesi’ne aittir. Toplam doğurganlık hızı eğitim düzeyi ve refah seviyesi ile ters orantılıdır.

Yine araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye’de bebek ölüm, çocuk ölüm, beş yaş altı ölüm hızında ve anne ölüm(canlı doğum) oranlarında azalma görülmektedir. Ayrıca doğum öncesi bakım hizmetlerinde ve sağlık personelinin katılımıyla gerçekleştirilen doğum oranlarında artışlar gözlenmektedir.

Hem anne hem çocuk için doğum sonrası bakım hizmetleri, gebeliği önleyici yöntemler ve erken evliliklerin önlenmesi konusunda bilincin artmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından “ Sağlık Sektörü İçin Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Ulusal Stratejik Eylem Planı 2012-2015” kapsamında çalışmalar devam etmektedir. Kadınların sağlık hizmetlerine eksiksiz erişimini sağlamak için 2008 yılında başlatılan “ Misafir anne projesi” nden her yıl yaklaşık 5000 anne yararlanmaktadır.

Aile Hekimliği uygulaması ile her bireyden sorumlu bir Aile Hekimi bulunmaktadır. Gezici Sağlık Hizmetleri ve Evde Bakım Hizmetleri ile hizmete ulaşmada zorluk çeken kişilere sağlık hizmeti yerinde verilmektedir. Nüfusa göre her semtte Aile Sağlığı Merkezleri kurularak sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılmıştır. Kırsal bölgelerde sağlık hizmetini en ücra yerleşim yerlerine ulaştırmak amacı ile Gezici Sağlık Hizmeti uygulamaları geliştirilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ‘nün Sağlık Bakanlığı ile yaptığı protokol kapsamında, nüfusun en muhtaç kesimine dâhil olan anne adaylarına yönelik olarak bir defaya mahsus olmak üzere Şartlı Sağlık Yardımı Gebelik Yardımları yapılmaktadır.

Bunun yanı sıra, yoksul ailelere okul çağı öncesi çocuklarının düzenli sağlık kontrollerini yaptırmaları şartıyla her ay sağlık yardımı yapılmaktadır. Söz konusu yardımlarda kadının aile ve toplum içindeki konumunun güçlendirilmesi amacıyla, ödemeler doğrudan annelere verilmektedir.

Bütün bu yapılan çalışmaların genişletilmesi için sağlık çalışanlarına yönelik eğitim programları da sürmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014).

3.6.3. Çalışma Yaşamına Katılım

Tarihsel gelişim süreci içinde kadın, çalışma yaşamına çeşitli şekillerde katılmıştır. Dönemlerin koşul ve niteliklerine göre değişen tür ve statülerle kadın, kendine ya da başkasına ait topraklarda, el ve ev sanatlarında ücretli, ücretsiz, özgür veya köle olarak istihdam edilmiş, sürekli bir gelir kazanmak amacıyla ekonomik faaliyetlerde bulunmuştur.

İnsanlık tarihi içinde kadınlar genellikle ev içinde aileye yiyecek, giyecek hazırlama ya da ev dışında yerine göre tarımsal faaliyetlerde yer alma gibi görevlerde bulunmuşlardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında erkekler askerlik nedeniyle ordu emrine verildiğinde ekonomik dengenin korunması için kadının ev dışında, iş alanlarına girmesi sağlanmıştır. Bu olay ücret karşılığı çalışma sürecini gündeme getirmiş ve kadın çalışanlara önemli bir işgücü olarak bakılmasını sağlamıştır. Bununla birlikte kadınların bugünkü anlamda “ücretli” olarak ve “işçi” statüsü altında çalışma yaşamı içinde yer almaları 18. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan Sanayi Devrimi ile gerçekleşmiştir. Bu dönemde kamu ve hizmet sektörünün büyümesi, kadınların toplam işgücü içindeki

oranlarının artmasına neden olmuştur. Türkiye’de ise kadınların çalışma yaşamına katılmaları ilk olarak Balkan Savaşı ve bunu izleyen I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında erkeklerin cepheye gönderilmeleri nedeniyle oluşan ekonomik koşulların zorlamasıyla olmuştur (Çiçek, 2013: 107-110) .

Günümüzde ise, kanunlardaki eşitlikçi yapıya rağmen kadının niteliksel gelişimini ve işgücü piyasasına girişimini sağlayacak yeterli mekanizmaların olmayışı kadınların işgücüne katılımının düşüklüğüne sebep olmaktadır. Bu durum Türkiye’de kadın istihdamı temel sorun alanlarından biri olarak halen varlığını sürdürmektedir.

2012 yılında kadınların işgücüne katılımı ve istihdam oranı %29,5’e yükselmiştir. Ülkemizde 2012 yılı verilerine göre istihdama katılan kadınların %39,3’ü tarım sektöründe, %14,9’u sanayi sektöründe, %45,8’i ise hizmetler sektöründe çalışmaktadır. İstihdamda yer alan 100 kadından 54,2’si herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmaksızın çalışmakta, bunların da %58,6’sını ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışan kadınların %23’ü, işveren kadınların %19,4’ü, kendi hesabına çalışan kadınların %89,6’sı herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmaksızın çalışmaktadır. Kayıt dışı çalışma 2012 yılında Türkiye’de çalışan kadınlardan tarımsal faaliyetlerde bulunanlarda bu oran %96 iken, tarımsal faaliyetlerde bulunanlarda %27,1’dir.

Kadınların çalışma yaşamına katılımlarını arttırmak için yapılan çalışmalardan bazıları: ASPB ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında “ Kadınlar, Engelliler, Gazi ve Şehit Yakınlarına Yönelik Girişimcilik Faaliyetlerinin Geliştirilmesi ve Kadın İstihdamının Arttırılmasını Öngören İşbirliği Protokolü” 10 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında “ Annemin İşi Benim Geleceğim” sloganıyla Organize Sanayi Bölgelerinde 2016 yılına kadar toplam 10 ilde kreşler açılması planlanmaktadır.

17 Şubat 2012 tarihinde ASPB ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında istihdam, çocuk işçiliği ve sosyal yardımlar konularını kapsayan işbirliği protokolü imzalanmıştır.

14 Mayıs 2012 tarihinde ASPB, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği arasında “ Kadın Çiftçi Eğitimi” protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamındaki çalışmalar halen devam etmektedir.

27 Aralık 2012 tarihinde ASPB, Intel Teknoloji Hizmetleri Limited Şirketi ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği’nin işbirliği ile “ Genç Fikirler, Güçlü Kadınlar Projesi”

imzalanmıştır. 3 yılda Türkiye genelinde 1000 'in üzerinde gence ulaşılması amaçlanmaktadır.

TÜSİAD, Dünya Bankası ve ASPB işbirliğinde “ Adım Adım Anadolu Buluşması” toplantıları gerçekleştirilmektedir. ASPB himayesinde “ İş’te Eşitlik Platformu” kurulmuştur.

Türkiye’de kadınların ekonomik fırsatlara erişimini arttırmak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. İŞKUR tarafından kadınlara yönelik kurslar, meslek ve iş danışmanlığı hizmetleri verilmektedir.

KOSGEB “ Kadın İş Geliştirme Merkezleri” ile kendi işlerini kurmak isteyen kadın girişimcilere başlangıç desteği verilmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından Kadın Girişimciler Kurulu kurulmuştur. İŞKUR, KOSGEB ve Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı da kadınlara yönelik çeşitli hizmetler vermektedir. MEB’e bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde kadınlara ve kızlara yönelik çeşitli kurslar açılmaktadır.

Türkiye’de bazı bölgelerin az gelişmişliğine bağlı olarak GAP, DAP, DOKAP projeleri yürütülmektedir. Yoksulluğu önleme amaçlı olarak Türkiye’de mikro kredi uygulamaları devam etmektedir.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, bölgesel kalkınma kurum ve kuruluşları ve uluslararası finansal kurumlar ile işbirliği içinde 2012 yılında 5 yıllık “ Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı “ hazırlanmıştır (www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014).

3.6.4. Siyasete Karar Alma Mekanizmalarına Katılım

Kadınlara verilen oy hakkı, seçme seçilme hakkı, yasalarda varolan eşitlikçi düzenlemelere rağmen kadınlar siyasal yaşama katılımında erkeklerle eşit düzeyde değildir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınların siyasi yaşama katılımlarını sağlayacak destek politikaları oluşturulmakta, uluslararası sözleşmelerle “cinslerarası eşitlik-pozitif ayrımcılık-özel önlemler” gibi kavramlar ulusal hukuk düzenlemelerine aktarılmaya çalışılmaktadır.

Tablo 3: Türkiye’de Kadın Milletvekilleri Oranları

Seçim Yılı	Parlamentodaki Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Toplam Pay(%)	İçindeki
1935	395	18	4.6	
1939	400	15	3.8	
1943	435	16	3.7	
1946	455	9	2.0	
1950	487	3	0.6	
1954	535	4	0.7	
1957	610	7	1.1	
1961	450	3	0.7	
1965	450	8	1.8	
1969	450	5	1.1	
1973	450	6	1.3	
1983	400(1 boş)	12	3.0	
1987	450	6	1.3	
1991	450	8	1.8	
1995	550	13	2.4	
1999	550	22	4.0	
2002	550	24	4.4	
2007	550	50	9.1	
2011	550	79	14.4	

Kaynak: TBMM milletvekillerinin cinsiyete göre dağılımı(www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014).

Anayasamızın ilgili maddelerinde (67, 68,70, 25, 26, 28, 29, 33, 34) ki hakların bütün vatandaşlara tanınması ve sivil toplum kuruluşlarının siyasal hayata katılım ve temsil konusunda yaptıkları kampanyaların duyarlılık arttırdığı, artan duyarlılığın TBMM’ne yansıdığı tablodaki rakamlardan görülmektedir. Kadınların bu başarısının, gelecekte daha da artması için çalışmalar devam etmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr, 28.04.2014).

3.6.5. Şiddet

Ülkemizde aile içinde kadına yönelik şiddet 1980’lerde gündeme gelmeye başlamıştır. 1990’larda sorun ile mücadele etmek için kurumsallaşmalar başlamıştır. 200’li yıllarda konuyla ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları, günümüzde ilgili tüm taraflarında destek ve işbirliğini sağlayarak devletin sorumluluğunu üstlendiği bir konu olmuştur. Ülkemiz uluslararası taahhütlerini de göz önünde bulundurarak kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla her alanda yasal ve idari tedbirler alarak topyekün bir mücadele başlatmıştır (KSGM, 2012: 13) .

3.6.5.1. Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konusunda KSGM Tarafından Yürütülen Çalışmalar

Şiddete uğrayan veya şiddet riski taşıyan kadınlara yönelik sosyal hizmetleri sunmakla görevli kamu kurumlarının başında ASPB gelmektedir. ASPB'na bağlı KSGM kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla sosyal politikalar oluşturmakta ilgili Bakanlıklarla, kurum ve kuruluşlarla, sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedir.

ASPB'na bağlı KSGM'nün kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla yürüttüğü sosyal politikalardan bazıları ise şunlardır:

Kadına yönelik aile içi şiddeti izlemek ve bu sorun ile mücadele etmek için ilk kez ülke genelinde Avrupa Birliği 2005 yılı Katılım Öncesi Mali Yardımlar Programı kapsamında “ Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” yürütülmüştür.

2005 yılında Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi” amacıyla TBMM Araştırma Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon bu konuyla ilgili bugüne dek 24 Dönem Raporu hazırlamıştır.

KSGM koordinatörlüğünde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” 2007 yılında oluşturulmuştur. Komitenin konuyla ilgili çalışmaları devam etmektedir. KSGM ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak eğitim protokolleri imzalanmıştır. Bu kapsamda; KSGM ile İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğiyle hazırlanan “ Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü” 26 Aralık 2006 tarihinde imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında bu güne kadar 71.000 emniyet teşkilatı personelinin eğitimi sağlanmıştır.

KSGM ile Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü işbirliğiyle hazırlanan “ Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Personelinin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Protokolü” 3 Ocak 2008 tarihinde imzalanmıştır. 65.000 personelin eğitimi tamamlanmış olmasına rağmen eğitimler devam etmektedir.

KSGM ile Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı işbirliği ile hazırlanan “ Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Yargı Mensuplarının Rolü Projesi Protokolü” 1 Nisan 2009 tarihinde imzalanmıştır. Ülke genelinde aile mahkemelerinde görev yapan 168 Aile mahkemesi hâkimi ve 158 Cumhuriyet savcısının eğitimi tamamlanmıştır. KSGM, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü arasında 22 Ekim 2009 tarihinde “ Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Arttırılması ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol” imzalanmıştır.

Aynı işbirliğinin kırsal kesimde gerçekleştirilebilmesi için 9 Kasım 2010 tarihinde benzer protokol Jandarma Genel Komutanlığı ile Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü arasında imzalanmıştır.

Nisan 2010 tarihinde “ Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi” imzalanmıştır. Eğitimlerin 2015 yılına kadar sürdürülmesi hedeflenmektedir.

Genel Kurmay Başkanlığı ile yapılan işbirliği sonucunda er ve erbaşlara eğitimler verilmektedir. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ile ASPB-KSGM arasında “ Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Arttırılmasına İlişkin Protokol” 12 Nisan 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bulunan 3 okul müfredatına 2013-2014 yılından itibaren “ Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konusu ayrı bir ders olarak okutulacaktır. Söz konusu dersin sürdürülebilmesi için eğitim subaylarına yönelik “ Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitici Eğitimi” nin ilki 4-7 Şubat 2013 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olup eğitimler devam etmektedir.

Bu çalışmaların dışında, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı(2012-2015) 10.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Mart 2009- Eylül 2010 yıllarında başlayan “Kadın Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitimi” ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların görev yapan çalışanlarına eğitimler düzenlenmektedir.

2008 yılından bu yana“ Toplumsal Cinsiyet ve Medya Atölyesi” çalışmaları ile çeşitli iletişim fakültesi öğrencilerine(toplam 333 öğrenci) konuyla ilgili farkındalık kazandırılma eğitimleri verilmiştir ve çalışmalar halen devam etmektedir.

2008 yılından bu yana “ Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yerel Medya Çalışanlarının Rolü ve Haber Yazma Atölyesi” çalışmaları başlatılmış olup çalışmalar halen devam etmektedir.

ASPB’na bağlı “ ALO 183 Aile Kadın, Çocuk, Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı” yardıma ihtiyacı olanlara hizmet vermektedir.

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı 53Aile Danışma Merkezinde ve 98 Toplum Merkezinde hizmetler verilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi’ne bağlı 40 adet Çok Amaçlı Toplum Merkezi(ÇATOM) ise bölgede kadınlara çeşitli konularda hizmet sunmaktadır.

51 ilde hastenelerin acil servislerinde oluşturulan 103 adet Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Biriminde aile içi şiddet konusunda destek hizmeti verilmektedir (www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014).

3.6.5.2. Diğer Kurum ve Kuruluşların Çalışmaları

Dünyada ve ülkemizde giderek artan ve evrensel bir sorun olan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede sivil toplum kuruluşları farkındalık ve duyarlılığın artırılması için çeşitli çalışmalar sürdürmektedir. 1990 yılından bu yana Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, şiddete maruz kalan kadınlara destek vermek amacıyla sığınma evleri oluşturulmasına ve sığınma evlerinin nasıl olması gerektiğine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Mor Çatının Beyoğlu Kaymakamlığı ile yürütmekte olduğu kadın sığınağında kalan kadınlara sağlık desteği, hukuki ve psikolojik yardım hizmetleri verilmektedir (Korkut Owen ve W.Owen, 2008: 50).

1997 yılında kurulmuş kadın derneği KAMER ise; ülkemizde ve özellikle Doğu Anadolu’da namus adına işlenen cinayetlerle ilgili çalışma yöntemleri geliştirmekte, tespitler yapmakta, önerilerde bulunup, başvurular ve aldıkları duyumlar sayesinde kadınların hayatlarını kurtarmayı amaçlayan çalışmalar yürütmektedir. Kamer Vakfı’nın

alışmalarının bir izdüşümünü aktardığı “ İstersek Biter” adlı 2011 yayın tarihli kitabı, kadınlara yapılan saldırıların temelinde zihniyet sorununun ve erkeklerin kadınlarla eşit olmadıkları hatta üstün oldukları fikirlerinin değişmesi amacıyla yaptıkları çalışmaları konu almaktadır. ÇYDD’nin ise; özellikle kırsalda kız çocuklarının okumalarına, eğitim hayatlarından erken ayrılmamalarına yönelik “ Kardelen Projesi” önemli çalışmalardandır (Demirkır, 2013: 15).

Kadın Dayanışma Vakfı ise, kadının dayanışması ile kadına yönelik her türlü şiddetle mücadele etmekte ve danışma merkezine gelen kadınlara, vakıf gönüllülerine ve meslek elemanlarına yönelik bilinç yükseltme çalışmaları, aile içi şiddet konusunda kamuoyunu bilgilendirme, lobicilik gibi faaliyetlerini sürdürmektedir (Korkut Owen ve W.Owen, 2008: 50).

Kadın Eserleri Kütüphanesi, Uçan Süpürge, Kadın Adayları Destekleme Derneği(KA-DER) , Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı(KEDV) , Kadın Anakültür, Kadın Girişimciler Derneği(KAGİDER) , Ev Eksenli alışan Kadınlar Grubu gibi bütün sivil toplum örgütleri ve gönüllü kadın kuruluşlarının en önemli amacı, kadınların toplumsal yaşamın tüm aşamalarına etkin katılımını sağlamak için “orbada tuzum olsun” düşüncesiyle çalışmalarını özveriyle sürdürmektir (Demiray, 1999: 205-209).

Türkiye’de ilk defa İstanbul Üniversitesi’nde Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi kurulmuştur. Ülkemizde kadının statüsünü yükseltmek, bilimsel araştırmalar yapmak ve eğitim programları hazırlamak amacıyla diğer üniversitelerde de Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri kurulmuş, sorunun çözümüne çalışmalarıyla destek olmaktadır (Demiray, 1999: 200-201).

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonu Ağı’nın (TÜBAKKOM) amacı aile içi şiddet de dâhil olmak üzere kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirmektir(Demiray, 1999: 210) .

Kadına yönelik şiddeti önleme konusunda destek veren ve çalışmalarını sürdüren Barolar Birliği’nin “ Gelincik Projesi”de konuyla ilgili yapılan önemli bir çalışmadır. Ayrıca barolar tarafından yardıma ihtiyacı olan kadınlara bilgilendirme, ücretsiz hukuksal destek yardımları da yapılmaktadır (Yalçınkaya, 1999) .

Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin bir araya gelerek oluşturdukları "Çocuk Gelinlere Hayır Ulusal Platformu" ile Türkiye’de çocuk yaşta gerçekleştirilen evliliklerin önlenmesi amaçlanmaktadır. Urfa’da başlatılan “ Kızım Geleceğimdir” kampanyası ile kadına yönelik şiddetin, akraba evliliklerinin, erken yaştaki evliliklerin ve töre cinayetlerinin önlenmesi için toplumda duyarlılık oluşturmak amaçlanmaktadır. ASPB ile Türkiye Belediyeler Birliği arasında yapılan protokol ile evlenecek çiftlere “ Ombudsman Projesi” ve “ Evlilik Okulu Projesi”eğitim seminerleri ile bilinç yükseltmek amaçlanmaktadır (Yalçınkaya, 1???) .

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünyada 1970'lerde ülkemizde ise 1980'lerden sonra görünürlük kazanmaya başlayan kadına yönelik şiddet coğrafi sınır tanımadan her geçen gün hem dünyada hem ülkemizde artış gösteren evrensel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet türleri dendiği zaman ilk akla gelen fiziksel şiddet olmasına rağmen diğer şiddet türlerinin uygulanma oranları da azımsanmayacak kadar fazladır. Bütün şiddet türlerinin(fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik) birleşmesiyle oluşturduğu çember her geçen gün daha birçok nedene bağlı olarak büyümekte kadının yaşam alanını daraltmaktadır. Şiddet madalyonunun bir yüzünde kadına kamusal alanda uygulanan şiddet yer alırken diğer yüzünde ise özel alanda yaşanan yani aile içi şiddet yer almaktadır. Kadına aile içinde şiddet en fazla eşleri tarafından uygulanmaktadır. Ataerkil toplum yapısı, geleneksel değerler, eğitim düzeyleri, gelir düzeyleri, eşlerin(kadın ve erkeğin) çocukluk döneminde şiddete uğraması ya da şiddete tanık olması gibi nedenler erkek ve kadın arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin ortaya çıkmasına kadının ekonomik ihtiyaçlarından ve sosyal haklarından mahrum kalarak erkeğe bağımlı olmasına sebep olmaktadır.

Tarihin eski çağlarından günümüze kadar gelen zamanda genelde şiddet özelde aile içi şiddet aile fertlerinin, akrabaların, çevrenin, toplumun ve en önemlisi de devletin görmezden gelmesi veya yok sayması bu konuyla ilgili etkili politikalar üretilmemesi yüzünden varlığını sürdürmektedir.

Ülkemizde 1980'lerde kadın hareketleriyle başlayan 1990'larda kurumsallaşan ve 2000'li yıllardan sonra sorunun çözümü için yapılan çalışmalar hız kazanmış olmasına rağmen halen sorunun çözümüyle ilgili eksiklikler bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için ilk adım ve en önemli adım eğitimidir. Eğer toplumu oluşturan bireylerin eğitim düzeyleri arttırılırsa hem toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem kadına yönelik şiddet azalacaktır. Bu hedefe ulaşabilmek için eğitim sisteminin, ders kitaplarının, eğitimde kullanılan diğer materyallerin açık ya da örtük şekilde cinsiyet eşitsizliği ya da erkek egemenliğini içeren unsurlardan arındırılması çalışmalarının en kısa zamanda tamamlanması gerekmektedir. Okulların her kademesinde toplumsal cinsiyet eşitliği ders olarak okutulmalıdır; ayrıca evlenecek

çiftlere evlilik birliği, ailenin önemi ile ilgili eğitim programları tüm ülke vatandaşlarını kapsayacak şekilde arttırılmalıdır.

Tüm dünyada yoksulluk kavramı en fazla kadınları etkilemektedir. Kadınların yoksulluktan kurtulabilmeleri için kadınlara daha fazla istihdam sağlanmalıdır. Çalışma yaşamının koşulları, çalışma süreleri, ücretler, vb. konularda kadınların halen ikincil plana atılmalarının önlenmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

Kadınların eğitilmeleri ve meslek sahibi olmaları hem bireysel kalkınmanın hem ülkesel kalkınmanın en önemli göstergesidir. Bu yüzden kadınlara yönelik meslek kazandırma kursları ülkenin her yerinde yaygınlaştırılmalıdır.

Şiddet gören kadınların güvenli bir şekilde sığınacakları tek yer olan sığınma evlerinin sayısı ülkemizde halen yeterli sayıda değildir. Devlet tarafından daha fazla sığınma evi açılmalı, mali sıkıntılarla varlığını sürdürmeye çalışan sivil toplum kuruluşlarına ait sığınma evleri devlet tarafından aktarılabilecek fonlarla desteklenmelidir.

Kadınların ulusal ve uluslararası düzeylerde temsil oranı ve karar alma mekanizmalarına katılımları yeterli düzeyde değildir. Sayının arttırılması için gerekli çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Erkeğin ailenin reisi olduğu, kadının ise itaatkâr olup her şeye boyun eğmesi, ses çıkarmaması gerektiği zihniyetinin değiştirilmesi için toplumda bilinç yükseltme ve kamuoyunda farkındalık yaratmak gerekmektedir. Bu farkındalığın oluşması için devlet, sivil toplum kuruluşları, medya ve toplum bireyleri işbirliği içinde çalışmalıdır.

Kadına yönelik şiddet konusunda sağlık, adalet, emniyet teşkilatı mensuplarına verilen meslek içi eğitim programlarının sayısı ve bu programlara katılımların arttırılması amaçlanmalıdır. Programların temel hedefini şiddet uygulayanların tedavi ve rehabilitasyonlarının önemi, şiddet uygulayanların iyileştirilip topluma kazandırılması gibi konular oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddet evrensel bir sorun olduğu için bu sorunla hem uluslararası düzeyde hem ulusal düzeyde mücadele edilmelidir. Uluslararası düzeydeki sözleşmelerin hükümleri tüm ülkelerde kâğıt üzerinde kalmayıp yaşamın her alanında uygulanması için devletlerarasında işbirliği yapılmalıdır.

Ulusal düzeyde, aile toplumun temelini oluşturmaktadır. Devlet, devletin eğitim, sağlık, ekonomi, adalet, güvenlik gibi konularında hizmet veren kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, bölgesel kalkınma ajansları, üniversiteler, toplum bireyleri işbirliği içinde hareket etmelidirler. Kadınların özgürlükleri, eğitimleri, istihdamları gibi alanlarda statülerini yükseltmek için üzerlerine düşen görevleri en iyi şekilde yerine getirmelidirler.

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLU, Esmahan; (1???), “Kadın ve Eğitim” , Editör: YAKTIL OĞUZ, Gürsel, *Toplumsal Yaşamda Kadın*, Anadolu Üniversitesi Yayınları,s. 95-111.
- AKIN, Ayşe (2008), *Kadının Statüsü ve Sağlığı İle İlgili Gerçekler*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- AKSAKAL, H. ve M. Atasayar; (2011), “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Bio-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı:26, s.1-12.
- ALTAN, Ömer Zühtü (2009), *Sosyal Politika*, 3.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- ALTINAY, Ayşe Gül ve Yeşim Arat; (2008), *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- ARIKAN, Çiğdem; (2011), “Aile İçi Şiddet, İstismar ve İhmale Sosyal Hizmet Müdahalesi” , Editör: ÖZKAN, Yasemin, *Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı*, Maya Akademi Yayınları, s.31-49.
- ARSLANTAŞ, Halis Adnan; (2013), “ Aile Kurumu ve Aile İçi Şiddet” , Editör: ŞİŞMAN, Yener, *Sosyal Sorunlar*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 27-74.
- ATMAN, Ümit Cihan; (2003), “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/ Irza Geçme”,*Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, Cilt:12, Sayı:9, Eylül, s.333-335.
- AYDIN, Murat (2008), *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, Yedi Renk Yayınları, İstanbul.
- AYDOĞAN, Ü. , A. Parlak ve O. Sarı; (2013), “Kadın Sağlığı”, Editör: ÜNALACAK, Murat, *Aile Sağlığı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 37-53.
- AYSAN, Mehmet Fatih; (2006), “Küreselleşme Sürecinde Türkiye’deki Sosyal Politikalar”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 1, Güz, s.61-64.
- BEDİR, Eyüp; (2012), “Sosyal Politika Bilim Dalına İlişkin Genel Bilgiler”, Editörler: ORAL, A. İ. ve Y. Şişman, *Sosyal Politika 1*, Anadolu Üniversitesi Yayınları,s.1-27.
- Belediye Kanunu (2013), Resmi Gazete Sayısı: 28726.

BEYAZPINAR, Ayşegül; (2010) , *Hemşire/ ebelerin Kadına Yönelik Şiddetin Tanınmasında Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

BOZKIR SERDAR, Aysu; (2012), “Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’de Sosyal Politika”, Editörler: TOKOL, A. ve Y. Alper, *Sosyal Politika*, Dora Yayıncılık, s. 26- 36.

BOZKURTŞENER, Ekin (2011) , *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*, Afşaroğlu Matbaası, Ankara.

BUĞRA, Ayşe ve Çağlar Keyder; (2010), *Sosyal Politika Yazıları*, İletişim Yayınları, İstanbul.

BÜKER, Seçil ve Ayşe (Eziler) Kıran; (1???), *Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet*, Alan Yayıncılık, İstanbul.

ÇİÇEK, Dönüş; (2013), “Ev Endüstrisinde Kadın ve Hanehalkının Rolü”, Editör: GÜLER, Sibel, *Ev Endüstrisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.106-125.

ÇİFTÇİ, C. , C. Özgüler, D. G. Gelegen, E.Koman, G. B. Tüzel ve N. Turan; (2010) , *Yerel Yönetimlerde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Politikaları İçin Bir Model Önerisi*, Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi ve Sığınmaevi Birinci Taslak, Ankara.

DEMİRKİR ÜNLÜ, Müge (2012), *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet, İstanbul Sözleşmesi’nin (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*, Legal Yayıncılık, İstanbul.

DEMİRAY, Emine; (1???) , “ Kadın ve Kadının Statüsü” , Editör: YAKTIL OĞUZ, Gürsel, *Toplumsal Yaşamda Kadın*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 27-42.

DEMİREL, Süleyman; (2011), “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları,

DENİZ, Mehmet Bülent ve Özgür Sevgi Göral; (2011), *Aile Hukuk Rehberi*, T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Yayınları, İstanbul.

DİŞSİZ, M. ve N. H. Şahin; (2008), “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: KadınaYönelik Şiddet” , *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*,Cilt:1, Sayı:1, Ağustos, s.50-58.

ER, Eda; (2006), *Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz (90’lı Yıllar veSonrasında Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz Filmleri)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EROL, Özlem; (2010) , *Aile İçi Şiddete Son Kampanyasıve Kadına Yönelik ŞiddetHaberleri Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERTEKİN, Mustafa; (2004), *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*, UNICEF Türkiye Yayını, Ankara.

EŞKİNAT, Rana; (1???), “Ailenin Önemi ve Değişimi” , Editör: EŞKİNAT, Rana, *Aile Ekonomisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.28.

GEVREK, Özlem Bozkurt; (2011), “Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadele Konusunda Disiplinlerarası Yaklaşım”, *İdarecinin Sesi*, Eylül-Ekim, s.14-17.

GÖKKAYA, Veda Bilican; (2011) , “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 2, s.101-112.

GÜLER, N.H. Tel ve F.Ö. Tuncay; (2005), “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), s. 51-56.

GÜNEŞ, Gülsen; (2012) , *Malatya Merkez Ocaklarında Çalışan Hekim Hemşire veEbelerin Şiddet Deneyimleri ve Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Tutum ve DavranışDüzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

GÜRCAN, Ayşen; (2006), “Aile İçi Şiddet”, *Sempozyum Toplumsal Bir Sorun Olarak “Şiddet”*,Eğitim Sen Yayınları, 1.Baskı, Ankara, s. 217-225.

HALICI, Coşkun; (2007) , *Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İŞİK, Nazik S. (2007), “Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet” , *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4, s.112-117.

İBİLOĞLU, Aslıhan Okan; (2012), “Aile İçi Şiddet”, *Psikayatriye Güncel Yaklaşımlar*, 18 Mart, Cilt:4, Sayı:2, s.204-222.

İzmir Büyükşehir Belediyesi; (2011), *KadınBakışı*, İzmir Büyükşehir Yayınları, İzmir.

Kadın Dayanışma Vakfı; (2008), *Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı*, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara.

KAPTANOĞLU, Cem; (2013) “ Aile ve Şiddet” , Editör: AKSARAY, Gökay, *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.80.

KAPTANOĞLU, İlknur Yüksel; (2011) , “Kadına Yönelik Şiddet” , *İdarecinin Sesi*, Sayı: 147, s. 34-37.

KARAL, Dilek ve Elvan Aydemir; (2012), *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Usak Yayınları, Ankara.

KARATAŞ, S. , Ü. Şener ve N. Otaran; (2008) , *KadınSığınma Evleri Klavuzu*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

KARINCA, Eray(2010) , *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.

KARINCA, Eray; (2008a), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum veUygulama Örnekleri*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

KARINCA, Eray; (2008b), “*Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal veUluslararası Yasal Düzenlemeler*”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

KARKİNER, Nadide; (2013), “Türkiye’de Aile Kurumu Ve Nüfusla İlgili Sorunlar”, Editör: SUNGUR, Zerrin, *Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.76-77.

KAYMAK ÖZMEN, Suna; (2004), “Aile İçinde Öfke Ve Saldırganlığın Yansımaları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:37, Sayı:2, s.27-39.

KAYRIN, Neşe; (2011) , *Fiziksel Şiddete Uğramış Kadınlar ve Tıptan Beklentileri:Hasta Hakları Çerçevesinde Bir Değerlendirme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

KILIÇ, Melike Nur; (2009), *Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan,Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KIYAK, Sibel; (2008), *Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire Ve Ebelerin Ailede KadınaYönelik Şiddet Konusunda Bilgi Ve Tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

KORKUT OWEN, Fidan ve Dean W. Owean; (2008), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

KOZA Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, “ 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ,

KSAUM (İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi) (1990) , *Kadınlara Karşı Her Türli Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*, İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, Yayın No: 1, İstanbul, s. 1-4.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), “Kadın Erkek Eşitliği İle İlgili Mevzuat” , “Yaslı Haklar (Genel Bilgi)“, <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19095/Yasli+Haklar+Genel+Bilgi>, 26.03.2014.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), “Uluslararası Kuruluşlar”,<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19136/Birlesmis+Milletler>, 17.03.2014.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), “Uluslararası Kuruluşlar”,<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19138/Avrupa+Birliği>, 17.03.2014.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü),“Uluslararası Kuruluşlar”,<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19137/Avrupa+Konseyi>, 17.03.2014.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (1994), *Medya, Şiddet veKadın*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2008), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013*, KSGM Yayınları, Ankara.

KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2010a), *Kadınlara KarşıHer Türli Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol*, KSGM Yayınları, Ankara.

KSGM (T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), “Uluslararası Kuruluşlar”,<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19139/Islam+Konferansi+Orgutu>, 17.03.2014.

KSGM (T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2012), *Kadına YönelikŞiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

KSGM(T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2010b) , *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, 2. Baskı, Afşaroğlu Matbaası, Ankara.

KSGM(T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2009), *Kadına YönelikAile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010*, KSGM Yayınları, Ankara.

KSGM(T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2011) , *Ankara İli KadınaYönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2011-2015*, Ankara, s.12-14.

KSSGM (T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü); (1998), *Cumhuriyet’in 75. Yılında Türkiye’de Kadının Durumu*, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.

MOROĞLU, Nazan (2012), *Kadına Ve Aile İçi Şiddete Son Vermek İçin El Ele*, CM Basım Yayıncılık, İstanbul.

ÖNCÜL, Selçuk ve KÖSE, Yusuf; (2012), *Sosyal Politikalara İlişkin Çalışma*, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ÖZBERK, E. ve H. Ertekin; (2010), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Belediyeler İçinToplumsal Cinsiyet, Aile İçi Şiddet ve Hukuk Eğitim Rehberi*, İçişleri Bakanlığı-Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayınları, Aralık, Ankara.

ÖZBERK, Ebru (2008), *Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

ÖZTUNALI KAYIR, Gülser; (1998), “ Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Sorunları”, Editörler: Mor Çatı Kollektifi, *Geleceğim Elimde*, Mor Çatı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, s. 17-25.

ÖZTÜRK, Emine (2010) , *Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri*, 1. Baskı, Birey Yayıncılık, İstanbul.

ÖZTÜRK, Emine (2011) , *Feminist Teori ve Tarihsel Süreçte Türk Kadını*, Rağbet Yayınları, İstanbul.

ÖZVARIŞ, Ş. B. , M. Demirören, F. Korkut, E. Özberk, S. Şener, N. Teker, Ş. Tumay ve S. Üner; (2008), *Kadına Yönelik Aile İçi ŞiddetleMücadelede Sağlık Hizmetleri*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

PAGE, A. Z. ve M. İnce; (2008) , “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme” , *Türk Psikoloji Yazıları*, Aralık, s.81-97.

PALA, Bengü; (2013) , “ Aile İçi Şiddet” , Editör: ÜNALACAK, Murat, *Aile Sağlığı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 22-34..

POLAT, Oğuz (2013), *Klinik Adli Tıp(Adli Tıp Uygulamaları/ Kadına Yönelik Şiddet/Çocuk İstismarı)*, 6.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

SALLANGÜL, Songül (2011) ,*Türkiye’de Kadın Sığınma Evleri (Erkek ŞiddetindenUzak Yaşama Açılan Kapılar mı?)* , 1. Baskı, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

SALLANGÜL, Songül ve Ayşe Alican; (2011) , *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet leMücadelede Sığınma Evlerine Yönelik Toplumsal Cinsiyet Eğitim Rehberi (Kadınlar, Yöneticiler ve Paydaşlar İçin)* , Cantekin Yayıncılık, Ankara.

SARI KİBAR, Seyhun; (2010), *Ailenin Korunmasına Dair Kanun Ve Aile MahkemeleriBağlamında Kadına Yönelik Aile Şiddet*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SELÇUK, Havva; (1???) , “ Kadına Uygulanan Şiddetin Osmanlı Mahkeme Tutanaklarına Yansımaları” , *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:1, s. 109-126.

SEYYAR, Ali (2011), *Sosyal Politika Bilimine Giriş*, 1. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.

SUĞUR, Serap; (1???) , “ Kadın Haklarında Temel Yaklaşımlar” , Editör: YAKTIL OĞUZ, Gürsel, *Toplumsal Yaşamda Kadın*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 133-148.

ŞAHİN, Süheyla; (2012), “Kadın Hakları Ve Şiddet”, *Konya Barosu Dergisi*, Yıl:40, Sayı:22, Eylül, s. 42- 43.

ŞENER, Ülker; (2012), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?”, *Türkiye Ekonomi Politikaları AraştırmaVakfı*, Mart, s. 1-5.

ŞENTÜRK, Ünal; (2008), “Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler”, Editörler: GÜRCAN, A. ve N.Türkarıslan, *Aile ve Toplum Eğitim Kültür veAraştırma Dergisi*, Yıl: 10, Cilt: 4, Sayı: 14, T.C. Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s. 7-31.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu; (1998), *Aile İçinde ve Toplumsal AlandaŞiddet*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.

TAŞÇI, Faruk; (2009), “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç”, *Kamu- İş*, Cilt: 10, Sayı: 4, s. 177- 204.

TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu); (2011) , *Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu- 24. Dönem 2. YasamaYılı*, Ankara, s. 1- 22.

TEKİN, Üzeyir (2011) , *Şiddet (Şiddet Kavramı, Aile İçi Şiddet, Kadına YönelikŞiddet ve Çocuk İstismarı)* , 1.Bskı, Orient Yayınları, Ankara.

TOSUN, M. ,S.Tanyeri, R.Moğul, G. Altuncu, E. Akkaya, S. Özmeral, S.Kırış, A. Ermiş ve A.Yenilmez; (2013), *Sinop İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yerel Eylem Planı 2013-2015*, Şimal Ajans Matbaacılık, Sinop.

Türk Medeni Kanunu (2001), Resmi Gazete Sayısı: 24607.

UÇAR, Mehmet Ali (2003), *Aile İçi Şiddet Ve Aile Koruma Yasası*, Yetkin Yayınları, Ankara.

ÜNLÜCE, A. , C. Halıcı, N. Özerdoğan ve N. Köşgeroğlu; (1???) *Şiddet ÇıkmazındaKadın*, Anfora Yayıncılık, İstanbul.

YAKTIL OĞUZ, Gürsel; (2002) , “ Kadına Yönelik Şiddet” ,Editör: YAKTIL OĞUZ, Gürsel, *Toplumsal Yaşamda Kadın*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.120-121.

YALÇINKAYA, N. Tomris, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalışmaları”, YAYLA, İnci Derya; (2009) , *Hekim ve Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Bilgi Tutum ve Davranış Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

YETİM, D. ve E. M. Şahin; (2009) , “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım” ,*Aile Hekimliği Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, s. 48- 53.

YÖRÜK, Sevde; (2010), *Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

<http://kadininstatusu.gov.tr/tr/html/22930/İlk+Kabul+Birimleri>, 18.02.2014.

<http://www.gata.edu.tr/ureme-sagligi/toplumsal-cinsiyet.htm>, 16.10.2012.

<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19175/Kadin+Konukevleri>, 18.02.2014.

<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/22931/Siddet+Önleme+İzleme+Merkezleri>, 18.02.2014.

<http://www.koza.gov.tr/admin/fckeditor/userfiles/siddetle-mucadele-el-kitabi-fdp>, 07.01.2014.

<http://www.zaman.com.tr/cumaertesi-osmanlinin-ilk-kadin-siginma-evi-karilar-tekkesi-1170885.html>

<http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya-ekler/b58f584893db69d-ek.pdf?tipi=68&turu=X&sube=2>, 22.05.2014.

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1527.html>, 07.05.2012

<http://www.koza.gov.tr/sub.php?sf=main&k=504&u=342>, 02.01.2014.

www.koza.gov.tr , 08.01.2014.

<http://suleymandemirel.com.tr/default.asp?hid=89>, 23.02.2014.

www.kadininstatusu.gov.tr, 29.04.2014.

www.tuik.gov.tr, 29.04.2014

ÖZGEÇMİŞ

İzmir'in Çeşme ilçesinde doğdu. İlkokulu Çeşme Çiftlikköy'de, Ortaokulu ve Liseyi Çeşme'de tamamladı. 1994 yılında başladığı Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nu 1998 yılında bitirdi.

2013 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Ana Bilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans programına devam etmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü son sınıf öğrencisidir.